

Xalq qəzeti!

Xalq qəzeti

№ 76 (31045) 2 may 2026-cı il, şənbə

Gündəlik ictimai-siyasi qəzet

1919-cu ildən çıxır

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsi

Paytaxtın Fəvvarələr meydanı Qış parkına qovuşdu

Prezident İlham Əliyev Bakının İslam Səfərli küçəsinin yenidənqurmada sonra açılışında

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və ailə üzvləri mayın 1-də Bakı şəhərinin Səbail və Yasamal rayonlarını əhatə edən İslam Səfərli küçəsinin yenidənqurmada sonra açılışında iştirak ediblər.

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov dövlətimizin başçısına və birinci xanıma görüşmüş işlər barədə məlumat verdi.

Bildirilib ki, Azərbaycan prospektindən başlayaraq Nigar Rəfibəyli küçəsinin bir hissəsi də daxil olmaqla, İslam Səfərli küçəsi boyunca Mirzəağa Əliyev küçə-

sindək olan ərazi tam şəkildə abadlaşdırılıb. Bu ərazidən Mərkəzi Parka piyadaların rahat hərəkəti üçün keçid təmin olunub.

İslam Səfərli küçəsi ilə kəsişən 8 küçədə, eyni zamanda, Təbriz Xəlibəyli və Mirzə İbrahimov küçələrinə qədər olan hissədə abadlıq işləri yerinə yetirilib.

(ardı 2-ci səhifədə)

Prezident İlham ƏLİYEV: Azərbaycan güləşçiləri bir daha göstərdilər ki, onlar Avropada birincidirlər

Hər dəfə beynəlxalq yarışlarda bizim bayrağımız qaldırılanda bütün Azərbaycan xalqı qürur hissi keçirir, sevinir.

Bu fikir Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin "X" sosial şəbəkə hesabında yer alıb.

"Azərbaycan güləşçiləri bir daha göstərdilər ki, onlar Avropada birincidirlər", - paylaşımında qeyd edilib.

Ə.N.Fərəcovun 2-ci dərəcəli "Əmək" ordeni ilə təltif edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 23-cü bəndini rəhbər tutaraq qərara alıram:

Azərbaycan Respublikasının ictimai-siyasi həyatında uzunmüddətli səmərəli fəaliyyətinə görə Ədalət Nurulla oğlu Fərəcov 2-ci dərəcəli "Əmək" ordeni ilə təltif edilsin.

İlham ƏLİYEV,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 1 may 2026-cı il

Bakı Dəniz Limanının yükəşirə gücü artır

Səhifə → 8

İrəvanın "Hindistan çətiri" nə sığınması

Səhifə → 7

Köhnə dezinformasiyaçının yeni ssenarisi

Səhifə → 7

Paytaxt nəqliyyatında "sürpriz" ödəniş xidməti

Səhifə → 15

Avropa İttifaqı Parlamenti ermənipərəstlik məbədirdirmi?

Səhifə → 5

Qlobal böhran və media azadlığı

Səhifə → 6

Milli Məclis Avroparlamentin qərəz və böhtanını kəskin qınadı

Mayın 1-də Milli Məclisin növbəti plenar iclası keçirildi. Sədr Sahibə Qafarova aprelin 30-da Avropa Parlamentinin ölkəmizlə bağlı qəbul etdiyi qərəzli qətnamədən danışaraq bildirdi ki, qurumun Azərbaycana qarşı fəaliyyətlə məşğul olan lobi qruplarının və müxtəlif maraq dairlələrinin əlində alətə çevrilməsi təəssüf doğurur:

– Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında münasibətlər möhkəm təməl əsaslanır. Buna baxmayaraq, ölkəmizdə və regionumuzda baş verən proseslərə AP-nin yanaşmalarında mövcud olan problemlər böyük narazılıq və narahatlıq doğurub. Bu proses uzun illərdir ki, davam edir. Avropa Parlamentinin ölkəmizlə bağlı qəbul etdiyi qətnamələr birtərəfli və qərəzli xarakter daşıyır, ikili standartlara əsaslanır.

Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası məsələlər komitəsinin sədri Səməd Seyidov Avroparlamentin artıq 13-cü dəfədir ki, Azərbaycana qarşı qərəzli bəyanat qəbul etdiyini vurğulayaraq, sonunda itirən tərəfin AP olacağını dilə gətirdi: "Avropa Parlamentinin deputatları, mən bu sözədən çəkinmirəm, xahiş yox, yalvarırdılar. Onlar deyirdilər: "Bəli, biz səhv etmişik. Biz lobbinin təsiri altındaydıq, ancaq biz bundan sonra bunu etməyəcəyik". Hətta rəsmi sənəd belə təqdim etdilər, altından imza çəkildilər. İndi bu qətnamədə Azərbaycana aid olan məsələlər başqa bir məsələyə, Ermənistanla bağlı qətnaməyə daxil olunub. Elə hiyləgərəsinə daxil ediblər ki, heç bir aidiyyəti olmayan məsələdir".

(ardı 6-cı səhifədə)

Prezident İlham Əliyev Bakının İslam Səfərli küçəsinin yenidənqurmada sonra açılışında

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Abadlaşdırılan küçələrin ümumi uzunluğu 1350 metrdir. Bu küçələrdə su və çirək sularının axıdılması xətləri tamamilə yenilənib, qaz xətləri yeraltı sistemlə əvəzlənib. Bundan başqa, küçələrdə yerləşən müxtəlif təyinatlı binalarda yenidənqurma və bərpa işləri görülmüş, sakinlərin və şəhərimizin qonaqlarının istirahəti üçün lazımı şərait yaradılıb, oturaclar qoyulub, geniş yaşllaşdırma işləri həyata keçirilib.

Layihənin icrası piyadalar üçün Fəvvarələr meydanından birbaşa Qış parkına çıxış imkanı yaradır. Burada XIX əsrin sonu – XX əsrin əvvəllərində inşa edilmiş yerli əhəmiyyətli memarlıq abidələri də mövcuddur. Bu isə ərazinin istər yerli sa-

kinlər, istərsə də qonaqlar üçün cəlbediciliyini daha da artırır.

Avtomobil yollarının piyada yolları ilə əvəzlənməsi ərazidəki mağaza, kafe və restoranların fəaliyyətinə müsbət təsir edəcək, kiçik bizneslər üçün yeni imkanlar yaradacaq.

təhfə verir. Beləliklə, paytaxtın davamlı inkişaf strategiyasının mühüm elementi olan bu addımlar Bakının həm müasir, həm də piyadalar üçün rahat şəhər kimi inkişafında xüsusi rol oynayır.

AZƏRTAC

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Avropa Parlamentinin Azərbaycan əleyhinə fəaliyyəti ilə əlaqədar qərarı

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi xarici ölkə parlamentləri və beynəlxalq parlament təşkilatları ilə əlaqələrində sülh, təhlükəsizlik və davamlı inkişaf naminə birgə fəaliyyəti rəhbər tutur, parlament dəyərlərinə və ortaq maraqlara əsaslanan açıq, səmimi və konstruktiv dialoqu təşviq edir.

Təəssüflər olsun ki, Avropa Parlamentinin qeyd olunan prinsipləri inkar edən destruktiv mövqeyi bu qurumla ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafı qarşısında başlıca maneəyə çevrilmişdir.

Avropa Parlamentinin fəaliyyətinin mahiyyətində beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinin, ədalət anlayışının qəti surətdə rədd edilməsi dayanır. Bu qurum torpaqlarımızın Ermənistan tərəfindən 30 illik işğalına, yüzlərlə şəhər və kəndlərimizin, tarixi, dini və mədəni abidələrimizin dağıdılmasına, etnik təmizləməyə, 1 milyondan çox qaçqın və məcburi köçkünün insan hüquqlarına davamlı şəkildə etinasız yanaşmasıdır. Avropa Parlamenti ilə əməkdaşlıq üçün nəzərdə tutulmuş platformalar - Avropa İttifaqı – Azərbaycan Parlament Əməkdaşlıq Komitəsi və Avronest Parlament Assambleyası isə ölkəmizə qarşı təzyiç, şantaj və daxili işlərdə kobud müdaxilə alətinə çevrilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Avropa Parlamentinin bu münasibəti səbəbindən onunla bütün əlaqələrini 2015-ci ildə dayandırsa da, qarşı tərəfin çoxsaylı müraciətlərini və vədlərini əsas götürərək, əməkdaşlığı yenidən bərpa etmişdir.

Buna baxmayaraq, Avropa Parlamenti

öz vədlərinə əməl etməmiş, özünün anti-Azərbaycan siyasətini, böhtan və qarayaxma fəaliyyətini ardıcıl surətdə davam etdirmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında torpaqlarımızın işğalına son qoyulması, ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin bərpasından sonra isə Avropa Parlamentinin bu fəaliyyəti daha geniş vüsət almışdır. Prezident İlham Əliyevin özünün müəyyən etdiyi sülh gündəliyinin onun siyasi iradəsi və qətiyyəti sayəsində uğurla reallaşdırılması və bütövlüyümüzün beynəlxalq səviyyədə dəstək qazanması bu qurumun anti-Azərbaycan ritorikasını daha da gücləndirmişdir. Təkcə onu demək kifayətdir ki, 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra Avropa Parlamenti Azərbaycan əleyhinə saxta məlumatları, yalan iddiaları və absurd itihamları əks etdirən 10-dan artıq qətnamə qəbul etmişdir. Avropa Parlamentinin COP29 ərəfəsində və keçirildiyi dövrdə Azərbaycana qarşı hücumlarda əsas alətlərdən biri kimi istifadə olunması da yaddan çıxarılmamalıdır.

Bu gün demokratik dəyərlərin iflasa uğradığı, korrupsiya və rüşvətxorluğun dərin kök saldığı, lobbilər qruplarına və müxtəlif maraqlar dairələrinə xidmət edən Avropa Parlamenti Azərbaycanı əhəmiyyətli və islamofob düşüncənin ardıcıl surətdə ifadə olunduğu struktura çevrilmişdir. Əsas narahatlıq doğuran məqamlardan biri də budur ki, bu

qurum yalnız Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında əlaqələrin inkişafına maneə törətmir. Bu həm də regionumuzda uzunmüddətli sülh və sabitliyin bərqərar edilməsi istiqamətində atılan addımlara qarşı çıxır, revanşist qüvvələri təhrik etməklə regionumuzu yenidən münasibətsiz ocağına çevirməyə cəhd göstərir. Bütün bunlar isə Avropa Parlamenti ilə əməkdaşlığın mahiyyətini heçə endirir.

Yuxarıda göstərilənləri nəzərə alaraq, Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin III hissəsini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

1. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Avropa Parlamenti ilə bütün istiqamətlər üzrə əməkdaşlıq əlaqələri dayandırılсын.

2. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Avropa İttifaqı – Azərbaycan Parlament Əməkdaşlığı Komitəsinin fəaliyyətində iştirakına son qoyulsun.

3. Avronest Parlament Assambleyasının Nizamnaməsinə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin bu təşkilatda üzvlüyünə xitam verilməsi barədə prosedür qaydalarının icrasına başlanılсын və prosedür dövründə Milli Məclisin nümayəndə heyəti Avronest Parlament Assambleyasının tədbirlərinə qatılmasın.

Sahibə QAFAROVA,
Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin Sədri

Bakı şəhəri, 1 may 2026-cı il

Avropa İttifaqı səfirinə etiraz notası təqdim edilib

Mayın 1-də Avropa İttifaqının Azərbaycandakı səfiri Mariyana Kuyuncic Xarici İşlər Nazirliyinə çağırılıb.

Görüşdə Avropa Parlamenti tərəfindən aprelin 30-da qəbul edilmiş qətnamədə ölkəmizə qarşı yer alması əsassız və qərəzli müddəalar qəti şəkildə pislənib və bununla bağlı qarşı tərəfə etiraz notası təqdim olunub.

Sözünə qətnamədəki müddəaların reallıqları təhrif etdiyi, obyektivlik prinsiplərinə, dövlətlərin suverenliyi və ərazi bütövlüyünə hörmət öhdəliklərinə zidd olduğu vurğulanıb. Avropa Parlamentinin bu cür yanaşma sərgiləməsinin regionda normallaşma prosesinə, eləcə də Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında münasibətlərin perspektivlərinə mənfi təsir etdiyi vurğulanıb.

Qətnamədə Qarabağ bölgəsinə erməni sakinlərin geri qayıdışı ilə bağlı irəli sür-

rülən iddiaların tamamilə əsassız olduğu, bu kimi çağırışların Azərbaycanın daxili işlərinə müdaxilə xarakteri daşdığı bildirilib. 2023-cü ildə Azərbaycan Konstitusiyasına uyğun olaraq təqdim edilmiş reinteqrasiya planına baxmayaraq, erməni sakinlərin regionu könüllü əsasda tərk etdiyi, bunun əksini iddia edən bəyanatların yanlış olduğu diqqətə çatdırılıb.

Bununla yanaşı, "müharibə əsirləri" kimi təqdim edilən erməni əsirləri azad edilməsi ilə bağlı çağırışların da hüquqi baxımdan qəbul edilməz olduğu görüşdə qeyd edilib. Azərbaycan tərəfinin humanist yanaşma nümayiş etdirərək bir çox məhbusları azad etdiyi, etimad quruculuğu istiqamətində addımlar atdığı, bəzlərdə məhkəmə hökmü çıxarılmış şəxslərin isə terrorçuluq, təxribat və hərbi cinayətlər daxil olmaqla bir sıra ağır cinayətlər törətməsinə diqqətə çatdırılıb.

"Mədəni və dini irsin məhv edilməsi" ilə bağlı iddiaların tamamilə əsassız və qəbul edilməz olduğu vurğulanıb. Bununla yanaşı, işğal dövründə Azərbaycanın mədəni və dini irsinin genişmiqyaslı şəkildə dağıdılması və təhqir olunması faktlarına Avropa institutları tərəfindən önəm verilmədiyi diqqətə çatdırılıb.

Görüşdə Avropa İttifaqı tərəfi Azərbaycan-Avropa İttifaqı münasibətlərinə, eləcə də regionda sülh və normallaşma prosesinə zərər vuran bu kimi addımların qarşısını almağa çağırılıb.

XQ

Diplomatik korpus nümayəndələrinin Qarabağ və Şərqi Zəngəzura növbəti səfəri

Azərbaycanda akkreditə olunmuş diplomatik korpusun nümayəndələrinin Prezidentin köməkçisi – Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyevin müşayiəti ilə Şərqi Zəngəzur və Qarabağa səfəri başlayıb.

Səfərdə 62 ölkə və beynəlxalq təşkilatı təmsil edən 150-dən artıq səfir, diplomat, hərbi attaşə və digər nümayəndə iştirak edir. Səfər Xankəndi şəhərini, Xocalı, Şuşa və Laçın rayonlarını əhatə etməklə, iki gün davam edəcək.

Diplomatik korpus nümayəndələri səfər çərçivəsində əvvəlcə Xocalı şəhərində Xocalı Soyqırımı Memorialı ilə tanış olublar. Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Prezidentin xüsusi nümayəndəsi Elçin Yusubov Xocalı Soyqırımı Memorialı barədə xarici nümayəndələrə məlumat verib.

Xarici nümayəndələr Xankəndi şəhərində yaradılan Zəfər parkı ilə yaxından tanış olublar.

Bildirilib ki, park Azərbaycan xalqının tarixi ədalət bərpası və öz ərazi bütövlüyünün qorunması uğrunda göstərdiyi döyüş əzmini, misilsiz qəhrəmanlığını və 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı qazandığı möhtəşəm Qələbəni əks etdirir.

Zəfər parkının ümumi sahəsi 9 hektardır. Parkın girişindən Zəfər təgətinə doğru 44 pilləkən salınıb. Onların mərkəzi hissəsində quraşdırılmış lövhələr üzərində müharibənin gedişi barədə məlumatlar, o cümlədən azad olunmuş yaşayış məntəqələrinin adları yazılıb. Eyni zamanda, 2023-cü ildə keçirilmiş antiterror əməliyyatının nəticələrini əks etdirən məlumatlar da lövhələrdə qeyd olunub.

Azərbaycanda akkreditə olunmuş diplomatik korpusun nümayəndələri Xankəndidə Qarabağ Universitetinə gəliblər. Onlara universitet barədə ətraflı məlumat verilib.

Diplomatik korpusun nümayəndələri ilə keçirilən görüşdə Qarabağ Universitetinin rektoru Şahin Bayramov çıxış edərək təhsil ocağının innovasiyayönümlü, tələbəmərkəzli və tədqiqatəsaslı ali təhsil müəssisəsi kimi inkişaf etdiyini diqqətə çatdırıb.

Bildirilib ki, Qarabağ Universiteti 2023-cü ildə Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə təsis edilmiş, 2024-cü ilin sentyabrında rəsmi açılışı olub və ilk tələbələr qəbulu həyata keçirilib. Hazırda universitetdə birinci və ikinci kurslar üzrə ümumilikdə 2100-dən çox tələbə təhsil alır, akademik və inzibati heyətin sayı isə 400-dən artıqdır.

Prezidentin köməkçisi – Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev çıxış edərək bildirib ki, bu səfər diplomatik korpusun Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərinə 21-ci səfəridir. “Bizim ilk səfərlərimiz 2020-ci ilin noyabrında başlamışdı. Aramızda elə səfirlər var ki, onlar cəbhə xəttində olublar, belə səfərlərə qatılıblar və onlar Qarabağın tam dəyişməsinə və transformasiyasını zaman kəsiyində görə bilirlər.

Biz bu səfərlə Qarabağ torpağında realıqları, illər ərzində necə transformasiya olduğunu və Qarabağda yeni həyatın, canlanmanın necə baş verdiyini nümayiş etdirmək və göstərmək istəyirik. Təəssüf ki, Qarabağ son 30 il ərzində müharibə, münaqişə və qanlı yadda qalıb. Bəli, bunun arxasında çətin bir tarix dayanır. Biz tarixi və keçmişə inkar edə bilmərik. Lakin xatirələrimizi yadda saxlayaraq, gələcəyə – Azərbaycan və qonşularımız üçün dinc bir gələcəyə baxırıq”, - deyərək Prezidentin köməkçisi əlavə edib.

Sonra diplomatik korpusun nümayəndələri universitetinin Klinikası, həmçinin Tibb və sağlamlıq elmləri fakültəsi ilə tanış olublar.

Xarici diplomatlara Tibb və sağlamlıq elmləri fakültəsi barədə məlumat verilib. Bildirilib ki, Təbiiq olunacaq müasir təhsil modeli tələbələrə nəzəri biliklərini Qarabağ Universitetinin Klinikasında praktik vədişlərə çevirməyə imkan yaradır. Tələbələr tədqiqat apararaq və liderlik keyfiyyətlərini inkişaf etdirmək üçün də hərtərəfli imkanları var.

Azərbaycan 30 il yaxındır ki, minlərlə ailənin itkin düşmüş yaxınlarının taleyinə aydınlıq gətirməsinə çalışır.

Bunu Prezidentin köməkçisi – Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev Xankəndidə jurnalistlərə açıqlamasında deyib. Hikmət Hacıyev bildirib ki, işğal dövründə Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində minlərlə Azərbaycan vətəndaşı asir və girov götürülüb, onların sonrakı taleyi barədə isə bu günədək məlumat verilməyib: “Hazırda 4

minə yaxın itkin düşmüş şəxsin taleyi naməlum olaraq qalır və onların böyük əksəriyyəti mülki şəxslərdir”.

Prezidentin köməkçisi qeyd edib ki, bu müddət ərzində Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi müəyyən məlumatlar toplasa da, mandatına uyğun olaraq bu işi tam şəkildə yekunlaşdırma bilməyib.

“Biz müxtəlif kanallarla, o cümlədən Ermənistanın vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələri vasitəsilə də qarşı tərəfə müraciətlər etmişik. Ailələr hələ də övladları haqqında məlumat gözləyirlər”, - deyərək vurğulayıb.

Diplomatik korpusun nümayəndələri Şuşada Dövlət Xidmətləri Mərkəzində də olublar.

Mərkəzin yenidənqurma və təmiri işlərinə 2023-cü ilin mayında başlanılıb. Buradakı keçmiş poçt binasında və onun yerləşdiyi ərazidə Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğu İdarəsi tərəfindən əsaslı təmir işləri aparılıb, geniş yaşıllıq zonası salınıb. Dördmərtəbəli binada “ASAN xidmət” və “DOST xidməti” mərkəzləri, KOB evi, Rəqəmsal İnkişaf və Naqliyyat Nazirliyinin (poçt, rabitə qovşağı) filialları fəaliyyət göstərir.

Dövlət Xidmətləri Mərkəzi əsaslı təmirdən sonra 2024-cü il iyulun 5-də Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə açılıb.

Azərbaycanda akkreditə olunmuş diplomatik korpusun nümayəndələri Şuşa qala divarlarını da ziyarət ediblər. Xarici nümayəndələrə Şuşa şəhərinin tarixi barədə məlumat verilib.

Bildirilib ki, Qarabağ xanı Pənahəli xan tərəfindən inşa edilən qala uzun müddət şəhəri xarici müdaxilələrdən qoruyub, alınmazlıq simvolu olub. İşğal dövründə qala divarları erməni vandalizminə məruz qalıb. Şuşa işğaldan azad edildikdən sonra qalada təmir-bərpa işləri aparılıb.

Avropa Parlamentinin qəbul etdiyi sənəd Azərbaycan üçün hüquqi öhdəlik yaratmışdır. Azərbaycan regionda sülh və təhlükəsizliyin təmin olunması, Ermənistanla normalaşma prosesinin irəlilədirilməsi istiqamətində addımlar atır.

Bunu Prezidentin köməkçisi – Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev jurnalistlərə açıqlamasında bildirib.

Hikmət Hacıyev qeyd edib ki, münaqişə başa gatsa da, onun yaratdığı humanitar problemlər, xüsusilə mina təhlükəsi hələ də qalmaqdadır.

Bildirilib ki, 2020-ci ildən bu günə qədər mina partlayışları nəticəsində 420-dən çox Azərbaycan vətəndaşı həlak olub və ya xəsarət alıb.

Prezident köməkçisi vurğulayıb ki, işğal dövründə Azərbaycan ərazilərində geniş miqyasda minalama aparılıb və bu, bərpa-quruculuq prosesinə təsir göstərir. Ərazilərin təmizlənməsi istiqamətində işlər davam etdirilir.

Hikmət Hacıyev, həmçinin qeyd edib ki, Azərbaycanla saxlanılan erməni əsirləri ilə bağlı məsələlər qanunvericiliyə uyğun şəkildə həll olunur və bu sahədə qərarlar məhkəmə orqanları tərəfindən qəbul edilir.

H.Hacıyev əlavə edib ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə aparılan bərpa və quruculuq işləri mövcud şəhərsalma planlarına uyğun həyata keçirilib və işğal dövründə qanunsuz inşa edilmiş obyektlərlə bağlı müvafiq tədbirlər görülür.

XQ

XİN məlumat verir

Mayın 1-də Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov ölkəmizdə səfərdə olan Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin prezidenti Miryana Spolyariç Eggeri qəbul edib.

Görüş zamanı Azərbaycan ilə Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi arasında əməkdaşlığın uzunmüddətli və etimada əsaslanan xarakter daşdığı vurğulanıb, tərəflər arasında mütəmadi təmasların davam etdirilməsinin əhəmiyyəti qeyd olunub.

Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin regionumuzda həyata keçirdiyi humanitar fəaliyyətlər müzakirə edilmiş, Azərbaycanın bu addımlara göstərdiyi dəstəyin önəmi vurğulanıb.

Nazir Ceyhun Bayramov regionda gərginlik və hərbi əməliyyatlar fonunda Azərbaycanın hər zaman humanitar prinsiplərə sadiq qaldığını, o cümlədən İranda hərbi əməliyyatların davam etdiyi dövrlərdə bu ölkəyə humanitar yardımların göstərildiyini diqqətə çatdırıb.

Həmin gün xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov ilə İranda xarici işlər naziri Seyid Abbas Əraçqi arasında telefon danışığı olub.

Telefon danışığı zamanı Azərbaycan-İran ikitərəfli əlaqələri, eləcə də regionda mövcud vəziyyət müzakirə olunub.

Seyid Abbas Əraçqi İranda sülh təşəbbüsləri və regionda müharibə vəziyyətinə son qoyulması istiqamətində mövqeyi barədə məlumat verib.

Tərəflər regionda sabitliyin və təhlükəsizliyin təmin olunması, gərginliyin azaldılması istiqamətində sayılır vacibliyini vurğulayıblar.

XQ

Azərbaycan QHT-lərinin Ermənistanla gedən Avropa liderlərinə açıq məktubu

Azərbaycan QHT-ləri Avropa Komissiyasının prezidenti Ursula Fon der Lyayena, Avropa Şurasının prezidenti Antonio Kostaya, 8-ci Avropa Siyasi Birliyi Zirvə Toplantısında və Avropa İttifaqı-Ermənistan Zirvə Toplantısında iştirak edən dövlət və hökumət başçılarna açıq məktub ünvanlayıb. Məktubda deyilir:

“Hörmətli xanım Ursula Fon der Lyayen, Hörmətli cənab Antonio Kosta, 8-ci Avropa Siyasi Birliyi Zirvə Toplantısında və Avropa İttifaqı-Ermənistan Zirvə Toplantısında iştirak edən hörmətli dövlət və hökumət başçıları! Cənubi Qafqaz ötən yay Vaşinqton Zirvə Görüşündən sonra böyük bir transformasiya yaşayır. Azərbaycan və Ermənistan davamlı sülhə doğru irəliləyir.

Avropa Cənubi Qafqaz əlaqələrini dərinləşdirdikcə, biz, aşağıda imza atan Azərbaycanlıların kütləvi məzarlıqlarının yerləri barədə məlumatlara sahib olduqlarını bildirirlər. Sizi və bütün iştirakçıları çağırırıq ki, bu şəxsləri sorğu-sual etmək və kütləvi məzarlıqların yerləri barədə məlumatları Azərbaycanla təqdim etmək üçün Ermənistanla təzyiqliq edəsiz.

Digər vacib humanitar problem Azərbaycanın azad edilmiş ərazilərinin minalarla çirklənməsidir. Ermənistanın tam və dəqiq minə xəritələrini təqdim etməkdən boyun qaçırması 2020-ci ildə

II Qarabağ müharibəsinin bitməsindən bəri 400-dən çox insanın ölümünə və yaralanmasına səbəb olub. Bu “gizli müharibə” Azərbaycanın Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgələrində yenidənqurma işlərini ləngidir və yüz minlərlə keçmiş məcburi köçkünlərin təhlükəsiz və ləyaqətli şəkildə öz vətənlərinə qayıtmasına mane olur.

Yuxarıda qeyd olunanları nəzərə alaraq, sizi Ermənistanın itkin düşmüş azərbaycanlıları haqqında məlumatları aqıqlamağa və Azərbaycanın azad olunmuş ərazilərinin dəqiq minə xəritələrini verməyə vadar etməyə davət edirik. Bu məsələlərin həlli etimad quruculuğu baxımından Ermənistan tərəfindən atıla biləcək praktiki addım ola bilər.

İnanmaq istərdik ki, Ermənistanla qarşıdakı səfəriniz zamanı Azərbaycana ciddi təsir göstərən bu humanitar problemlərin həlli üçün Avropanın kollektiv qətiyyəti nümayiş etdirəcəksiniz.

İmzalar:

1. Rami İskəndəri – Azərbaycan Milli QHT Forumunun İdarə Heyətinin sədri
2. Könül Behbudova – “Qarabağ İtkin Ailələri” İctimai Birliyinin sədri
3. Əmir Əliyev – “İnsan Hüquqlarının Təşviqi Mərkəzi” İctimai Birliyinin sədri
4. Novella Cəfərova – “D.Əliyeva adına Azərbaycan Qadın Hüquqlarının Cəmiyyətinin Müdafiə Cəmiyyəti” İctimai Birliyinin sədri
5. Səadət Bənanıyarlı – “Beynəlxalq İnsan Hüquqları Cəmiyyətinin Azərbaycan Milli Bölməsi” İctimai Birliyinin sədri
6. Hafiz Səfərxanov – “Minalar Əleyhinə Azərbaycan Kampaniyası” İctimai Birliyinin sədri
7. Rey Qasımov – “Azərbaycanda Minadan Zərərcəkənlərin Assosiasiyası” İctimai Birliyinin sədri
8. Əliməmməd Nuriyev – Konstitusiya Araşdırmalar Fonduunun rəhbəri
9. Səid Qocamanlı – “İnsan Hüquqlarının və Qanunçuluğun Müdafiəsi” İctimai Birliyinin sədri

10. İradə Rzazadə – “Vətəndaşların Sosial Rifahı Namına” İctimai Birliyinin sədri
11. Oğuz Məmmədov – “Zəngi - Tarixi İrsin Öyrənilməsi” İctimai Birliyinin sədri
12. Fuad Məmmədov – “Simurq” Azərbaycan Mədəniyyət Assosiasiyasının Rayasət Heyətinin sədri
13. Zaur İbrahimli – “Prioritet” Sosial İqtisadi Araşdırmalar Mərkəzi İctimai Birliyinin sədri
14. Xatirə Vəliyeva – Azərbaycan Milli QHT Forumunun İdarə Heyətinin üzvü
15. Elşad Eyyazov – “Tərəfsiz Jurnalistlər” İctimai Birliyinin sədri
16. Sevinc Əliyeva – “Zəfər” Şəhid Ailələrinə Dəstək İctimai Birliyinin sədri
17. Umud Rəhimov – Beynəlxalq Avrasiya Mətbuat Fonduunun sədri
18. Zaur Məmmədov – “Bakı Politoloqlar Klubu” İctimai Birliyinin sədri
19. Ayaz Mirzəyev – “Azərbaycan Jurnalistlər Şəbəkəsi” İctimai Birliyinin sədri
20. Hacı Abdulla – “Zəngəzur” Cəmiyyətləri İctimai Birliyinin sədri
21. Fərid Xəlilli – “Miras” Mədəni İrsin Öyrənilməsinə Kömək İctimai Birliyinin sədri
22. Lalə Sərdarlı – “Təbiiq Sənət Nümunələrinin Qorunmasına və Təbliğinə Yardım” İctimai Birliyinin sədri
23. Şəhla Nəgəyeva – “Sənəm Məşəl” Mədəni Əlaqələr İctimai Birliyinin sədri
24. Tünzalə Abdullalimova – “Vətən Namına” Şəhid Ailələrinə Dəstək İctimai Birliyinin sədri
25. Fəridə Mirzəyeva – “İz” Mədəniyyətin İnkişafına Dəstək İctimai Birliyinin sədri
26. Ceyran Həsənova – “Şəhid Analarına Dəstək” İctimai Birliyinin sədri
27. Xəlil Kazımov – “Regional İnsan Hüquqları və Media Mərkəzi” İctimai Birliyinin sədri
28. Kəramət İsmayılov – “İqtisadi və Sosial İnkişaf Mərkəzi” İctimai Birliyinin sədri
29. Fikrət Yusifov – “Ekonomsik” Beynəlxalq İqtisadi Araşdırmalar İctimai Birliyinin sədri
30. Aqil Camal – “Ortaq Dəyərlər” İctimai Birliyinin sədri
31. Şəhla Həsənova – “İctimaiyyətlə əlaqələrin inkişafına dəstək” İctimai Birliyinin sədri
32. Vəris Yolçiyev – Azərbaycan Ədəbiyyat Fonduunun Baş direktoru
33. Xətai Ələsgərov – “Dədə Ələsgər Ocağı” İctimai Birliyinin sədri
34. Dilqəm Əhməd – “Çapar” Milli İrsin Tədqiqi Mərkəzi İctimai Birliyinin sədri
35. Cəsarət Hüseynzadə – “İnformasiya və Sosial Təşəbbüslər Dəstək” İctimai Birliyinin sədri

“Bentley Baku”nun rəsm təqdimatı

“Bentley Baku” “Art in Motion” rəmzi ad altında Rəşad Mehdiyev fərdi sərərgisini təqdim edərək, yüksək incəsənət ilə dərin fəlsəfinin qovuşduğu məkana çevrilib.

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, IDEA İctimai Birliyinin təsisçisi və rəhbəri Leyla Əliyeva, Bakı Media Mərkəzinin rəhbəri Arzu Əliyeva və Alena Əliyeva sərərgini ziyarət ediblər.

Bu sərərgi statik düşüncə anı ilə insanın daxili transformasiyasının davamlı axını arasındakı incə sərərhədin tədqiqidir. Müəllim

fin diqqət mərkəzində metamorfozlar dünyası dayanır; burada qəhrəmanların düşüncələri və arzuları fiziki formaya çevrilərək insan mahiyyətinin davamlı kimi çıxış edir və sərərhədin tanımayan daxili aləmin zənginliyini əks etdirir.

Ekspozisiyaya olan yüksək maraq Azərbaycan müasir mədəniyyəti fonunda

Rəşad Mehdiyevin yaradıcılığının dəyərini aydın şəkildə ortaya qoyub.

“Art in Motion” təbii estetikə ilə dərin simvolizmi birləşdirir. Burada hər bir əsər və forma fantaziyanın həyatın yeganə həqiqi meyarına çevrildiği reallığa açılan portal kimi təqdim olunur. Müəllifin rəngkarlıq ustalığı ilə heykəltarlıq baxışının sintezi sərərgini vahid canlı instalyasiyaya çevirərək müasir Azərbaycanda gözəlliyin və yaradıcı düşüncənin tənənəsini əks etdirir.

XQ

Heydər Əliyev Fondunun Vatikanla birgə layihələri

Aprəl 30-da Vatikanın Kançelleriya Sarayında Heydər Əliyev Fondu ilə birgə həyata keçirilən layihələrin təqdimatı mərasimi olub.

Müqəddəs Taxt-Tacın və İtaliyanın rəsmi şəxslərinin, elmi, siyasi və ictimai xadimlərinin, Vatikan və İtaliyanın diplomatik korpusunun nümayəndələrinin iştirak etdiyi tədbirdə Heydər Əliyev Fondu ilə Vatikan arasındakı əməkdaşlığın tarixi və 2012-ci ildən etibarən həyata keçirilən layihələr barədə məlumat verilib. Həmçinin bu layihələrin əhatə edən “Mədəniyyət körpüsü” (“Pontes Culture”) kitabı, eləcə də Müqəddəs Taxt-Tac ilə Azərbaycan arasında ötən illər ərzində formalaşmış dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərini, Heydər Əliyev Fondunun Vatikanla mədəni-humanitar təşəbbüslərini, həmçinin tarixi və dini irs nümunələrinin bərpası istiqamətində görülmüş işləri əks etdirən sənədlər təqdim olunub.

“Mədəniyyət körpüsü” nəşri Heydər Əliyev Fondu, Vatikanın Müqəddəs Arxeologiya üzrə Pontifik Komissiyası və Azərbaycanın Müqəddəs Taxt-Tacda səfiriyyəti tərəfindən hazırlanıb. Kitabın ilk nüsxəsi Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın 2025-ci ilin oktyabrında Vatikan səfəri çərçivəsində Roma Papası XIV Leo ilə görüşü zamanı təqdim edilmişdir.

Təqdim olunan nəşr və sənədlərində Azərbaycan və Vatikan arasında əlaqələrin tarixi, iki dövlət arasında münasibətlərin inkişafında ümummilli lider Heydər Əliyevin 1997-ci ildə Vatikanla ilk rəsmi səfərinin rolu, Azərbaycan və Müqəddəs Taxt-Tac ilə əməkdaşlıq, mədəniyyət və dinlərarası dialoqun genişlənməsinə yönəlməli qarşılıqlı rəsmi sərərgilər barədə məlumat verilir. Həmçinin Heydər Əliyev Fondunun 2012-ci ildən Vatikanla həyata keçirdiyi layihələrin əhəmiyyəti qeyd olunur. Nəşr və sənədlərində Fondun Vatikanın Müqəddəs Arxeologiya üzrə Pontifik Komissiyası ilə kateqoriyaları bərpası, Vatikan Apostol Kitabxanası ilə əlyazmaların rəqəmsallaşdırılması, Vatikan muzeylərində, eyni zamanda, Müqəddəs Pyotr Kilsəsi və Müqəddəs Pavel Bazilikasında bərpası işləri, Müqəddəs Taxt-Tacın Bambino Gesu pediatrik xəstəxanası ilə əməkdaşlıq layihələri öz əksini tapıb.

Tədbir zamanı iki ölkə arasında əməkdaşlığın dərinləşməsi istiqamətində həyata keçirilən siyasətə və görülmüş işlərə görə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə və Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevaya minnətdarlıq ifadə olunub.

Azərbaycanın Müqəddəs Taxt-Tacda səfiri İlqar Muxtarov bildirib ki, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə Fond tərəfindən indiyədək dünyanın müxtəlif regionlarında, o cümlədən Vatikanla mədəni və dini irsin qorunmasına yönəlməli çoxsaylı layihələr həyata keçirilib. Vurğulanıb ki, bu layihələr yalnız memarlıq abidələrinin bərpası ilə məhdudlaşmır, eyni zamanda, bəşəriyyətin ortaq yaddaşına hörmətin ifadəsi, keçmişlə gələcək arasında mənəvi dialoqun qurulması və ümumbəşəri

dəyərlərin gələcək nəsillərə ötürülməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Müqəddəs Arxeologiya üzrə Pontifik Komissiyasının prezidenti Pasquale Yakobone Heydər Əliyev Fondu ilə Vatikan arasında mövcud əməkdaşlığı yüksək qiymətləndirib. Bildirilib ki, Vatikanla əməkdaşlıq 2012-ci ildə imzalanmış ilk sənədlə başlayıb və sonrakı illərdə mərhələli şəkildə genişlənməklə Müqəddəs Marselino və Pyotr kateqoriyalarının, eləcə də Müqəddəs Sebastian kateqoriyasının bərpası və ictimaiyyət üçün açılması ilə davam etdirilib. 2016-cı, 2018-ci və 2021-ci illərdə imzalanmış sənədlər və əməkdaşlığın daha da möhkəmlənməsinə və davamlı xarakter almasına töhfə verib.

Bildirilib ki, həyata keçirilən layihələr təkcə Roma və ya katolik kilsəsi üçün deyil, bütövlükdə bəşəriyyətin ortaq irsi hesab olunur və bu baxımdan qorunması, gələcək nəsillərə ötürülməsi mühüm əhəmiyyət daşıyır. Diqqətə çatdırılıb ki, Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə həyata keçirilən bərpası və restavrasiya işləri nəticəsində yalnız abidələrin qorunması deyil, eyni zamanda, elmi-tədqiqat və texnoloji sahədə də irəliləyişlər əldə olunub. Restavrasiya prosesində yeni metodların tətbiqi və əldə olunan nəticələr akademik araşdırmaların inkişafına da töhfə verib.

Apostol Kitabxanasının və Arxivlərinin rəhbəri Covanni Çezare Paqatzi çıxışında kitabxana və arxivlərin yalnız elmi-tədqiqat mərkəzləri deyil, eyni zamanda, müxtəlif mədəniyyət və xalqlar arasında dialoq yaradan mühüm platforma olduğunu vurğulayıb. Bildirilib ki, bu institutlarda qorunan sənədlər və əlyazmalar bəşəriyyətin ortaq yaddaşını əks etdirir və alimləri ümumi dəyərlər ətrafında birləşdirir.

Qeyd olunub ki, bu qurumlar Müqəddəs Taxt-Tacın birbaşa himayəsində olmaqla yanaşı, həm də “sülh məkanı” rolunu oynayıb. Vurğulanıb ki, bu cür mədəniyyət ocaqlarına göstərilən dəstək əslində sülhə və qarşılıqlı anlaşmaya töhfə deməkdir.

Heydər Əliyev Fondunun icraçı direktoru Anar Ələkbərov çıxışında Fondun tarixi abidələrinin bərpası sahəsində fəaliyyətini və bu layihələrin həyata keçirilməsində Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın aparıcı rolunu qeyd edib. O vurğulayıb ki, Vatikanla əməkdaşlığın davamı olaraq, Vatikanın Müqəddəs Pavel Bazilikasında yerləşən dörd abidənin bərpası ilə bağlı yeni müqavilələr imzalanıb və yaxın gələcəkdə bərpası və restavrasiya olunmuş abidələrin yerli qurumların iştirakı ilə təqdimatı planlaşdırılıb. Anar Ələkbərov, həmçinin qeyd edib ki, Heydər Əliyev Fondu yalnız Azərbaycanda deyil, dünyanın müxtəlif ölkələrində mədəni irsin qorunması istiqamətində layihələr həyata keçirir və bu sahədə fəaliyyətin genişləndirilməsi nəzərdə tutulur.

Daha sonra Heydər Əliyev Fondunun yohudilik, xristianlıq və İslam dinlərinə həsr edilmiş “Səməvi dinlər” layihəsi çərçivəsində ərsəyə gətirilmiş triptix xalça kompozisiyası nümayiş olunub. Hər üç xalça özündə fərqli dinləri və mədəniyyətləri simvollaşdırır, lakin bir araya gələndə insanlığın ortaq dəyərlərini – sülhü, mərhəməti və ədaləti ifadə edir. Layihə Azərbaycan mədəniyyətinin dərinliyindən gələn universal dəyərlərin, mədəni diplomatiya strategiyasının təəcəssümüdür.

XQ

“İctimai proseslər media müstəvisində”

Bakıda Mediannın İnkişafı Agentliyinin təşkilatçılığı ilə “İctimai proseslər media müstəvisində” mövzusunda III Forumun açılış mərasimi keçirilib.

Mediannın İnkişafı Agentliyinin icraçı direktoru Əhməd İsmayılov qeyd edib ki, MEDIA-nın və WUF13 Azərbaycan Əməliyyat Şirkətinin birgə təşkilatçılığı ilə “WUF13: Dayanıqlı şəhərsalmanın inkişafı və mediannın rolu” mövzusunda silsilə məlumatlandırma sessiyaları təşkil olunub.

O vurğulayıb ki, müstəqillik illərində Ulu öndərin müəllifi olduğu quruculuq xətti dövrlərimizin qüdrətini və xalqımızın estetik zövqünü bütün dünyaya nümayiş etdirib: “Ulu öndərin şəhərsalma vizyonunun bu gün beynəlxalq səviyyədə təsdiqini tapmasının ən mühüm nümunələrindən biri də WUF13-ün Bakıda keçirilməsi ilə bağlı qəbul edilən qərarlardır. WUF13-ün Bakıda təşkilatçı Azərbaycanın şəhərsalma sahəsində əldə etdiyi uğurların beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən yüksək qiymətləndirilməsinin göstəricisidir”.

Rəqəmsal inkişaf və naqliyyət nazirinin müavini Saməddin Əsədov bu gün ictimai proseslərin böyük hissəsinin məhz rəqəmsal müstəvidə baş verdiyini diqqət çəkib. Onun sözlərinə görə, media və ictimai proseslər artıq yalnız xəbər istehsalı deyil, məlumatın sürəti, texnoloji platformalarla təhlükəsiz mühtidə ötürülməsidir.

Elm və təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov rəqəmsal platformaların əhalinin əksəriyyəti üçün əsas informasiya kanallarına çevrildiyini diqqət çəkib. O qeyd edib ki, Azərbaycan əhalisinin 94,6 faizinin şəhərlərdə, 82,1 faizinin kəndlərdə internetə çıxışı var. Bu, dünya üzrə orta göstəricidən xeyli yüksəkdir”, - deyər F.Qurbanov vurğulayıb.

Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi yanında Bakı Şəhər Memarlıq və Şəhərsalma Baş İdarəsinin rəisi Riad Qa-

simov isə vurğulayıb ki, ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən müəyyən edilən dövlətçilik strategiyası ölkəmizin bütün sahələrində, o cümlədən şəhərsalma və memarlıq istiqamətində sistemli və dayanıqlı inkişafın əsasını qoyub. Bu siyasi kurs bu gün Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir.

Mediannın İnkişafı Agentliyinin təşkilatçılığı ilə keçirilən “İctimai proseslər media müstəvisində” III Forumu çərçivəsində rəqəmsal mühitin yaratdığı risklər və zərərli informasiyaya qarşı mübarizə yolları diqqət mərkəzində olub. “Rəqəmsal mühitdə gözəlməz risklər: Zərərli informasiyaya qarşı birgə mübarizə” adlı panel sessiyada dövlət qurumlarının rəsmiləri kibertəhlükəsizlik, rəqəmsal savadlılıq və uşaqların virtual mühitdə müdafiəsi istiqamətində vacib məqamlara toxunublar.

Elm və Təhsil Nazirliyinin rəsmisi Ayla Həsənova-Məmmədova çıxışında rəqəmsal təhlükəsizliyin artıq təhsilin ayrılmaz bir komponentinə çevrildiyini vurğulayıb. O qeyd edib ki, məktəblərdə rəqəmsal savadlılığın artırılması üçün xüsusi struktur yaradılıb və sistemli layihələrə start verilib: “Infrastrukturun genişləndirilməsi nəticəsində ölkədəki 4400 məktəbdən 2500-dən çoxu artıq internetlə təmin olunub. Ümumtəhsil müəssisələrinin 90 faizindən çoxu qlobal şəbəkəyə çıxış imkanı qazanıb”.

Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin Analitik təhlil və informasiya təminatı şöbəsinin müdiri Elgün Səfərov çıxışında qeyd edib ki, uşaqların müdafiəsi ilə bağlı Azərbaycanda 11 qurum çalışır: “Bəzi risklər var ki, hökumət tək onun qarşısını ala bilmir. Bu, reallıqdır. Uşaqlar üçün sosial şəbəkələrdə risklər var. Bəzi ölkələr artıq bununla bağlı məhdudiyyətlər

tətbiq etməyə başlayıb”.

Dövlət Komitəsi rəsmisinin sözlərinə görə, qadınlara qarşı teleqram və digər sosial şəbəkələrdəki risklər yarandıqda, aidiyyəti qurumlar problemi birlikdə həll edir. O, sözügedən məsələ ilə bağlı mediannın fəaliyyətinə toxunaraq bildirib ki, gender əsaslı zorakılıq növlərindən çəkinmək lazımdır: “Cinayət işi bitməyənədək ad, soyad, yetkinlik yaşına çatmayan şəxslərin məlumatlarında diqqətli olmaq lazımdır. “Qadın oğru” kimi ifadələr işlədilməli xəbər başlıqlarına rast gəlinir. Bu, diskriminasiyadır. Təəssüf ki, bəzi media orqanlarında bundan reklam vasitəsilə istifadə edilir. Bizim üçün prioritet ailə, qadın və uşaqlardır”.

Rəqəmsal İnkişaf və Naqliyyət Nazirliyi yanında Elektron Təhlükəsizlik Xidmətinin Maarifləndirmə və təhqiqat sektorunun müdiri Esmira Qasımova vurğulayıb ki, müxtəlif sosial platformalarda uşaqlar, böyüköl kiberbullinq məruzə qala bilər: “Buna qarşı ən güclü mübarizə isə maarifləndirmədir. İnsana texnologiya yox, insan hücum edir. Qurumlararası əməkdaşlıq önəmlidir, xüsusilə də media sahəsində. Burada ailə institutlarının da üzərinə böyük məsuliyyət düşür, onlar nəzarətçi, bələdəl olmalıdır”.

Panel sual-cavabla davam etdirilib.

N.ETİBAROĞLU
XQ

Gənclər postkolonial dövrdə

Bakıda Bakı Təşəbbüs Qrupunun təşkilatçılığı ilə keçirilən “Postkolonial dövrdə gənclərin rolunun gücləndirilməsi” mövzusunda beynəlxalq Gənclər Forumuna yekun vurulub.

Forumda ümumilikdə 17 ölkədən nümayəndələr öz təcrübələrini bölüşüblər. Eyni zamanda, ölkəmizin ali məktəblərində təhsil alan əcnəbi tələbə və tədqiqatçılar foruma qatılıb.

Açılış mərasimində çıxış edən Bakı Təşəbbüs Qrupunun icraçı direktoru Abbas Abbasov bildirib ki, 2023-cü ildən bu günədək qrup tərəfindən kolonial və neokolonial siyasətlərin nəticələri, dekolonizasiya məsələləri, insan hüquqlarının, yerli xalqların və etnik azlıqların hüquqlarının qorunması kimi mövzulara həsr olunmuş 35-dən çox beynəlxalq tədbir uğurla təşkil olunub.

Sonra BMT-nin Gənclər Ofisinin nümayəndəsi Adelin Pierrenin qurumun dəstək mesajını əks etdirən videomüraciəti dinlənilib.

Abbas Abbasovun moderatorluğu ilə keçən müzakirələrdə Qabondan olan siyasi elmlər tədqiqatçısı Angelika İvala, Kanadadan “Panth Punjab” layihəsinin sədri Akashdeep Singh Chahai, Afrika üzrə İqlim Məsələləri Bürosunun Keniyadan olan redaktoru Brian Ngiigi, Reunyonada “Ka-Ubuntu” azadlıq

hərəkatının həmtəsisçisi və sədri Romain Kattambara, “Global Family Media” şirkətinin əməliyyatlar üzrə direktoru, Ruandadan olan Umuhoza Natete Veriten və başqaları çıxış edərək, müstəmləkəçiliyin formal olaraq sona çatmasına baxmayaraq, onun struktur nəticələrinin bu gün də müxtəlif formalarda özünü göstərdiyini diqqətə çatdırıblar. Bildirilib ki, postkolonial cəmiyyətlərin gələcəyi yalnız keçmişin dəyərləndirilməsindən deyil, həm də bu gələcəyi formalaşdıracaq gənclərin gücləndirilməsindən asılıdır.

Daha sonra ADA Universitetinin professoru Murat Özkalelinin moderatorluğu ilə interaktiv sessiya keçirilib. Sessiya zamanı sünü intellektin inkişafının beynəlxalq münasibətlər və global təhlükəsizlik sahələrinə təsiri, BMT-nin dayanıqlı inkişaf məqsədləri barədə müzakirələr aparılıb.

Forumun sonunda Qlobal Cənub Gənclər Platformasının yaradılması haqqında qərar qəbul edilib.

XQ

Bakıda Beynəlxalq Xalça Festivalı

Mayın 1-də Bakı Biznes Mərkəzində Beynəlxalq Xalça Festivalının açılış olub.

“Azərxaçla” ASC və “İçərişəhər” Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruyucu İdarəsinin təşkilatçılığı, İqtisadiyyat Nazirliyi və İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyinin – AZPROMO-nun dəstəyi ilə keçirilən festivalın əsas məqsədi Azərbaycan xalçaçılıq sənətinin dünya müstəvisində tanıtmaq, onun zəngin irsini və gələcək inkişaf perspektivlərini nümayiş etdirmək, dünya xalçaçılarının təcrübə və bacarıqlarından bəhrələnməkdir.

Festivalda Azərbaycanla yanaşı, bir sıra ölkələrdən xalçaçılar, istehsalçılar, sənət adamları və müxtəssislər iştirak edirlər.

Tədbirin açılış mərasimində çıxış edən “Azərxaçla” ASC İdarə Heyətinin sədri, Əməkdar incəsənət xadimi Emin Məmmədov bildirib ki, bu il də Beynəlxalq Xalça Festivalı çərçivəsində forum təşkil olunub və

artıq bu platforma ənənəvi xarakter alıb. “İçərişəhər” Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruyucu İdarə Heyətinin sədri Rüfət Mahmud bildirib ki, tədbirdə tərəfdaş qismində iştirak etməklə onlar üçün böyük məmnunluq doğurur.

Mədəniyyət nazirinin müavini Səadət Yusifova bildirib ki, Azərbaycan xalçaçılıq sənəti xalqımızın zəngin mədəni irsinin ayrılmaz hissəsidir və bu sənətin qorunması, inkişaf etdirilməsi dövlətin prioritet istiqamətlərindən biridir. O qeyd edib ki, ölkəmizdə xalçaçılığın yaşadılması və gələcək nəsillərə ötürülməsi məqsədilə ardıcıl layihələr həyata keçirilir, beynəlxalq əməkdaşlıq genişləndirilir.

Tədbir çərçivəsində “Xalça sənəti: dəyər, dizayn və rəqəbat qabiliyyəti” mövzusunda həsr olunmuş Beynəlxalq Xalça Forumu işə başlayıb.

XQ

Avropa İttifaqı Parlamenti erməniperəstlik məbədidirmi?

Azərbaycana qarazından əl çəkməyən bu qurumla əməkdaşlıq dayandırıldı

Yaradığı gündən Fransanın yedəyinə çevrilmiş, təlimat və göstərişləri Yelisey sarayından alan Avropa Parlamentinin həm torpaqlarımız işğal altında olduğu 30 ildə, həm 44 günlük müharibənin gedişində, həm də hazırkı postmünaqişə dönməsində Azərbaycanı qarşı qəbul etdiyi bəyanat və qətnamələrin hamısı bitərəf, qərəzli və siyasi motivli olub.

Rəsmi Bakı ikitərəfli münasibətlərə kölgə salan, ölkəmizin suverenliyi və ərazi bütövlüyünə zidd, daxili işlərimizə müdaxilə xarakterli, erməni lobbi və diaspor təşkilatlarının təsirindən qaçınmayan, bunlardan daha pisi, Ermənistan-Azərbaycan normallaşmasına, sülh gündəliyinə yalnız zərər gətirən fəaliyyətinə son qoymasını dəfərlə Avropa İttifaqının nəzərinə çatdırıb. Brüssel, sanki, bu müraciətləri eşitməz oldu. Bəli, Azərbaycanın qərəzli və əsassız tələblərə son qoymaq və anti-Azərbaycan mövqeyindən imtina etmək tələblərinə baxmayaraq, bu qurum ölkəmizə qarşı məqsədyönlü fəaliyyətini davam etdirir. Amma qərəzin bir həddi olduğu kimi, səbrin də tükənən məqamı var.

Parisin haypərəst hakimiyyətinin direktivləri ilə hərəkət edən Avropa Parlamenti İkinci Qarabağ müharibəsi başa çatdıqdan sonra da dinc durmadı, Azərbaycan əleyhinə 10-dan artıq qərəzli qətnamə qəbul etdi. Onun 2021–2022-ci illərdə qəbul etdiyi qətnamələr müharibədən sonra “Qarabağ ermənilərinin hüquqlarının pozulmasına”, “mədəni irsin” qorunmasına, 2023-cü ildə sentyabr antiterror əməliyyatını ictimai rəyə “etnik təmizləmə” kimi sınımasına, 2024–2025-ci illərdə isə daha çox “insan hüquqları” kimi məsələləyə fokuslandı. AP-in Bakının ev sahibliyi etdiyi BMT-nin COP29 beynəlxalq tədbirini boykot etmək siyasəti isə heç bir əndazəyə sığmırdı.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev cari ilin yanvarında “Euronews” telekanalına müsahibəsində bu məsələyə münasibətini birmənalı şəkildə bildirib: “Avropa Parlamentinin Azərbaycanı qarşı olan qərəzli vəziyyət Azərbaycanı müstəqil siyasətini həzm edə bilməyən xüsusi lobbiçilik qruplarının, xüsusi qüvvələrin fəaliyyətinin nəticəsidir”.

Oxuculara xatırladaq ki, AP-nin 2020-ci il müharibəsi dövründə və sonrasında qəbul etdiyi qətnamələrdə Azərbaycanla bağlı sərt ifadələr, sanksiya çağırışları və münaqişənin “hərbi həll yoxdur” kimi tezi

ön plana çıxarırdı. Eyni zamanda, həmin sənədlərdə Ermənistanın uzun illər ərzində beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazilər üzərində faktiki nəzarəti məsələsi ya ikinci plana keçir, ya da ümumi və qeyri-konkret formulalarla qeyd olunurdu. 2023-cü ilin oktyabrında qəbul edilmiş AP qətnaməsində Azərbaycanın sentyabr əməliyyatları “əsassız hərbi hücum” kimi qiymətləndirildi, hətta Qərbdən ölkəmizə sanksiyaların tətbiqi, enerji əməkdaşlığından imtina çağırışları da edildi. Bu zaman illərlə ıcrasız qalan BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsinə eyni səviyyədə istinadın olmaması diqqətdən yayınmadı. AP sənədlərində humanitar məsələlər – mülki əhalinin təhlükəsizliyi, mədəni irsin qorunması geniş yer tutur, intəhası, əvvəlki mərhələlərdə ermənilərin regionda törətdiyi vəhşiliklər, dağıntılar, azərbaycanlıların məcburi köçkünlük əhəmiyyətini gündəmə gətirmirdi. Özü lobbiçilik, korrupsiyaya və rüşvətxorluq girdabında olan AP son illər ölkəmizi mədəni şəkildə islamofobiya, korrupsiya məkanı, dini və etnik diskriminasiyanın “tüğyan etdiyi” postsovet respublikası kimi təqdim etmək cəhdlərindən də əl çəkmir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev cari ilin yanvarında “Euronews” telekanalına müsahibəsində bu məsələyə münasibətini birmənalı şəkildə bildirib: “Avropa Parlamentinin Azərbaycanı qarşı olan bu qərəzli münasibəti Azərbaycanın müstəqil siyasətini həzm edə bilməyən xüsusi lobbiçilik qruplarının, xüsusi qüvvələrin fəaliyyətinin nəticəsidir”. Beləliklə, artıq son nöqtənin qoyulması məqamı yetişmişdi və Azərbaycan hakimiyyəti bunu etdi.

Dünən Avropa İttifaqının Azərbaycanı dəstəkləməsi Mariyana Kuyuncic Xarici İşlər

Nazirliyinə çağırıldı və Avropa Parlamenti tərəfindən aprelin 30-da qəbul edilmiş qətnamədə ölkəmizə qarşı yer almış əsassız və qərəzli müddəaların qəti şəkildə pisləndiyi onun nəzərinə çatdırıldı və bununla bağlı etiraz notası təqdim olundu. Tam haqlı olaraq kifayət qədər kəskin ritorikanın yer aldığı notada AP-in qətnaməsindəki müddəaların reallıqları təhrif edildiyi, obyektivlik prinsiplərinə, dövlətlərin suverenliyi və ərazi bütövlüyünə hörmət öhdəliklərinə zidd olduğu vurğulanı. O da bildirilir ki, Avropa Parlamentinin bu cür qərəzli yanaşma sərgiləməsi regionda normallaşma prosesinə, eləcə də Azərbaycanla Aİ arasında münasibətlərin perspektivlərinə mənfi təsir göstərir. Qətnamədə Qarabağ bölgəsinə erməni sakinlərin geri qayıdışı ilə bağlı irəliləyən iddiaların məntiqi əsasdan tamamilə məhrum olduğu, belə çağırışların Azərbaycanın daxili işlərinə müdaxilə xarakteri daşdığı bəyan edilir.

2023-cü ildə rəsmi Bakının Konstitusiyaya uyğun olaraq Qarabağ ermənilərinə reintegrasiya planını təqdim etdiyi, buna baxmayaraq, erməni sakinlərin regionu könüllü əsasda tərk etdiyi, bunun əksini iddia edən bəyanatların yanlış olduğu səfirə bildirildi. Eyni zamanda, səfirin diqqətinə çatdırıldı ki, Aİ Azərbaycan-Avropa İttifaqı münasibətlərinə, eləcə də regionda sülh və normallaşma prosesinə zərər vuran addımların qarşısını almalıdır.

“Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Avropa Parlamenti ilə bütün istiqamətlər üzrə əməkdaşlıq əlaqələri dayandırılın”. Bu, Milli Məclisin dünən qəbul etdiyi qərarın 1-ci bəndidir. Azərbaycan rəsmi olaraq Avropa Parlamenti ilə bütün əlaqələri dayandırır. Milli Məclisin 3 bənddən ibarət

qərarında birmənalı şəkildə qeyd olunur ki, Avropa Parlamentinin Avropa İttifaqı-Azərbaycan Parlament Əməkdaşlıq Komitəsinin fəaliyyətində iştirakına son qoyulur. Avronest Parlament Assambleyasının nizamnaməsinə uyğun olaraq MM-in bu təşkilatda üzvlüyünə xitam verilməsi barədə prosedür qaydalarının icrasına başlanılır və prosedür dövründə Milli Məclisin nümayəndə heyəti Avronest Parlament Assambleyasının tədbirlərinə qatılmayacaq.

Milli Məclisin qərarında deyilir ki, Azərbaycanın xarici ölkə parlamentləri və beynəlxalq parlament təşkilatları ilə əlaqələrində sülh, təhlükəsizlik və davamlı inkişaf naminə birgə fəaliyyəti rəhbər tutmasına, parlament dəyərlərinə və ortaq maraqlara əsaslanan açıq, samimi və konstruktiv dialoqu təşviq etməsinə baxmayaraq, Avropa Parlamenti bu prinsipləri ayaqlar altına atan destruktiv mövqeyi ilə onunla ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafı qarşısında başlıca maneəyə çevrilib. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin III hissəsinə rəhbər tutan Milli Məclisin qərarında Avropa Parlamentinin fəaliyyətinin mahiyyətində beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinin, ədalət anlayışının qəti surətdə rədd edilməsinin dayandırılma diqqət çəkir: “Bu qurum torpaqlarımızın Ermənistan tərəfindən 30 illik işğalına, yüzlərlə şəhər və kəndlərimizin, tarixi, dini və mədəni abidələrimizin dağıdılmasına, etnik təmizləməyə, 1 milyondan çox qaçqın və məcburi köçkünlü insan hüquqlarına davamlı şəkildə etinasız yanaşır. Avropa Parlamenti ilə əməkdaşlıq üçün nəzərdə tutulmuş platformalar - Avropa İttifaqı - Azərbaycan Parlament Əməkdaşlıq Komitəsi və Avronest Parlament Assambleyası isə ölkəmizə qarşı təzyiç, şantaj və daxili işlərə köbud müdaxilə ələtinə çevrilib”.

Sonda onu da yada salmaq ki, Azərbaycan Milli Məclisi Avropa Parlamentinin məhz ikili standartlara dayanan, qərəzli münasibəti səbəbindən onunla bütün əlaqələrinin 2015-ci ildə dayandırılmışdır. Amma qarşı tərəfin çoxsaylı müraciətlərini və vədlərini əsas götürərək, əməkdaşlığı yenidən bərpa etdi. Müdriklikləmiz qaradan artıq rəng yoxdur - deyilib. Azərbaycan bu qərarı ilə siyasi iradə, qətiyyət nümayiş etdirdi, haqqın və ədalətin tərəfində olduğunu bir daha sübuta yetirmiş oldu. Bəli, tam əminliklə, bu qərarı Azərbaycan diplomatiyasının növbəti qələbəsi kimi qiymətləndirə bilərik.

İmran BƏDİRƏXANLI
XQ

Cənubi Qafqaza beynəlxalq ögey-döğməliq

Beynəlxalq siyasətdə bəzən ən təhlükəli boşluq hüququn seçmə yaddaşla təbiiq edilməsidir. Müasir beynəlxalq sistemin əsasını təşkil edən BMT Nizamnaməsi dövlətlərin suveren bərabərliyini və ərazi bütövlüyünü fundamental prinsip kimi təsbit edir. Lakin praktikada bu prinsiplərin təbiiqi eyni deyil. Vahid hüquqi norma müxtəlif coğrafiyalarda fərqli siyasi sərhərlə işlənilir və nəticədə hüquq universal mexanizm olmaqdan çıxaraq selektiv alətə çevrilir.

Kağız üzərində hamı eyni qaydalara tabedir, amma praktikada həmin qaydalar kimin üçün işləyir, sistem də ona xidmət edir. Məsələn, BMT Təhlükəsizlik Şurası beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin qorunması üçün ən yüksək legitim qurum hesab olunur. Onun qəbul etdiyi qətnamələr hüquqi baxımdan məcburi xarakter daşıyır. Lakin bu qətnamələrin icrası siyasi iradədən asılıdır. 1993-cü ildə Azərbaycanın işğal olunmuş əraziləri ilə bağlı qəbul edilən 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələr açıq şəkildə erməni silahlı qüvvələrinin qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb etsə də, bu sənədlər uzun illər kağız üzərində qaldı. Eyni dövrdə dünyanın digər regionlarında qəbul edilən bəzi qətnamələrin isə daha sürətli və sərt mexanizmlərlə icra olunması beynəlxalq hüququn təbiiqində balanssızlığa göstərir. Azərbaycan uzun illər ərzində öz mövqeyini məhz hüquqi arqumentlər üzərində quraraq beynəlxalq müstəvidə tanınma və dəstək qazanmağa çalışıb. Qoşulma Hərəkətinə sədrliyi dövründə (2019–2023) irəliləyən təşəbbüslər, BMT platformasında ardıcıl çıxışları və regional layihələrdə hüquqi əsaslandırılmaya verdiyi önəm bunu açıq şəkildə göstərir.

Bakı daha mürəkkəb model qurub: hüquq söykənir, amma hüququn işləmədiyi anda boşluğa özü doldurur. 1990-cı illərdən etibarən beynəlxalq hüquqi mexanizmlərin effektiv işləməməsi – xüsusilə BMT qətnamələrinin icrasız qalması – Azərbaycanı alternativ alətlər üzərində düşünməyə məcbur etdi. Nəticədə ölkə paralel strategiya qurdu: bir tərəfdən diplomatik və hüquqi mübarizə davam etdirildi, digər tərəfdən isə hərbi potensial, iqtisadi dayanıqlılıq və enerji diplomatiyası gücləndirildi. Məsələn, Bakı-Tbilisi-Ceyhan və Cənub Qaz Dəhlizi kimi

layihələr Azərbaycanın geosiyasi çəkisini artıraraq onun mövqələrini danışıqlarda daha təsirli etdi.

Məhz bu nöqtədə sistemin əsas zəifliyi üzə çıxır: beynəlxalq hüquq siyasi iradə ilə işləyir. Hüquqi normanı hərəkətə gətirən amil isə böyük güclərin maraqları, institutional konsensus və təbiiq mexanizmləridir. BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvlərinin veto hüququ, sanksiya rejimlərinin seçici təbiiqi və beynəlxalq missiyaların fərqli regionlarda fərqli intensivliklə işləməsi bunu açıq göstərir. Eyni hüquqi çərçivə bəzən sürətlə icra olunur, bəzən isə illərlə “dondurulur”. Nəticədə norma dəyişkən siyasi alət kimi qəbul edilməyə başlayır.

İradə olmadıqda isə norma sadəcə arxiv materialına çevrilir. ATƏT-in Minsk qrupu çərçivəsində aparılan danışıqlar isə illərlə nəticəsiz qalaraq status-kvonu faktiki olaraq sabitləşdirdi. Həmsədrlərin mövqələri formal olaraq eyni məqsədə – sülh danışıqlarının davam etdirilməsinə yönəlsə də, praktikada yanaşmalar arasında ciddi fərqlər mövcud idi. 1994-cü ildə atəşkəs razılaşmasından sonra Rusiyanın bölgədə hərbi mövcudluğu və sonrakı illərdə Ermənistanla hərbi ittifaqları onun neytral vasitəçi obrazını zəiflədirirdi.

ABŞ isə Minsk qrupunda əsasən diplomatik və siyasi təşəbbüslərlə çıxış edirdi. Vaşinqtonun yanaşması daha çox danışıqlar prosesinin saxlanılmasına və eskalasiyanın qarşısının alınmasına yönəlmişdi. 2000-ci illərin ortalarından etibarən ABŞ rəsmiləri “Madrid prinsipləri” çərçivəsində mərhələli həll modelini irəliləyən təşəbbüslər tərəflər arasında razılaşdırılması icra mexanizminə çevrilmədi. Fransa isə Minsk qrupunda ən çox siyasi diskurs səviyyəsində aktiv görünən həmsədr idi. Parisin mövqeyi xüsusilə

Avropa Parlamentində və Fransa parlamentində qəbul edilən bəyanatlarla paralel gedirdi. Bunlar isə Azərbaycanın baxışında Fransanın vasitəçi neytrallığını sual altına alırdı. Fransa rəsmilərinin Ermənistanla daha yaxın siyasi ritorikası, xüsusilə 2020-ci ildən sonra daha açıq şəkildə müşahidə olundu və bu,

vasitəçilik balansına təsir edən amil kimi qiymətləndirildi. Üç gücün yanaşmasında ortaq məxrək olsa da, fərqli geosiyasi maraqlar səbəbindən vahid həll mexanizmi formalaşmadı. Uzun illər davam edən görüşlər, bəyanatlar və təklif paketləri status-kvonu dəyişməyə əvəzinə onu daha da sabitləşdirdi.

Həmin müddətdə Azərbaycan paralel olaraq hərbi modernləşmə, iqtisadi dayanıqlılıq və diplomatik aktivlik xəttini gücləndirdi. 2020-ci ildən sonra yaranan yeni vəziyyət isə uzunmüddətli ziddiyyətin nəticəsi kimi oxunmalıdır. Bakı baş verənləri beynəlxalq hüququn gecikmiş icrası kimi təqdim edir və bunu iki əsas hüquqi dayağa bağlayır: dövlətlərin ərazi bütövlüyü prinsipi və BMT Nizamnaməsinin 51-ci maddəsində təsbit olunmuş özünümüdafiə hüququ. 44 günlük müharibədən sonra imzalanmış 10 noyabr 2020-ci il üçtərəfli Bəyanat regionda yeni təhlükəsizlik arxitekturasının konturlarını müəyyənləşdirdi, 2023-cü ilin sentyabrında həyata keçirilən əməliyyatlar isə Bakının suverenlik üzərində tam nəzarət iddiasını re-

allağa çevirdi. Rəsmi diskursda bu addımlar “status-kvonun hüquqa uyğunlaşdırılması” kimi çərçivələnir. Həmin bu narrativin arxasında sadə, amma sərt məntiq dayanır: əgər beynəlxalq sistem qəbul etdiyi qərarları yerinə yetirmirsə, dövlət öz hüququnu özü təmin edir. Lakin bu modelin riskləri də var: hər bir dövlət öz interpretasiyasını təbiiq etməyə çalışdıqda sistemdə parçalanma dərinləşə bilər. Azərbaycan bu riski legitimliklə balanslamağa çalışır — yeni atılan addımların hüquqi əsaslandırılması və diplomatik izahı paralel aparılır.

Burada diqqətçəkən məqam Avropa institutlarının reaksiyasıdır. Xüsusilə Avropa Parlamenti (AP) regionla bağlı sənədlərdə ardıcıl tənqidi xətt götürür. Məsələn tənqidi məntiqi deyil — bu, normal siyasi praktikadır. Məsələ onun necə qurulmasıdır. Brüsselin yanaşmasında tez-tez belə bir ziddiyyət hiss olunur: bir tərəfdən suverenlik prinsipi müdafiə olunur, digər tərəfdən həmin prinsipin konkret təbiiqinə şəbhə ilə yanaşılır. Avropa İttifaqının rəsmi sənədlərində və Şərq tərəfdaşlığı çərçivəsində dövlətlərin suverenliyi və sərhədlərin toxunulmazlığı dəfərlə vurğulanır. Eyni zamanda, Avropa Parlamenti və bəzi digər strukturlar konkret hadisələrdə bu prinsiplərin təbiiqinə ehtiyatlı və ya tənqidi yanaşır, əlavə “beynəlxalq nəzarət”, “xüsusi status” və ya “xüsusi təminat” kimi formulalar irəliləyir. Nəticədə ortaya maraqlı mənzərə çıxır: bir tərəfdən beynəlxalq hüquqa istinad edən, amma onun boşluqlarını real güclə tamamlayan Azərbaycan; digər tərəfdən isə hüquq müdafiə etdiyini bildirən, lakin onu seçmə şəkildə təbiiq edən Avropa institutları.

Son olaraq qeyd edək ki, əgər beynəlxalq hüquq hamı üçün eyni qaydada işləmirsə, onda o, norma yox, alətə çevrilir. Və alətə çevrilən hüquq gec-tez ondan istifadə edənləri gücləndirir. Cənubi Qafqazda baş verənlər isə göstərir ki, bu proses artıq reallıqdır.

Şəbnəm ZEYNALOVA,
XQ-nin siyasi analitiki,
siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru

Qınaq

Hayların pulu ilə işləyən şər maşını

Beynəlxalq hüquq və insan haqları ritorikasının bəzən asanlıqla siyasi alver predmetinə çevrildiyi barədə ötən sayımızda yazmışdıq. Məqaləmizin “qəhrəmanı” Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinin sabiq prokuroru Luis Moreno Okampo idi.

Ortaya çıxan son faktlar, xüsusən də beynəlxalq hüquq müstəvisində bir zamanlar nüfuz sahibi olan Okampo və onun qəbiləsindən olanların etirafları göstərir ki, Azərbaycanı qarşı aparılan kampaniyaya pərəkəndə bəyanatlar toplusu deyil. Bu, Qərb platformalarını, erməni diaspor şəbəkələrini və ən maraqlısı, Rusiyadan gələn maliyyə resurslarını eyni hədəfə yönəldən, mükəmməl şəkildə qurulmuş təsir infrastrukturudur. Bakıya qarşı yönələn bu sistemli informasiya hücumu, əslində, hibrid müharibənin bütün elementlərini özündə birləşdirir: siyasi manipulyasiya, şəxsi nüfuz və qaranlıq maliyyə zənciri. Necə deyirlər, üçü birində, amma biri o birindən ayıb...

Bəri başdan deyək ki, dəfə də sifət Okampo xətdindən bahs edə-cəyik. Onun fəaliyyət trayektoriyasına nəzər saldıqda görürük ki, vaxtilə qlobal ədalət təmsil etməli olan şəxs indi açıq şəkildə Bakıya qarşı sifarişli kampaniyanın mühərrikinə çevrilib. Son günlər onunla bağlı yayılan ifşəedici videomateriallarda Okampının öz iştirakını və bu proses üçün xüsusi komanda formalaşdırıldığını təsdiqləməsi, məsələn hüquqi deyil, təbiiq məhkəməsi və siyasi maraqlar üzərində qurulduğunu, kimin ağacından yapışmış, kimin budağına qonduğunu açıq-açıq sübut edir. Daha rüsvayçı məqam isə onun Avropa institutları ilə birbaşa əlaqələridir. Okampının Avropa İttifaqının sabiq əli nümayəndəsi Cozep Borrell və onun yaxın ətrafı ilə koordinasiya hərəkət etdiyini bildirməsi, anti-Azərbaycan meyillərinin Avropanın siyasi eşelonlarında kök saldığını və manipulyasiya edildiyini gün üzünə çıxartır. Əmma...

Məsələnin ən iyrənc məqamı isə “pulun qoxusunun” gəldiyi tərəfdir. Qərbdə Rusiya əleyhinə sanksiyalardan dəm vurub “demokratiya” dərsi qəçənlər Azərbaycana quyu qazmaq üçün Rusiyada oturan erməni oliqarxlarının yaratdığı kölgə fondlarından qidalanırlar. Yeni yayılan videogörüntülərdə bolli olur ki, ölkəmizə qarşı aparılan kampaniyaya “Rusiya-Ermənistan nümayəndələri qrupu” tərəfindən dəstəklənir. Buna nə deyəsən?! Bu, sözün əsl mənasında, vicdanını satmaqdır. Necə olur ki, bir tərəfdən Kremlin əleyhinə ağzına gələni deyirsən, o biri tərəfdən pul hərisliyi ucubandan “ayımı dayı çağırır” ondan gələn qara qəpiklərlə Bakıya qarşı atırsan?

Nəticə etibarilə, Azərbaycan bu gün, sadəcə, üç-beş erməniperəstin cılız tələbəti ilə yox, transmilli səviyyədə fəaliyyət göstərən “siyasi biznes sindikatu” ilə mübarizə aparır. O sindikat ki, həm Qərb siyasi resurslarını, həm də Rusiyadakı erməni oliqarxiyasının maliyyə imkanlarını tək bir məqsədə yönəldib – Azərbaycanın suveren hüquqlarına və beynəlxalq nüfuzuna zərər vurmaq. Lakin bu cür qaranlıq sxemlərin ifşası göstərir ki, həqiqət üzərində qurulmayan heç bir bina uzunömürlü ola bilməz. “Yalanın ömrü qırx gündür” - deyib atalarımız. Bakının qətiyyətli mövqeyi və hibrid təhdidləri vaxtında ifşa etməsi görünür, beynəlxalq “ədalət” bazarmın müzdlü nöqədlərini çıxılmaq vəziyyətinə salıb. İndi nə qədər quyruc bulasalar da, Okampo və onun “qara kassası” tarixin zibilliyindədir...

Tacir SADIQOV
XQ

Milli Məclis Avroparlamentin qərəz və böhtanını kəskin qınadı

(əvvəlki 1-ci səhifədə)

Çıxışlardan sonra Milli Məclisin vitse-spi-keri, Avropa Parlamentinin Azərbaycan əley-hinə fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul etmək məqsədilə yaradılan komissiyanın sədri Ziyafət Əsgərov qərarı səsləndirdi. Sənədə əsasən, Azərbaycan Milli Məclisinin Avropa Parla-menti ilə bütün istiqamətlər üzrə əməkdaşlıq əlaqələri dayandırılır.

Daha sonra gündəlikdə olan digər məsələlərin müzakirəsi başlandı. "Mülki, ailə və cinayət işləri üzrə hüquqi yardım və hüquqi münasibətlər haqqında" 1993-cü və 2002-ci il tarixli konvensiyalara dəyişiklikləri özündə əks etdirən iki qanun layihəsi bir oxunuşda qəbul edildi. Sözügedən dəyişikliklərin əsas məqsədi iştirakçı dövlətlər arasında yetkinlik yaşına çatmayan uşaqlar üçün alimətin tutulmasına dair məhkəmə əməllərinin tanınması mexanizmini təkmilləşdirmək və bu sahədə hüquqi prosedurları asanlaşdırmaqdır. Eyni qaydada, məhkəmə aktlarının və digər səlahiyyətli orqanların qərarlarının məcburi icrasını prosesində dövlətlərarası məlumat mübadiləsinə tənzimləyən "Məhkəmə aktlarının, digər səlahiyyətli orqanların və vəzifəli şəxslərin aktlarının məcburi icrası həyata keçirilərkən məlumat mübadiləsi üzrə əməkdaşlıq haqqında Saziş" də ratifikasiya olundu. 2025-ci ilin iyun ayında imzalanmış bu 25 maddəlik sənədin əsas məqsədi icra sənədlərinin icrası zamanı hüquqi yardım mexanizmlərinin səmərəliliyini artırmaq, habelə insan hüquqları və dövlət maraqlarının qorunması üçün məcburi icra orqanları arasında qarşılıqlı fəaliyyəti təkmilləşdirməkdir. Sazişə əsasən, tərəflər sorğu əsasında fiziki və hüquqi şəxslər, habelə müxtəlif dövlət orqanları haqqında məlumat və sənədlərin mübadiləsinə təmin edir, lakin əldə olunan informasiyadan yalnız sorğuda göstərilən məqsədlər üçün istifadə olunmasını və konfidensiallığın qorunmasını öhdələrinə götürürlər. Saziş səsverməyə çıxarılaq qəbul edildi.

Əmək Məcəlləsində və "Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında" və "Yol hərəkəti haqqında" qanunlarına edilən dəyişikliklər səsverməyə çıxarılaq son oxunuşdan da keçdi. Daha sonra, "Gömrük Məcəlləsində dəyişiklik edilmiş haqqında" qanun layihəsi müzakirəyə çıxarıldı. Bildirildi ki, dəyişikliklərin əsas məqsədi Dövlət Gömrük Komitəsinin (DGK) səlahiyyətlərini genişləndirmək, gömrük prosedurlarını digər qanunvericilik aktları ilə uzlaşdırmaq və xarici ticarət əməliyyatlarını daha səmərəli tənzimləməkdir. Yeni qaydalara əsasən, gömrük borcunu ödəməyən xarici ticarət iştirakçılarının və ya hüquqi şəxslərin rəhbərlərinin ölkədən getmək hüququnun məhdudlaşdırılması üçün məhkəməyə müraciət etmək və bu əsaslar aradan qaldırılmağa məhdudiyəti qaldırmaq səlahiyyəti

ti gömrük orqanlarına verilir. Eyni zamanda, beynəlxalq tranzit yük daşımalarının sürətləndirilməsi üçün məlumat mübadiləsi sisteminin təkmilləşdirilməsi, gömrük auditinin noticələrinin şəffaflığını artırmaq üçün 3 iş günü ərzində məlumatlandırma mexanizminin tətbiqi nəzərdə tutulur.

İslahatın mühüm bir hissəsi kimi, "gömrük brokeri" institutu "dolaylı gömrük təmsilçiliyi" ilə əvəz edilir. Əvvəlki lisenziyalaşdırma qaydasından fərqli olaraq, dolaylı gömrük təmsilçisi olmaq üçün müvafiq reyestrə daxil olmaq kifayətdir ki, bu da rəqabətli mühitin formalaşmasına və sahibkarların daha rahat xidmət almasına şərait yaradır. Ümumilikdə, layihənin tətbiqi idxal-ixrac əməliyyatlarında çevikliyi artırmaqla, tranzit dəhlizlərinin rəqabət qabiliyyətini yüksəltməyi, gömrük nəzarətini risk əsaslı idarəetmə sistemində uyğunlaşdırmağı və ümumilikdə xarici ticarət-təchizat zəncirinin təhlükəsizliyini təmin etməyi hədəfləyir.

Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri Şahin Bağırov çıxışında Azərbaycanda Gömrük Məcəlləsinə edilən dəyişikliklərlə sayyar gömrük auditinin aparılması hallarının kifayət qədər azalacağını vurğuladı. Komitə sədri qeyd etdi ki, yeni yanaşmaya əsasən, gömrük auditində kameral və sayyar yoxlama anlayışları hüquqi baxımdan bir-birindən dəqiq şəkildə ayrılır. Kameral yoxlamalar elektron məlumatlar əsasında və məsafədən həyata keçiriləcək. Sayyar yoxlamalar isə yalnız müəyyən olunmuş qaydalara uyğun olaraq, Dövlət Vergi Xidməti ilə koordinasiyalı şəkildə və zəruri hallarda aparılacaq. İslahatlar çərçivəsində audit prosesində şəffaflığı artırmaq üçün videoçəkilişlərin və müvafiq qeydiyyatın aparılması da nəzərdə tutulur. Qanun layihəsi ətrafında bir sıra deputatlar öz fikirlərini bölüşdülər. Aparılan müzakirələrdən sonra layihə səsverməyə çıxarılaq birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hərbi qulluqçuların şəxsi jetonlarla təmin edilməsini və çağırışqədərki hazırlıq sisteminin təkmilləşdirilməsini nəzərdə tutan "Hərbi xidmətkeçmə haqqında" Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə" və "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi. Sənədə əsasən, hərbi qulluqçuların xidmət etdikləri dövlət qurumları tərəfindən şəxsi jetonlarla təchiz olunması məcburi xarakter daşıyacaq. Qanun layihəsi, həmçinin gənclərin çağırışqədərki hazırlığının daha səmərəli təşkili üçün hüquqi bazanın yenilənməsini özündə ehtiva edir. Bu sahədə vahid və sistemli qaydaların müəyyən edilməsi, habelə çağırışqədərki hazırlığın təşkili ilə bağlı əsasnamənin müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilməsi nəzərdə tutulur.

"Vətəndaşların müraciətləri haqqında" qanuna təklif edilən dəyişikliklərlə əsasən, vətəndaşlar artıq müraciətlərinin cavablandırılma üsulunu seçərkən elektron ünvən, poçt ünvən və ya birbaşa EHİS platformasından istifadə etmək hüququ qazanırlar. Müraciətin EHİS üzərindən cavablandırılmasını istəyən şəxslərdən Fərdi İdentifikasiya Nömrəsi (FİN), hüquqi şəxslərdən isə Vergi Ödəyicisinin Eyniləşdirmə Nömrəsi (VÖEN) tələb olunacaq. Eyni zamanda, qəbula yazılma prosesində şəxsiyyət təsdiqi üçün tələblər dəqiqləşdirildi. Qəbul günü vətəndaş mütləq şəxsiyyət vəsiqəsini, nümayəndə vəsiqəsilə müraciət olunduqda isə səlahiyyətləri təsdiq edən müvafiq sənədi təqdim etməlidir. Elektron müraciətlərin subyektin rəsmi internet ehtiyatı, rəsmi elektron ünvən və ya EHİS vəsiqəsilə göndərilməsi qaydaları da yenilənib. Layihə birinci oxunuşda qəbul edildi.

Bununla da Milli Məclisin plenar iclası başa çatdı.

T.SADIQOV
XQ

Mayın 3-də növbəti dəfə Ümumdünya Mətbuat Azadlığı Günü qeyd ediləcək. Bu təqvim UNESCO-nun təşəbbüsü ilə irəli sürüldü, 1993-cü ildə BMT Baş Assambleyası tərəfindən təsis edilmiş. Tarix təsadüfi seçilməyib: 3 may 1991-ci ildə Namibiyanın paytaxtı Vindhuk şəhərində qəbul edilən "Vindhuk Bəyannaməsi"nin ildönümünü gündəmə gətirir.

Qlobal böhran və media azadlığı

Dünya 3 may çağırışını necə cavablandırır?

Ümumdünya Mətbuat Azadlığı Günü dünyada medianın vəziyyətini qiymətləndirmək, jurnalistlərə qarşı təzyiq və zorakılıq hallarına diqqət çəkmək, habelə peşə fəaliyyətinə görə həyatını itirmiş jurnalistlərin xatirəsini yad etmək üçün qeyd olunur. Bu təqvim həm də cəmiyyətə azad və müstəqil medianın demokratiya, şəffaflıq və ictimai nəzarət üçün nə qədər vacib olduğunu xatırladır.

Vindhuk konfransının və bəyannaməsinin üstünlüklərindən biri də odur ki, jurnalist statusunun, media fəaliyyətinin çağdaş standartlarını, ümumi prinsiplərini müəyyən edir. Bu sahəyə "kommunist baxışı"nın fəsadlarını aradan qaldırmaq üçün prinsiplər irəli sürür. Kommunistlərin rəhbər tutduqları "Mətbuat ən yaxşı təbliğat-təşviq vasitəsidir" şüarının əvəzinə "Təbliğat və təşviqat başlayan yerdə media fəaliyyəti bitir" tezisini irəli sürür. Jurnalistlərin "Dövlət və hakimiyyət strukturları üzərində ictimai nəzarət funksiyası" nı rəsmiləşdirir.

"Vindhuk Bəyannaməsi" mətbuat azadlığını əsas insan hüquqlarından biri olduğunu xatırladır, dövlətləri söz azadlığına hörmət etməyə çağırır, jurnalistlərin təhlükəsizliyinin və peşə müstəqilliyinin qorunmasının

Müşfiq ƏLƏSGƏRLİ,
XQ-nin media eksperti

tiqamətlər mövcuddur. Bu tip "yeni tendensiyalar"ın ənənəvi problemlərlə uzlaşması nəticəsində peşəkar media mühiti üçün ciddi təhdidlər yaranır. Təəssüf doğuran haldır ki, bu təhdidlərin aradan qaldırılması üçün ciddi fəaliyyət və nailiyyətlər görünür. Çünki peşəkar media subyektləri kimi, beynəlxalq jurnalist təşkilatları da problemlər mənəşinə düşüblər, öz funksiyalarını icra edə bilmirlər. Medianın qlobal riskləri barədə monitorinqlər aparıb hesabatlar hazırlasalar da, qeydə alınan problemlərin aradan qaldırılması üçün əməli addımlar ata bilmirlər. Onlar ildə bir-iki dəfə bəyannatlar verməklə gündəmə gəlirlər. Sonra da qararığa çəkilib qorq olurlar. Vindhuk şəhərində keçirilən konfransın daha bir üstünlüyü budur ki, o həm də jurn-

vacibliyini vurğulayır. Bu konfransdan sonra beynəlxalq jurnalist təşkilatları qarşısında media üzərində qlobal müşahidəni təşkil etmək, neqativ prosesləri qeydə alıb aradan qaldırmaq öhdəliyi mütləqləşir. 1992-ci ildən etibarən dünyanın aparıcı media təşkilatları jurnalistika sahəsində qlobal prosesləri diqqətlə izləyirlər, hesabatlar hazırlayırlar, təhlükəsizliklə bağlı problemləri qabardaraq həllinə nail olmağa çalışırlar.

Təəssüf ki, bu hesabatlar nəticəsində ortaya çıxan mənzərə ürəkəcan deyil. Məsələn, Beynəlxalq Jurnalistlər Federasiyasının hesabatlarından görünür ki, 1993-cü ildən 2026-cı ilə qədər olan dövrdə dünyada 3600 nəfərdən çox jurnalist peşə fəaliyyətini yerinə yetirərkən halak olub, qətlə yetirilib. minlərlə jurnalist təqib edilib, təhdid və ya xəsarət alıb.

Hesabatlardan bəlli olur ki, jurnalistlərin təhlükəsiz şəkildə fəaliyyət göstərmək hüquqlarının pozulması kimi klassik problem indi daha da intensivləşib; daha kobud, ağır forma alıb. Son 4 il ərzində, yəni Rusiya-Ukrayna müharibəsinin başlaması, İsrail-Həmas savaşı, ABŞ, İsrail-İran müharibəsi fonunda təqribən 308 nəfər jurnalist peşə fəaliyyətini yerinə yetirərkən öldürüldü. 470 nəfər jurnalist yaralanıb, ağır xəsarətlər alıb. 90 nəfər jurnalist girov götürüldü və ya həbs edilib.

Müşahidələr göstərir ki, peşəkar jurnalistikani təhdid edən problemlərin sayı təkcə fiziki xəsarətlər, ölümlərlə, təhdidlərlə bitmir. Digər aktual problemlər, qlobal proseslər də mövcuddur. Bu sırada "texnologiya nəhənglərinin" informasiya ekosisteminə dominantlığı əlavə keçirməsindən başlanıb, generativ süni intellekt texnologiyalarının mediaya neqativ təsirlərinə, aparıcı sosial şəbəkə platformalarının reklam gəlirlərini özünə çəkmək peşəkar media-biznes modelini məhv etməsinə qədər ən müxtəlif is-

listikanın missiyası, fəaliyyət istiqamətləri barədə fikirləri konkretləşdirir. Medianın dövlət və hakimiyyət qurumları üzərində ictimai nəzarət səlahiyyətinin olduğunu vurğulayır. Beləliklə, dövlətə media arasında qarşılıqlı öhdəliklər yaranır: media cəmiyyətin maraqlarını qorumaq, onun adından ictimai nəzarət funksiyasını yerinə yetirməkdir. Dövlət isə medianın fəaliyyəti üçün zəruri şərtləri təmin etməlidir.

Dünyanın bütün dövlətləri bu sahədə üzərlərinə düşən öhdəlikləri yerinə yetirirlərmi? Bizim üçün əlamətdar haldır ki, Azərbaycan dövləti və dövlət başçısı media məkanına ciddi diqqət göstərir. Jurnalistlərin öz funksiyalarını yerinə yetirərkən peşə fəaliyyətini yerinə yetirərkən halak olub, qətlə yetirilib. minlərlə jurnalist təqib edilib, təhdid və ya xəsarət alıb.

Hesabatlardan bəlli olur ki, jurnalistlərin təhlükəsiz şəkildə fəaliyyət göstərmək hüquqlarının pozulması kimi klassik problem indi daha da intensivləşib; daha kobud, ağır forma alıb. Son 4 il ərzində, yəni Rusiya-Ukrayna müharibəsinin başlaması, İsrail-Həmas savaşı, ABŞ, İsrail-İran müharibəsi fonunda təqribən 308 nəfər jurnalist peşə fəaliyyətini yerinə yetirərkən öldürüldü. 470 nəfər jurnalist yaralanıb, ağır xəsarətlər alıb. 90 nəfər jurnalist girov götürüldü və ya həbs edilib.

Müşahidələr göstərir ki, peşəkar jurnalistikani təhdid edən problemlərin sayı təkcə fiziki xəsarətlər, ölümlərlə, təhdidlərlə bitmir. Digər aktual problemlər, qlobal proseslər də mövcuddur. Bu sırada "texnologiya nəhənglərinin" informasiya ekosisteminə dominantlığı əlavə keçirməsindən başlanıb, generativ süni intellekt texnologiyalarının mediaya neqativ təsirlərinə, aparıcı sosial şəbəkə platformalarının reklam gəlirlərini özünə çəkmək peşəkar media-biznes modelini məhv etməsinə qədər ən müxtəlif is-

son islahatların nəticəsi olaraq Azərbaycan mediası sürətlə inkişaf edir, özünün missiyası və funksiyalarını yerinə yetirə biləcək baxımından güclənir.

"Hərbi əsirlər" cəfəngiyyəti və Paşinyanın subliminal mesajı

"Kimsə sərhədi keçib Ermənistan ərazisində görünməyincə..."

Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan son dərcə maraqlı məqama toxunub. Əsirləndirən erməni cəmiyyətinə konkret mesaj verib. Bəri başdan deyək ki, Baş nazirin fikri "Azərbaycanda saxlanılan erməni əsirlər" mövzusunun cəfəngiyyətdən başqa bir şey olmadığını açıq sübutdur. O mövzu ki, onunla bağlı təkcə Ermənistanda deyil, o cümlədən ölkənin xaricində də sərəmsəmləmələrin baş alıb getdiyinin şahidiyik.

Məsələn, ötən ayın son günündə Avropa Parlamenti qətnamə yaymış və Azərbaycanı "hərbi əsirləri" azad etməyə çağırmışdı. Əlbəttə, qurumu təmsiləndirən bütövlükdə Avropa İttifaqı ölkəmizin Xarici İşlər Nazirliyi tərəfindən layiqli cavabını alıb. Azərbaycan XİN digər məqamlarla yanaşı, AP qətnaməsinin ərazi bütövlüyü və suverenlik prinsiplərinə haqarət motivini vurğulayıb...

Qeyd edək ki, erməni müxəlifəti "Azərbaycanda saxlanılan erməni əsirlər" mövzusu xüsusunda ölkə iqtidarını gözdən salmaq yolu tutur. Əks düşərgə, həmçinin yenidən Qarabağ amilini gündəmə gətirməyi, avantüraya hansısa müqəddəslik donu geydirməyə cəhd göstərir. İqtidarın isə ümumi ab-hava fonunda mövzuya humanitar anlayışları qabardaraq yer verdiyini görürük. Əl-

bəttə, o da hiss olunur ki, Paşinyan və komandası cəmiyyətin başıpozuq kəsimini qıçıqlandırmıq istəmir.

Hər halda, Nikol və tərəfdarlarının Bakı həbsxanalarında cəzasını çəkən separatçılardan ötrü, loru dildə desək, gözələrinin uçmadığı məlumdur. Azərbaycan dövlətinin və cəmiyyətinin mövqeyi isə budur ki, hərbi əsir kimi qiymətləndirilən erməni əsilli şəxslər müharibə cinayətkarlarıdır və onlar cəzalarını çəkməlidirlər.

Əlqərəz, N.Paşinyan erməni jurnalistlərin suallarını cavablandırarkən deyib ki, Ermənistan hökuməti Azərbaycan həbsxanalarında saxlanılan ermənilərin geri qaytarılması istiqamətində hər gün iş aparır. İfadə seçiminə diqqət yetirək: "Azərbaycan həbsxanalarında saxlanılan ermənilərin".

Nəzərə alaq ki, Baş nazir "hərbi əsir" ifadəsini işlətmir. Üstəlik, rəhbərlik etdiyi hökumətin sözügedən şəxslərin azadlığa çıxmasını istiqamətində apardığı iş yalnız humanitar anlayışlar çərçivəsində olduğundan, Paşinyan hansısa hüquqi aspektə söykənmir. Nəyə görə bu qənaətə gəlirik? Suala cavab vermək üçün Nikolun növbəti fikirləri üzərində dayanmaq. Paşinyan bildirib: "Noticələr (Azərbaycanla aparılan danışıqlar nəzərdə tutulur – red.), olanda baxarıq. Mən bunu niyə deyirəm? Ona görə yox ki, mən də bölüşmək istəmədiyim hansısa məlumat var. Ona görə deyirəm ki, təcrübəm göstərir: kimsə sərhədi keçib Ermənistan ərazisində görünməyincə, belə bir ehtimal barədə danışmaq, ən azı, ciddi deyil".

Əlbəttə, Paşinyan boş-boş danışmağın mənasızlığına da eyham vurur. Əvvəldə anonsunu verdiyimiz maraqlı məqama o, bəlkə fərqi nəzərdə tutunur. Nikol dolayısı ilə deyir ki, "hərbi əsir" kimi qələmə verilən şəxslər suveren Azərbaycanın ərazisində ələ keçiriliblər. Avtomatik olaraq meydana başqa sual çıxır: Həmin şəxslərin başqa dövlətin torpaqlarında nə işləri var idi?

Deməli, Nikol həm də bu baxımdan haqlıdır ki, Azərbaycandan Ermənistan ərazisinə qeyri-qanuni keçid faktı qeydə alınmayıncə, kimlərsə geri qaytarılmasından danışmaq ciddi deyil. AXI Bakı həbsxanalarında cəza çəkənlər, digər cinayətləri bir yana, həm də ölkəmizin sərhəd toxunulmazlığına hörmətsiz yanaşıblar.

Hesab edirik ki, Paşinyan bu fikirləri ilə "hərbi əsirlər" ətrafında istər Ermənistanda, istərsə də ondan kənarda qaldırılmış siyasi "toz-dumana" son nöqtəni qoyur. Yaxşı olar ki, mövzunu ortaya atıb siyasi spekulasiyaya baş vuranlar erməni Baş nazirin dediklərinin hər cümləsinə diqqətlə yanaşsınlar və imkan varsa, çirkab dolu ağzılarını yumsunlar. Çünki kənardan çox eybəcər görünür...
Ə.RÜSTƏMOV
XQ

Köhnə dezinformasiyaçının yeni ssenarisi

Qabrelyanov bir daha sübut edir ki, o jurnalist yox, tərxiatçıdır

Rusiya media məkanında dezinformasiya yaymaq, tərxiatlar hazırlamaq üzrə "iqtisaslaşmış" mediamaqnatlardan biri də Aram Qabrelyanovdur. O, Ermənistanda keçiriləcək parlament seçkilərində müxalifətin qalib gəlməsi üçün, qollarını çırmaqlayıb, bütün gücünü səfərbər edib dəridən-qabıqdan çıxır. Onun əsas "stavka" etdiyi şəxs isə rusiyalı milyarder, oliqarx Samvel Karapetyandır.

Aram Aşotoviç bu günlərdə bir daha sübut edib ki, onun fantaziyası sərhəd tanımır. Bu dəfə o, seçkilərlə bağlı "Moskva sosioloqlarının yeni məlumatları"ni təqdim edib. İddia edib ki, S.Karapetyan 30, Nikol Paşinyan 29, Robert Koçaryan 12, Qaqik Sarukyan 10, digər namizədlər isə 2,5-dən 1 faizə qədər səs toplayacaqlar.

"Facebook"da etdiyi daha bir paylaşımında isə bildirib: "Zelenski İrəvana gəlir. Ermənistan real olaraq Bakıdan idarə olunur (?). Əgər Paşinyan seçkilərdə qalib gəlsə, diaspor ermənilərinə ölkəyə giriş, sadəcə, bağlanacaq. Buna görə də diaspor ermənilərinin yeganə seçimi var – seçkilərə getmək və müxalifətə səs vermək".

Onun digər dezinformasiyası ölkəmizlə bağlı olub. Başabala jurnalist özünün "Facebook" hesabında yazıb ki, bəs Azərbaycan Baş nazirinin müavini Şahin Mustafayevin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin aprelin 29-da Ermənistan səfəri 300 min azərbaycanlının Ermənistanı keçirilməsi planı (?) ilə bağlıdır: "Söz verdiyim kimi, Rusiya mənbələrindən əldə olunan etibarlı məlumat. Mənbələr bildirir ki, Şahin Mustafayevin səfəri Paşinyanın Bakı qarşısında Ermənistan SSR dövründə azərbaycanlıların kompakt yaşadıqları yerlərə qayıdırılması ilə bağlı öhdəlikləri ilə əlaqədardır. 300 mindən çox azərbaycanlının aşadək şəhər və kəndlərə köçürülməsi qərara alınıb: Kotayk vilayətinin Arzakən, Geranis və Marmarik yaşayış məntəqələri; Geqarkunik vilayətinin (Göyçə gölü ətrafı, hazırda Azərbaycanın Kəlbəcər rayonu ilə sərhəd) Vardenis, Sotk, Axbradzor, Saxkunk, Lçap, Dzovazard yaşayış məntəqələri, Armavir vilayətinin Saxkalandj, Qribovədd, Haykəsan yaşayış məntəqələri, Araqatsotn vilayətinin Bazmazar və Saralandj kəndləri. "Böyük köçürülmə" proqramının icrasına seçkilərdən dərhal sonra başlanacaq. Həmin vaxt Sünik vilayəti üzrə "Ümumi ev" adlı layihə ilə bağlı müqavilə də imzalanacaq".

Əlbəttə, bu tərxiatçıya baş qoşmamalıdır. Amma bu halda onun dedikləri cavabsız qalar və yanlış təsəvvürlərin yayılmasına səbəb ola bilər. Ona görə də belələrinin cavabını verməyi zəruri hesab edirik. Amma əvvəlcə, gəlin görək kimdir bu Qabrelyanov? 1961-ci ildə Dərbənddə doğulan bu qalmaqallı fiqur "Life" layihəsinin və "Jizn" qəzetinin yaradıcısıdır. Hazırda "Batik Media Group" adlanan holdinqin prezidentidir. Əvvəllər "İzvestiya" qəzetinin direktor-

lar şurasına başçılıq edib. Qabrelyanovun həyat yolu zahirən klassik jurnalist karyerası təsiri başlaşırsa da, onun fəaliyyəti tez-tez etik normaların pozulması, manipulyativ informasiya yayımı və siyasi sifarişli materiallarla müşayiət olunub. Məhz bu səbəbdən 2024–2025-ci illərdə Avropa İttifaqı, Kanada və Avstraliya tərəfindən dezinformasiya və təbliğat fəaliyyətinə görə sanksiyalara məruz qalıb.

Zəngəzurdan köç etmiş ailədə doğulan Qabrelyanovun babası vaxtilə keşiş olub, lakin sovet təqibləri səbəbilə ailə Dağıstana köçüb. Onlar burada Ter-Qabrelyan soyadını "Qabrelyanov"a dəyişiblər. Aram əvvəlcə texniki işlərdə çalışsa da, sonradan jurnalistikaya yönəldi Moskva Dövlət Universitetində təhsil alıb. 1990-cı illərdən etibarən regional mətbuatdan başlayaraq media biznesini genişləndirən Qabrelyanov qısa müddətdə bir tabloid şəbəkəsi qurub. "Jizn" qəzetinin tirajını 2 milyon nüsxəyə çatdırması ona kommersiya uğuru qazandırdı, lakin bu uğur daha çox sensasiya, şəxsi həyatın ifşası və sarı mətbuat üsulları hesabına əldə edildi. Sonrakı illərdə yaratdığı "LifeNews" və digər platformalar isə tez-tez qərəzli, yoxlanılmamış və təbliğat xarakterli materiallarla gündəmə gəlib.

Avropa İttifaqının rəsmi sənədlərində o, "Kremlə bağlı təbliğatçı" kimi xarakterizə edilir və saxta xəbərlərin yayılmasında aktiv rol oynadığı vurğulanır. Eyni zamanda, onun rəhbərlik etdiyi və ya dəstəklədiyi layihələrin bir qismi açıq şəkildə siyasi təsir aləti kimi qiymətləndirilir.

Qabrelyanovun adı qalmaqallardan da yan keçməyib. Media etikası ilə bağlı çoxsaylı mübahisələr, jurnalistlərlə münasibətlər, hətta fiziki qarşıdurmalar belə onun karyerasının bir hissəsinə çevrilib. Bundan əlavə, müxtəlif araşdırmalarda onun maliyyə fəaliyyətləri və dövlət layihələrindən əldə etdiyi gəlirlər də sual altına alınıb. Bütün bunların fonunda Qabrelyanovun obrazı peşəkar jurnalistdən daha çox siyasi və informasiya manipulyasiyalarda iştirak edən mübahisəli media fiquru kimi formalaşdı. Onun çıxışları və yaydığı məlumatlar tez-tez etibarlılıq baxımından şübhə doğurur və bir çox hallarda ictimai rəyi yönləndirməyə hesab-

lanmış kimi qiymətləndirilir.

Aramın son dövrlərdə səsləndirdiyi iddialar bir daha göstərir ki, onun informasiya fəaliyyəti faktların yoxlanılmasına deyil, ictimai rəyə manipulyativ təsir göstərməyə yönəlib. Ermənistan seçkiləri ilə bağlı təqdim etdiyi "sosioloji nəticələr", regional siyasi proseslərə dair uydurma ssenarilər və xüsusilə də 300 minlik "köçürülmə planı" kimi əsaslı iddialar jurnalistika ilə deyil, daha çox siyasi tərxiat xarakterli informasiya istehsalı ilə səsleşir. Bu cür materialların ümumi məntiqi sadədir: mürəkkəb geosiyasi proseslərə şişirdilmə, emosional və çox vaxt yoxlanılması mümkün olmayan "ssenarilər" əlavə olunur və noticada ictimai rəyin qorxu, narahatlıq və qeyri-müəyyənlik üzərində formalaşdırılması çalışılır. Qabrelyanovun paylaşdığı fikirlər də məhz bu modelə uyğundur. Seçki sorğuları adı altında təqdim olunan rəqəmlər heç bir şəffaf metodologiya ilə əsaslandırılmır. "Rusiya mənbələri" kimi ümumi və anonim istinadlar isə informasiyanın etibarlılığını artırmaqdan daha çox, onu yoxlanılmaz etmək məqsədi daşıyır. Xüsusilə diqqətçəkən məqam onun Ermənistan və regionla bağlı mövzuları sistemli şəkildə gərginlik prizmasından təqdim etməsidir. Diaspor ermənilərinin guya ölkəyə buraxılmaması, Ermənistanın "kənar qüvvələr tərəfindən idarə olunması" kimi iddialar real siyasi analizdən çox, ictimai şüurda qorxu və inamsızlıq yaratmağa hesablanmış ritorikani xatırladır. Bu cür yanaşma nə Ermənistanın daxili siyasi proseslərini obyektiv şəkildə əks etdirir, nə də regional realitə uyğun gəlir.

Azərbaycanla bağlı irəlilədiyi "kültüvi köçürülmə planı" kimi iddialar isə daha açıq şəkildə dezinformasiya xarakteri daşıyır. Burada məqsəd faktları təqdim etmək deyil, həssas tarixi və etnik mövzuları yenidən gündəmə gətirərək emosional reaksiya yaratmaqdır. Bu tip narrativlər adətən konkret sübutlara söykənmir, əksinə, "etibarlı mənbələr bildirir" kimi qeyri-müəyyən ifadələrlə legitimlik götürüntüsü yaradır. Beləliklə, Qabrelyanovun çıxışlarını təkə fərdi mövqə kimi yox, daha geniş informasiya strategiyasının tərkib hissəsi kimi dəyərləndirmək daha doğrudur. Bu strategiyanın mərkəzində isə manipulyativ narrativlər dayanır.

P.S. Ermənistan Ali Sovetinin keçmiş deputatı Vaqram Atanesyan bu dezinformasiya ustasının fikirləri ilə bağlı deyib: "Aram Qabrelyanov bildirir ki, "300 min azərbaycanlının Ermənistanı köçürülməsi ilə bağlı razılığa" haqqında ona Rusiya xüsusi xidmət orqanları məlumat verib. Əgər bu doğrudursa, deməli, Rusiya Federal Təhlükəsizlik Xidməti və Xarici Kəşfiyyat Xidməti Ermənistanı qarşı hibrid müharibə planlaşdırın strukturlardır. Əgər Qabrelyanov yalan danışsın, onda Rusiyanın müvafiq orqanları Ermənistan-Rusiya dövlətlərarası münasibətlərinə zərər vurdurduğuna görə onu məsuliyyətə cəlb etməlidir".

Saxavət HƏMİD
XQ

İrəvanın "Hindistan çətiri" nə sığınması

Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi Edvard Asryanın Dehliyə səfəri və Hindistanın hərbi rəhbərliyi ilə keçirdiyi yüksək səviyyəli görüşləri iki ölkə arasında münasibətlərin yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu göstərir. Bu hərbi əlaqələr artıq adi silah tədarüklü çərçivəsini aşaraq, strateji müdafiə tərəfdaşlığına çevrilib.

Azərbaycanın milli maraqları kontekstində diqqətçəkən məqam tərəflərin hərbi texnologiyaların birgə işlənilməsi, Ermənistan ordusunun modernləşdirilməsi və müdafiə sənayesi zəncirinin inteqrasiyası istiqamətindəki hədəfləridir. Hindistanın rəsmi bəyannatları da təsdiqləyir ki, İrəvan, sadəcə, "alıcı" deyil, texnologiya transferi və birgə istehsalat proqramlarının fəal tərəfdaşı olmağa can atır.

Ermənistanın bu istiqamətdə aktivliyi təsədüfi olmayıb, daha çox hərbi asılılıq diversifikasiyası və ordudakı mövcud kəskin boşluqları kompensasiya etmək çəhədidir. İrəvan Hindistan istehsalı silahların ölkə daxilində qismən istehsalı və ya inteqrasiyası imkanlarını nəzərdən keçirməklə, uzunmüddətli perspektivdə daha dayanıqlı hərbi model yaratmaq istəyir. Bu xüsusdə müzakirələrin diqqətçəkən hissələrindən biri Hindistanın "Pralay" taktiki raket sistemi ilə bağlıdır. Ermənistan bu silahı əldə etməklə uzaqmənzilli zərbə imkanlarını artırmağı və strateji obyektlərə təzyiç potensialını gücləndirməyi hədəfləyir. Bəs bu, nə dərəcədə realdır? Əslində, əsas reallıq ondan ibarətdir ki, Azərbaycan artıq bu sinifdən olan İsrail istehsalı LORA kimi döyüşdə sınaqdan keçmiş və effektivliyi təsdiqlənmiş ən müasir sistemlərə malikdir. Bu baxımdan, Ermənistanın əldə edə biləcəyi potensial üstünlük real strateji dəyişikliyi deyil, mövcud hərbi-texnoloji fərqi qismən azaldılması çəhədidir.

Dənizçilərdə PUA-lara, HHM və antidron sistemlərinə göstərilən maraq da məhz bu məntiqə izah olunur. Ermənistanın Hindistan istehsalı "Akaş" hava hücumundan müdafiə sistemlərinə yönəlməsi Azərbaycanın havada dominantlığını neytrallaşdırmaq məqsədi güdür. Xatırladaq ki, Ermənistan Hindistandan ümumilikdə 600 milyon dollar dəyərində 15 ədəd "Akaş" hava hücumundan müdafiə sistemi alıb. Lakin müasir dron hücumları çox mürəkkəbdir. Onlar eyni anda fərqli yüksəkliklərdən və müxtəlif sürətlərlə həyata keçirilir. Belə hücumlardan qorunmaq üçün gərək radar, elektron müdafiə və kəşfiyyat sistemləri bir-biri ilə uyğun şəkildə işləsin.

Azərbaycan dünyada belə bir vahid müdafiə sistemini quran nadir ölkələrdən biridir. Bu sistemin ən böyük xeyri odur ki, qorarlər dərhal verilir və düşmənə reaksiya anında göstərilir. Ermənistan kimi köhnə tipli ordular üçün bu sürətlə ayaqlaşmaq çox çətinir.

Ermənistan nə qədər yeni silah alsada, əsas problemi həll edə bilmir. Çünki onlarda bu silahları vahid bir sistem halında birləşdirəcək təcrübə və texnologiya yoxdur. Azərbaycanın əsas fərqi isə bu sistemin artıq real müharibədə sınaqdan çıxması və özünü doğrultmasıdır. Bizim üstünlüyümüz təkə hansısa

bir silahla bağlı deyil, bütövlükdə ordunun müasir və sistemli işləməsidir.

Şübhəsiz ki, Ermənistanın Hindistanla danışıqlar apararaq bu boşluğu doldurmaq çəhədləri – istər HHM sistemləri, istər antidron texnologiyaları, istərsə də xarici silah tədarüklü olsun – əsas problemi, yəni sistemlilik və inteqrasiya çatışmazlığını aradan qaldırmır. Azərbaycanla qarşı hansısa üstünlük qazanmaq şansı mümkünə deyildir. Görüşlərdə, bundan əlavə, silahlı qüvvələrin modernləşdirilməsi ilə bağlı daha geniş tələblər də müzakirə edilib. Məlumatla görə, Er-

mənistan Hindistanın uzaqmənzilli "hava-hava" tipli "Astra Mk1" raketinin əldə edilməsini və Su-30SM qırıcılarının modernləşdirilməsini nəzərdən keçirir. Beynəlxalq mediada yer alan məlumatlara görə, bu addım İrəvanın hava döyüşü imkanlarını müəyyən qədər artırmaq məqsədi daşısa da, hərbi ekspertlər bu növ modernizasiyanın təkbəxə hava üstünlüyü yaratmaq üçün kifayət etmədiyini vurğulayırlar. Ermənistanın Su-30SM parkı məhduddur və bu platformaların effektivliyi yalnız raketin keyfiyyəti ilə deyil, həm də ümumi komanda-idarəetmə sistemi, radar şəbəkəsi və kəşfiyyat inteqrasiyası ilə müəyyən olunur. Məhz bu nöqtədə struktur zəifliklər ortaya çıxır.

Onu da qeyd etmək ki, İrəvan quru qoşunlarını gücləndirmək məqsədilə Hindistandan "Pinaka", ATAGS və MARG kimi artilleriya sistemləri alıb. Bu sistem böyük "atəş gücü" kimi təqdim olunsada, regional hərbi balansı köklü şəkildə dəyişməyə qadir deyil. Hindistan müdafiə sənayesi bu platformaları yüksək mobil və dəqiq sistemlər kimi xarakterizə etsədə, müasir hərbi elmi fərqli reallığı diktə edir. Artıq artilleriyanın effektivliyi lülə sayında deyil, onun PUA, kəşfiyyat və real vaxt hədəfləmə sistemləri ilə sinxronlaşmasındadır. Azərbaycan ordusu bu inteqrasiya modelini artıq real döyüş meydanında sınaqdan keçirib.

Bakının artilleriyə zərbələri, sadəcə, "atəş açmaq" deyil, hədəfi sənəyələrdə içində məhvid edən mütəşəkkil və intellektual zəncirin son həlqəsidir. Ermənistanın 1,5 milyard dolları keçən hərbi alışları isə keyfiyyət dəyişikliyinə deyil, "parçalanmış modernləşmə" modelinə söykənir. Fərdi platformaların vahid əməliyyat doktrinası olmadan alınması strateji üstünlük vəd etmir. Ermənistanın bu sistemliliyi fonunda Azərbaycanın əsas fərqi fərdi silahlarda deyil, bütövlü hərbi

konsepsiyadadır. Çəvik komanda strukturu, real döyüş təcrübəsi və PUA-ların kütlüvi inteqrasiyası elə bir səviyyədedir ki, bunu, sadəcə, yeni silah alışları ilə qısa müddətdə kompensasiya etmək qeyri-mümkündür.

Mövzu ilə bağlı ekspert Mahir Zeynalov XQ-yə bildirdi ki, burada diqqətçəkən strateji məqam var ki, o da Dehlinin İrəvana satdığı hərbi hərbi detali, qumbaradan tutmuş mürəkkəb raket sistemlərinə qədər mətbuatda geniş tirajlamasıdır. Onun sözlərinə görə, adətən hərbi sənayedə məxfi saxlanılan müqavilə detallarının bu dərəcədə şəffaflığı, hətta nümayişkarana şəkildə ictimailəşdirilməsi Hindistanın regionda, sadəcə, tədarükü deyil, həm də yeni iddialı "silah ixracatçısı" olmaq niyyətindən xəbər verir.

Fransanın tətbiq etdiyi ssenarini təkrarlayan Hindistan, Ermənistanı bir növ "poliqon-reklam lövhəsi" kimi istifadə edərək, öz hərbi məhsullarını qlobal bazarda tanıtmağa çalışır. Dehli üçün bu, Cənubi Qafqazın təhlükəsizliyindən daha çox, "Made in India" brendinin hərbi sənaye seqmentindəki marketinq gedişidir. Lakin bu "reklam kampaniyası" regionda sülh və etimad mühitində deyil, birbaşa silahlanma yarışına və süni gərginliyin artmasına xidmət edir. İrəvanın bu prosədə alətə çevrilməsi regionun hərbsizləşdirilməsi perspektivlərini zərbə altına qoyur.

Ümumiyyətlə, Ermənistanın Hindistanla genişlənmə əməkdaşlığı və komiyət baxımından artan arsenalı Azərbaycanın hərbi-strateji üstünlüyünü sarsıtmaq iqtidarında deyil. Bakının illər ərzində formalaşdırdığı sistemli hərbi strategiya, yüksək texnoloji təminat və müasir döyüş şəraitində sınaqdan çıxması inteqrasiya olunmuş əməliyyat modeli hazırda Cənubi Qafqazda sabitliyin real qaranıdır. Azərbaycanın müdafiə sistemi yalnız reaksiyaya deyil, hər hansı potensial təhdidi preventiv şəkildə neytrallaşdırmağa əsaslanır ki, bu da milli maraqlarımız etibarlı qorunmasını təmin edir.

Pünhan ƏFƏNDİYEV
XQ

— Replika

"Silayevçilik"

Yaxud qarantlıq otaqda qara pişik axtarışı

Rusiyada anti-Azərbaycan yönümlü qüvvələrin mövcudluğu heç kəsə sirr deyil. Bu qüvvələrin zaman-zaman müxtəlif siyasi proseslər fonunda ortaya atıldığına da aşkar həqiqətdir. Buna görə politoloq Nikolay Silayevin söylədiklərinə bir o qədər təəccüb-lənmədik.

Silayevi, müəyyən mənada, təqdir edirik. Çünki o, özünü, məsələn, adını jurnalist qoyub, peşənin bütün prinsiplərinə həqarət yağdıran Vladimir Solovoy kimi aparmır. Axi bir qayda olaraq, Rusiyanın ictimai rəyində ölkəmizlə əlaqəli məhz Solovoyun dilində danışmaq dəbi var. Səhbət, "asariq", "kəsərik", "vurariq", "dağıdaraq" kimi hədərlərlə zəngin dildən gedir. O dil ki, özümdə "velikorus" təfəkkürünün şovinist anlamını canlandırır, Rusiyadan başqa müstəqil dövlət anlayışını qəbul etmir.

Amma Silayevin "dili" də "acıdır". Deyəsən, politoloq Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenskinin Azərbaycanla səfərinə zohər sayır və "uda" bilmir. Şübhəsiz, Rusiyada belələri çoxdur. Amma, indiki halda, onlardan heç birinin səsi Silayev kimi çıxmır. Daha doğrusu, heç kas bu politoloq qınğı kimi sarsınlamır.

Beləliklə, Silayev deyib ki, Rusiyanın Müdafiə Nazirliyi Ukrayna üçün silah tədarük edən Avropa İttifaqı ölkələrinin siyahısını açıqlayıb. "Hesab edirəm ki, heç kəsə həmin siyahıda Azərbaycan ünvanlarının yer alması xoş gəlməz", - deyəən politoloqun fikirlərinin hansı anlam daşıdığına diqqət yetirək.

Deməli, belə çıxır ki, Rusiya MN-nin siyahısı mənasızdır. Yəni nazirlik Avropanın hansı ölkəsini istəsi, adını ora daxil edə bilər. Yəni Silayevin deyimini bir dövlət qurumunun, pis-yaxşı, gördüyü işin mütəbərliyinə kölgə salır.

İkincisi, politoloq, sanki, Azərbaycanı hədələyir. Təxminən belə: özünüzi yaxşı aparmasınız, adınızı siyahıya salacağıq. Yəni Silayev öz əlamətdə, qarantlıq otaqda qara pişik tutmağa girişir. Görəsən, həqiqətən, Rusiyanın baş hərbi idarəsinin ölkəyə xoş olmayan istənilən məmləkətin adını öz siyahısına daxil etməsi və həmin məmləkəti qanuni hədəfə çevirməsi mümkündür?

Məlumdur ki, Azərbaycan-Rusiya münasibətlərində soyuqluq, demək olar, aradan qalxmaq üzrədir. Məlum təyyarə olayı ilə bağlı ötən ay iki ölkənin Xarici İşlər Nazirliyinin birgə bəyanatı bir çox mətləblərə aydınlıq gətirdi. Ancaq politoloq Silayev bu fikirdədir ki, soyuqluq hələ aradan qalxmayıb. Onun qənaətinə görə, münasibətlərin normal məcraya düşməsi üçün Azərbaycan Ermənistanla sülhdən uzaq durmalıdır. Axi politoloq rəsmi İrəvanı da ənənəvi üslubda qınamaq yolu tutur: Ermənistan Rusiyaya qarşı saymazlıq edir və sair. Amma Silayevin başqa dərdi də var.

Sən demə, Bakı xəbəsxanalarında əsir saxlanılan ruslar var imiş. Heç şübhəsiz, Silayev ötn ilin yayında Bakıda İrandan narkotik vasitələrin tranzitində, onlayn dövriyyəsinə və kibərləndiricilərin cinayətlərində şübhəli bilinərək məsuliyyətə cəlb olunan Rusiya vətəndaşlarını nəzərdə tutur. O zaman biz nə edək?

Rusiyanın, demək olar, hər yerində "azərbaycanlı ovu" həyata keçirilmişdir. Proses indi də az intensivlikdə davam etdirilməkdədir. Rusiya rəsmiləri isə bildirirlər ki, bu, heç cür ikitərəfli münasibətlərə təsir göstərməməlidir, məsuliyyətə cəlb edilənlər qanun qarşısında cavab verməlidirlər və s. O zaman Silayev niyə Azərbaycandakı durumu dövlətlərarası münasibətlər kontekstində izah etməyə çalışır?

Bəli, Silayev özünün manipulyativ siyasi dünyagörüşünü işə salıb və əslində, onun söylədiklərinə reaksiya verməmək də olardı. Ancaq politoloq sırf Ukrayna Prezidentinin ölkəmizə səfəri xüsusunda diləndiyi üçün bəzi mətləblərə aydınlıq gətirmək ehtiyacı yaranır. Onu da bildirmək ki, problem yaşayan ölkələrlə eyni, bərabərhuqulu şəkildə əlaqələr inkişaf etdirməyin müasir nümunəsinə çevrilməsi, vaxtilə yaşanmış Moskva-Tbilisi ziddiyyətləri fonunda real təcrübəyə malik Azərbaycan Rusiya ilə də əlaqələrini gələcəyə daşıyır.

Ölkəmiz həmişə özünü dost məmləkətlər arasında yaxınlıq münasibətlərinin inkişafını təşviq edir və bu səbəbdən Rusiya-Ukrayna müharibəsinin iki dövlət arasında qarşılıqlı dialoq və anlaşma şəraitində həllini tərəfdardır. Azərbaycan özünü danışıqlar platforması kimi irəli sürür ki, bu, eyni zamanda, dövlətimizin humanitar anlayışlar kriteriyalarının genişliyindən qaynaqlanır.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycan dövləti fundamental baxışına əsasən Ukraynanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini dəstəkləyir. Ancaq bu, heç də o demək deyil ki, rəsmi Bakı Ukrayna ilə Rusiya arasındakı münasibətdə hansısa formada iştirak edə bilər. Kiyevə dəstəyimiz hərbi komponentlərdən tamamilə uzaqdır, ancaq humanitar təməyilliyidir ki, bunun da aspektləri ictimaiyyətdə dəfələrlə açıqlanıb. Yəni yaxşı olar ki, təkə politoloq Silayev deyil, eyni zamanda, Rusiyanın anti-Azərbaycan köklənişinə malik dairələrinin təmsilçiləri bunları qulaqlarında sırğa eləsinlər.

Ə.RÜSTƏMOV
XQ

AYİB-in kommunal modernləşdirməyə dəstəyi

Azərbaycan ilə Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (AYİB) arasında əməkdaşlıq 1992-ci ildən – ölkənin müstəqillikdən sonra beynəlxalq maliyyə institutlarına inteqrasiyası dövründən başlayır və çoxşaxəli inkişaf gündəliyini əhatə edir. Bank Azərbaycanda həm dövlət, həm də xüsusilə özəl sektorun maliyyələşdirilməsində aktiv rol oynayan əsas tərəfdaşlardan biridir.

Əməkdaşlığın strukturunda prioritet istiqamət özəl sektorun inkişafıdır. AYİB-in strategiyası bazar iqtisadiyyatının dərinləşdirilməsi, rəqabət mühitinin gücləndirilməsi və qeyri-neft sektorunun genişləndirilməsinə fokuslanır. Bu çərçivədə bank yerli maliyyə institutları vasitəsilə kiçik və orta biznesə kredit xətləri açır, texniki dəstək proqramları həyata keçirir və korporativ idarəetmə standartlarının tətbiqini təşviq edir.

Enerji sektoru əməkdaşlığın digər sütunlarından biridir. AYİB-in Azərbaycanda enerji səmərəliliyinin artırılması və bərpaolunan enerji layihələrinin maliyyələşdirilməsində iştirak edir. Bankın dəstəyi ilə külək və günəş enerjisi üzrə layihələrin hazırlanması, həmçinin enerji infrastrukturunun modernləşdirilməsi istiqamətində işlər görülür. Bu yanaşma ölkənin enerji balansının saxlanılmasına və karbon emissiyalarının azaldılmasına hədəfləri ilə uzlaşır.

Nəqliyyat və infrastruktur layihələri də əməkdaşlığın mühüm komponentidir. AYİB regional logistika əlaqələrinin gücləndirilməsi məqsədilə avtomobil yolları, liman infrastrukturunu və şəhər nəqliyyatı layihələrinə investisiya qoyur. Bu layihələr Azərbaycanın tranzit ölkə rolunun möhkəmlənməsinə xidmət edir, xüsusilə Mərkəzi Asiya Regional İqtisadi Əməkdaşlıq Proqramı kimi platformalarla sinerji yaradır. Bank, həmçinin "yaşıl şəhərlər" təşəbbüsü çərçivəsində Azərbaycanın bəzi şəhərlərində ekoloji dayanıqlı layihələri dəstəkləyir. Bu layihələr tullantıların idarə olunması, su təchizatı sistemlərinin

yenilənməsi və şəhər mühitinin yaxşılaşdırılması əhatə edir.

Azərbaycan ilə Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (AYİB) arasında əməkdaşlıq son illərdə daha institusional və nəticəyönlü mərhələyə daxil olub. Bu çərçivədə maliyyə naziri Sahil Babayev ölkəmizdə səfərdə olan AYİB-in Türkiyə və Qafqaz üzrə icraçı direktoru Elizabetta Falçettinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

Görüşdə tərəflər mövcud əməkdaşlıq portfelini və genişlənmə perspektivlərini detallı şəkildə nəzərdən keçiriblər. Xüsusilə AYİB-in 2025-2030-cu illəri əhatə edən ölkə strategiyası çərçivəsində iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, özəl sektorun gücləndirilməsi, yaşıl keçid və regional əlaqələrin artırılması prioritet kimi təsdiqlənib. Nazir qeyd edib ki, bu əməkdaşlıq Azərbaycanın dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişafında sistemli rol oynayır.

Faktiki göstəricilər əməkdaşlığın miqyasını aydın göstərir. İndiyədək AYİB tərəfindən Azərbaycanda 202 layihə üzrə 3,7 milyard avrodan çox investisiya qoyulub. Hazırda bankın ölkə üzrə portfelini təxminən 898 milyon avro təşkil edir və bunun əsas hissəsi özəl sektor layihələrinə yönəlib. İnfrastruktur istiqamətində konkret layihələr də müzakirə olunub. Xüsusilə Gəncə şəhərində həyata keçirilən su təchizatı və kanalizasiya layihəsinin strateji əhəmiyyəti vurğulanıb.

Eyni zamanda, Şəki şəhəri üzrə su təchizatı və tullantı su layihəsi, eləcə də Böyük Bakı-Abşeron Su Proqramı çərçivəsində

nəzərdə tutulan təşəbbüslər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Tərəflər yeni layihələrin seçimi zamanı borc dayanıqlılığı, institusional icra potensialı və risklərin balanslı bölgüsünün əsas qiymətləndirmə meyarları olduğunu vurğulayıblar. Bununla yanaşı, kredit, qrant və texniki yardım alətlərinin kombinasiyalı tətbiqinin layihələrin effektivliyini artırdığı qeyd olunub.

Yeri gəlmişkən, AYİB Azərbaycanın regionlarında kommunal infrastrukturunun modernləşdirilməsi istiqamətində fəaliyyətini genişləndirir. Bu çərçivədə bank Şəki şəhəri və ətraf yaşayış məntəqələrində su təchizatı və kanalizasiya sistemlərinin yaxşılaşdırılması məqsədilə Azərbaycana 91 milyon avroya qədər suveren kreditin ayrılmasını təsdiqləyib. Layihə Şəki şəhəri ilə yanaşı, Oxud, Kiş və Qoxmuq kəndlərini əhatə edir. Planlaşdırılan tədbirlər su təchizatı və kanalizasiya şəbəkələrinin yenidən qurulması, yağış sularının idarə olunması sistemlərinin yaradılması və çirkab suların təmizlənməsi üçün bioloji təmizləmə bloklarının inşasını əhatə edir.

Ümumi dəyəri 95 milyon avro olan layihə iki mərhələdə maliyyələşdiriləcək: ilkin olaraq 57 milyon avro, daha sonra isə 34 milyon avro kredit ayrılması nəzərdə tutulur. Bundan əlavə, Şərqi Avropa Enerji Səməraliyyəti və Ətraf Mühit Tərəfdaşlığı (E5P) çərçivəsində 4 milyon avroya qədər qrantın cəlb edilməsi planlaşdırılır. Bu struktur kredit və qrant alətlərinin kombinasiyalı tətbiqi ilə layihənin maliyyə dayanıqlığını gücləndirir.

Layihə Şəki şəhərində və ona yaxın Oxud, Kiş və Qoxmuq kəndlərində fasiləsiz su təchizatı və çirkab sularının idarə olunması xidmətlərinin təmin edilməsinə, eləcə də daşqın risklərinin azaldılmasına məqsədilə yağış sularının idarə olunması infrastrukturunun genişləndirilməsinə yönəlməli müasir və dayanıqlı sistemlərin qurulmasına dəstəklənəcək. Gözlənilir ki, layihə təmizlənməmiş çirkab sularından yaranan çirkənmə və emissiyaların azalmasına, səth sularının keyfiyyətinin yaxşılaşmasına və iqlim dəyişikliklərinin təsirlərinə qarşı dayanıqlılığın artırılmasına əhəmiyyətli töhfə verəcək.

Layihə çərçivəsində su sektorunda institusional potensialın gücləndirilməsi, qismətdəli təlim proqramlarının təşkili, rəqəmsal həllərin tətbiqi və kibertəhlükəsizlik imkanlarının artırılması da nəzərdə tutulur. Bu yanaşma xidmətlərin uzunmüddətli dayanıqlılığını təmin etməyə hesablanıb. Layihə Paris İqlim Sazişinin həm emissiyaların azaldılması, həm də iqlim dəyişikliklərinə uyğunlaşma hədəflərinə uyğun hesab olunur və AYİB tərəfindən ayrılan vəsaitin 100 faizi "yaşıl maliyyə" kimi təsnif edilib.

Musa BAĞIRLI
XQ

Bakı Dəniz Limanının yūkaşırma gücü artır

"Azərbaycan Dəmir Yolları" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin (ADY) Bakı Beynəlxalq Dəniz Limanında həyata keçirdiyi modernləşdirmə tədbirləri çərçivəsində indiyədək istifadə olunmayan 7-ci körpü istismara cəlb edilib. Limanın tarixində ilk sayılan həmin körpünün texniki potensialının gücləndirilməsi ilə yanaşı, yükqaldırma gücü 125 ton olan yeni nəsil kran da istifadəyə verilib. Bu barədə XQ-yə ADY-dən məlumat verilib.

Bildirilib ki, 7-ci körpünün istismara verilməsi ilə konteyner və digər yüklər paralel şəkildə daha çəvik idarə olunacaq. Bu da liman daxilində əməliyyat axınlarının balanslaşdırılmasına və pik yüklənmə dövründə fasiləsiz işləmə qabiliyyətinin təmin edilməsinə xidmət edəcək. Nəticədə, artan yük axınları daha operativ və səmərəli şəkildə idarə olunacaq.

Bu nailiyyət Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu (Orta Dəhliz) çərçivəsində də xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. 7-ci körpünün istismara verilməsi, həmçinin Orta Dəhliz boyunca yüklərin daha sürətli, etibarlı və proqnozlaşdırıla bilən hərəkətini təmin edərək marşrutun ümumi rəqabətqabiliyyətini artıracaq və Bakı Limanının bu dəhlizdə əsas qovşağı rolunu daha da gücləndirəcək.

İtaliya istehsalatı olan müasir kranın istismara verilməsi nəticəsində limanın mövcud infrastrukturunun imkanlarından istifadə sə-

viyyəsi əhəmiyyətli dərəcədə artacaq, əlavə xərclərə ehtiyac olmadan ötürücülük qabiliyyəti genişləndəcək. Bununla da limanın əməliyyat imkanları keyfiyyət baxımından yeni mərhələyə yüksələcək. Ümumilikdə isə, bu yanaşma yūkaşırma proseslərinin optimallaşdırılmasına, gözləmə müddətlərinin azalmasına və terminalda döviyyənin sürətlənməsinə imkan yaradacaq.

ADY-dən verilən məlumata əsasən, kranın elektrik enerjisi ilə fəaliyyət göstərməsi 7-ci körpüdə həyata keçirilən əməliyyatların daha aşağı karbon izi ilə icrasına və enerji səmərəliliyinin yüksəldilməsinə imkan yaradacaq. Bakı Limanının "Eko-Port" yanaşmasını dəstəkləyir. Həyata keçirilən layihələr çərçivəsində limanın illik konteyner aşırma qabiliyyətinin 260 min TEU səviyyəsinə çatdırılması gözlənilir. 7-ci körpünün istismara verilməsi bu hədəfə qısa müddətdə çatmaq üçün mövcud resursların daha səmərəli istifadəsini təmin edən əsas əməliyyat addımlarından biridir.

Yeri gəlmişkən, 7-ci körpünün və yeni nəsil kranın istifadəyə verilməsi Bakı Limanının əməliyyat çəviqlərini artırmaqla yanaşı, daha səmərəli, dayanıqlı və rəqabətqabiliyyətli logistika mərkəzinə çevrilməsinə xidmət edir. Bu isə Azərbaycanın tranzit potensialının genişlənməsinə və regionda strateji nəqliyyat qovşağı kimi mövqeyinin möhkəmlənməsinə birbaşa töhfə verir.

XQ

Azərbaycan heyəti Türkiyə Rəqabət Qurumu toplantısında

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Agentliyinin sədri Elnur Bağurovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Türkiyə Respublikasının İstanbul şəhərinə işgüzar səfər edib. Səfər çərçivəsində nümayəndə heyəti Türkiyə Rəqabət Qurumunun təşkilatçılığı ilə keçirilən "Hökəmrən mövqədən sui-istifadə halları üzrə qabaqcıl təcrübələr" adlı təqdimatda iştirak edib.

Tədbirin keçirilməsində məqsəd Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv dövlətlərin və Balkan regionu ölkələrinin rəqabət qurumları ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişaf etdirilməsidir. Toplantıda hökəmrən mövqədən sui-istifadə hallarının aşkarlanması, qiymətləndirilməsi və qararvermə təcrübəsinə dair müzakirələr aparılıb, təqdimatlar keçirilib.

Agentliyin şöbə müdiri Şəmsi Rzalı tədbir çərçivəsində ölkəmizdə rəqabət orqanı qismində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Agent-

liyinin rəqabətin təmin edilməsi istiqamətində həyata keçirdiyi fəaliyyətlərdən bəhs edib. Bu çərçivədə qəbul edilmiş Rəqabət Məcəlləsində müvafiq bazar payının və hökəmrən mövqənin müəyyən edilməsi meyarları, həmçinin hökəmrən mövqədən sui-istifadə hallarının qarşısının alınmasına yönəlməli hüquqi mexanizmlərin mövcudluğu vurğulanıb və halların qarşısının alınmasında Azərbaycan Respublikasında formalaşmış təcrübə praktiki nümunələrlə tədbir iştirakçılarının diqqətinə çatdırılıb.

XQ

OPEC-in qaz açıqlaması

Neft İxrac Edən Ölkələr Təşkilatı (OPEC) 2025-ci ildə Azərbaycanın təsdiq olunmuş təbii qaz ehtiyatlarını 2,6 trilyon kubmetr səviyyəsində qiymətləndirib və bu göstəricinin 2021-ci ildən bəri dəyişməz olaraq qaldığını bildirdi. Bu barədə məlumat qurumun son hesabatında yer alıb.

Bildirilib ki, ölkədə əmtəəlik təbii qaz hasilatı davamlı artım nümayiş etdirir və ötən il, təxminən, 38,7 milyard kubmetr təşkil edib. Bu da 2024-cü ildəki 38,66 milyard kubmetrlə müqayisədə, demək olar ki, dəyişməyib. Müqayisə üçün qeyd edək ki, ölkəmizdə qaz hasilatı 2021-ci ildə 32,6 milyard kubmetr, 2022-ci ildə 35,24 milyard kubmetr, 2023-cü ildə 36,4 milyard kubmetr səviyyəsində olub.

2025-ci ildə təbii qaz ixracı isə, təxminən, 25,2 milyard kubmetr təşkil edib ki, bu da əvvəlki ildəki 25,3 milyard kubmetrlə müqayisədə cüzi azalma deməkdir. Bununla belə, əvvəlki illərin göstəricilərindən əhəmiyyətli dərəcədə yüksək olaraq qalır. Belə ki, 2021-ci ildə ixrac 18,8 milyard kubmetr, 2022-ci ildə 22,3 milyard kubmetr, 2023-cü ildə isə 23,9 milyard kubmetr təşkil edib.

Eyni zamanda, ötən il Azərbaycanda təbii qaza daxil olacaq 13,2 milyard kubmetr təşkil edib və bu göstərici 2024-cü ildəki 13,7 milyard kubmetrlə müqayisədə azalıb. Bununla belə, həmin göstərici 2021-ci ildə 13 milyard kubmetr, 2022-ci ildə 13,5 milyard kubmetr və 2023-cü ildə 13,4 milyard kubmetr səviyyəsində olub ki, bu da daxili istehlakın nisbətən sabit dinamikasını göstərir.

XQ

AÇG layihəsinin rüblük hesabı

3 ayda yataqdan 4 milyon ton neft çıxarılıb

Azərbaycanın davamlı sosial-iqtisadi inkişafı üçün mühüm təməl, etibarlı baza olan "Əsrin müqaviləsi" çərçivəsində tikinti-quraşdırma, qazma və hasilatla bağlı əməliyyatlar uğurla davam etdirilir. "BP-Azərbaycan" şirkətinin 2026-cı ilin yanvar-mart aylarının nəticələrinə dair hesabatna əsasən, konsorsium iştirakçıları tərəfindən rüb ərzində "Azəri-Çıraq-Günəşli" (AÇG) layihəsinin əməliyyat tədbirlərinə 134 milyon dollar, əsaslı məsrəflərinə isə 363 milyon dollar xərclənib.

Hesabat dövründə AÇG yatağında aparılan 4-ölçülü yüksək dəqiqlikli dənizdibi qovşaqlarla seysmik tədqiqat proqramı çərçivəsində ötən il ərzində əldə olunmuş məlumatların emalı davam etdirilib. Rüb ərzində, həmçinin "Günəşli" yatağının dərinisulu hissəsindəki mövcud quyularda sualtı müdaxilə proqramı çərçivəsində doniz əməliyyatları həyata keçirilib. Həmin əməliyyatların bir hissəsi olaraq ilk quyuda sualtı müdaxilə işi uğurla tamamlandı. Əldə olunmuş lazımi məlumatlar toplandıqdan sonra quyuda suvarma fəaliyyəti yenidən bərpa olundu.

Cari ilin ilk rübündə bp şirkəti və tərəfdaşları AÇG-dən neft və səmt qazının hasilatını da sabit, təhlükəsiz və etibarlı şəkildə davam etdiriblər. Hesabat dövründə AÇG-də, ümumilikdə, 149 neft hasilat quyusu, 50 su injektor quyusu və 11 qaz injektor quyusu istismarda olub. Yanvar-mart aylarında 7 hasilat platforması vasitəsilə gündə orta hesabla 325 min bərel və ya ümumilikdə, təxminən, 29 milyon bərel, yəni 4 milyon ton neft çıxarılıb. Ümumi hasilatın 19 min 500 bərel "Çıraq", 89 min 800 bərel "Mərkəzi Azəri", 74 min 800 bərel "Qərbi Azəri", 43 min 900 bərel "Şərqi Azəri", 47 min 700 bərel "Dərinisulu Günəşli", 22 min 600 bərel "Qərbi Çıraq", 26 min 700 bərel isə "ACE" platformalarının payına düşüb.

AÇG-də neft hasilatının sabit saxlanılması məqsədilə konsorsium iştirakçıları tərəfindən qazma əməliyyatları da nəzərdə tutulmuş qrafikə uyğun davam etdirilib. Belə ki, rüb ərzində müqavilə sahəsində 2 neft hasilatı, 3 su və 1 qaz injektoru quyusu tamamlanaraq istismara daxil edilib. AÇG üzrə mövcud hasilatın pay bölgüsü sazişinə sərbəst təbii qazla bağlı yeni əlavənin imzalanmasından sonra planlaşdırılmış ilkin hasilat quyusu mövcud "Qərbi Çıraq" platformasından təhlükəsiz şəkildə qazılıb. Qiymətləndirmə baxımından son dərəcə əhəmiyyətli olan həmin quyudan əldə edilən məlumatlar AÇG-dəki sərbəst təbii qaz ehtiyatlarının işlənməsi üçün gələcək planların hazırlanmasına kömək edəcək.

bp-nin hesabatında qeyd olunur ki, 2025-ci ildə quyuda qazma işləri uğurla tamamlandı və hazırda hasilatda olan neft laylarının altında yerləşən iki prioritet sərbəst təbii qaz layına-daha dayaz qırmaküstü qumlu və daha dərin qırmaküstü lay dəstələrinə çıxış təmin edilib. Üçüncü il sərbəst təbii qaz hasilatı üçün əsas hədəf lay sayılan qırmaküstü qumlu lay

dəstində qaz ehtiyatlarının mövcudluğunu təsdiqləyib. Bu laydan ilk hasilatı cari ilin ikinci yarısında başlanılması gözlənilir.

Bundan əlavə, qırmaküstü quyular da daxil olmaqla, yüksək təzyiqli qaz ehtiyatlarının mövcudluğu aşkar edilib. Həmin laydan isə ilk sərbəst təbii qaz hasilatı 2026-cı ilin birinci yarısına planlaşdırılır. Bu, ilkin dövr hasilatı olmaqla yanaşı, həmçinin quyuda və lay dəstində sınaq işlərinin aparılmasını da əhatə edir. Bundan sonra quyular yenidən tamamlanacaq və ilin ikinci yarısından başlayaraq hasilat daha dayazda yerləşən və ilk qaz üçün əsas hədəf sayılan qırmaküstü qumlu layından həyata keçiriləcək.

Yanvar-mart aylarında AÇG yataqlar blokundan neft və qazın sualtı boru kəmərləri vasitəsilə Səngəçal terminalına göndərilməsi davam etdirilib. Xatırladaq ki, hazırda terminalın texniki emal sistemlərinin gündəlik gücü 1,2 milyon bərel neft və kondensat, eləcə də "Şahdəniz" qazı üçün təqribən 81 milyon kubmetrdir. Bundan əlavə, "Azəri-Çıraq-Günəşli" yataqlar blokundan neftlə bərabər çıxarılan səmt qazı da burada qəbul olunaraq Azərbaycanın qazpaylama sistemində təhvil verilir.

"Əsrin müqaviləsi"nin şərtlərinə əsasən, AÇG-dən neftlə bərabər çıxarılan səmt qazı tamənən olaraq Azərbaycan dövlətinə çatır. Bu ilin ilk rübündə "Neft Daşları"ndakı quruq vasitəsilə gündə orta hesabla 12 milyon kubmetr, ümumilikdə isə, 1 milyard kubmetr səmt qazı Azərbaycanın qazpaylama sistemində təhvil verilib. Hasil edilən səmt qazının qalan hissəsi isə təzyiqli saxlamaq məqsədilə yenidən kollektora vurulub.

Mirbəğr YAQUBZADƏ
XQ

Ərzaq idxalında “salmonellyoz” həyəcanı

Ukraynadan gətirilmiş toyuq məhsulunda bu bakteriyanın tapılması at bazarına ciddi nəzarətə çağırışdır

Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin (AQTA) Ukraynadan idxal olunan 4,9 ton dondurulmuş toyuq məhsulunda “salmonellyoz” bakteriyasını aşkarlaması həm ictimai sağlamlıq, həm də ərzaq təhlükəsizliyi baxımından mühüm önəm daşıyır. Bu, fakt dövlət nəzarət mexanizmlərinin işlədiyini göstərməklə yanaşı, bazarda idxal məhsullarının artmasının doğurduğu narahatlıqların nə qədər ciddi olduğundan da xəbər verir. Xüsusilə də toyuq məhsulları kimi geniş istehlak edilən ərzaq qrupunda belə hallar baş verdikdə, məsələ artıq təkə bir partiyanın geri qaytarılması deyil, bütövlükdə istehlak zəncirinin təhlükəsizliyi məsələsi kimi diqqət çəkir.

Bu bakteriya qida məşəli zəhərlənmələrə səbəb olan ən geniş yayılmış mikroorqanizmlərdən biridir. İnfeksiya əsasən çiy və ya az bişmiş quş əti, yumurta və müəyyən normalara uyğun düzgün saxlanılmayan süd məhsulları vasitəsilə insan orqanizminə keçir. Yoluxucu xəstəliklər üzrə mütəxəssis Ləman Qalimova “salmonellyoz”-un xüsusilə zəif immün sisteminə malik şəxslər üçün əksər hallarda ağır nəticələr doğurduğunu xəbərdarlıq edərək deyir ki, xəstəliyin əlamətləri, adətən, məhsul qəbul edildikdən sonra 6-48 saat ərzində özünü göstərir. Bu zaman ilk müşahidə olunan əlamətlər yüksək temperatur, qarın sancısı, ürəkbulanma, qusma və sulu ishaldir.

Onun sözlərinə görə, xəstəlik əksər hallarda bir neçə gün ərzində keçib gedir. Lakin bəzi risk qruplarında infeksiya daha ağır fəsadlar törədir. Uşaqlar, yaşlı insanlar, hamilələr və immün sistemi zəif olan şəxslərdə susuzlaşma və hətta sepsis kimi həyati təhlükəli ağrılaşmalar yaranır.

Bu baxımdan “salmonellyoz” təkə adi qida zəhərlənməsi deyil, nəzarətsiz qalarsa ölümcül nəticələrə gətirib çıxara bilən infeksiyadır. Ona görə də belə bakteriyanın qida məhsulunda aşkarlanması, əslində, geniş ictimai təhlükə kimi qiymətləndirilməlidir. Bas “salmonellyoz” necə yayılır? Qida Təhlükəsizliyi İnstitutunun məlumatına əsasən, bakteriyanın yayılma mexanizmi çox sadədir. Belə ki, qida zəncirində gigiyenik qaydalar əməl edilmədikdə mikroorqanizmlər məhsula düşür və dondurulma belə onları tam məhv etmir. Dondurulma təkə bakteriyanın aktivliyini zəiflədir, lakin onu öldürmür. Yəni məhsul sonradan düzgün bişirilməzsə, infeksiya yenidən aktivləşir və insan orqanizminə keçir.

Ən təhlükəli məqam isə çarpaz çirklənmədir, başqa sözlə, çiy toyuqla təmasda olan bıçaq, doğrama taxtası və ya əl vasitəsilə bakteriya digər qidalara keçə bilər. Bu səbəbdən qida təhlükəsizliyi yalnız istehsalçıların deyil, istehlakçının da davranışından asılıdır. Ümumiyyətlə, heyvan məşəli qida məhsullarının saxlanması, daşınması və reallaşdırılması dövründə baytarlıq-sanitariya qaydaları diqqətdə saxlanılmalı, baytarlıq ekspertizasına cəlb olunmayan, eyni zamanda, çiy və ya yarımşmiş vəziyyətdəki bu qida məhsulları istehlak edilməməlidir.

Qida eksperti Möhsin Əsədullayev bildirdi ki, belə məhsullar sərhəddə daxil olarkən ciddi şəkildə yoxlanılır. Azərbaycanda idxal ərzaq malları, xüsusilə heyvan məşəli məhsullar risk qrupuna aid edildiyindən onların ölkəyə buraxılması ciddi prosedurlar əsasında həyata keçirilir. Bu çərçivədə mövcud olan həm sənəd yoxlanılması, həm də fiziki və laborator nəzarətin aparılması yer alır. Sadalanan proseslər gerçəkləşdirildikdən sonra məhsul dövriyyəyə buraxılır, uyğun gəlməzsə, məhv edilir və ya geri qaytarılır.

Sözgedən hadisəyə gəldikdə isə laborator müayinələr nəticəsində “salmonellyoz” aşkarlandığı üçün məhsulun bazara çıxarılmasının qarşısı alınmış və Ukrayna tərəfinə istehsalçı müəssisədən ixracın dayandırılması ilə bağlı müərcət edilmiş. Bu, beynəlxalq təcrübədə qəbul olunan addımdır və ölkənin qida təhlükəsizliyi sisteminin səmərəli işlədiyini, eləcə də qurumun hər hansı bir arzuolunmaz hadisənin, xəstəliyin və ya təhlükənin baş verməsinin qarşısına sədd çəkmək gücünü göstərir.

M.Əsədullayev qeyd edir ki, Azərbaycanda qida təhlükəsizliyi ilə bağlı əsas hüquqi baza “Qida təhlükəsizliyi haqqında” qanun və ona uyğun normativ aktlarla tənzimlənir. Bu qanunvericilik çərçivəsində idxal olunan qida məhsullarının təhlükəsizliyinin gerçəkləşdirilməsi dövlətin birbaşa səlahiyyətidir. Baytarlıq nəzarəti, sanitariya-gigiyena tələbləri, laborator müayinələr, risk əsaslı yoxlama sistemi, həmçinin təhlükəli məhsulların dövriyyədən çıxarılması və məhv edilməsi prosedurları qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş mexanizmlərdir. Başqa sözlə, idxal olunan toyuq məhsulu bazara buraxılmadan əvvəl onun təhlükəsizlik göstəricilərinə uyğunluq yoxlanılmışdır və bu, hüquqi öhdəlikdir.

Niyə məhz toyuq əti?

Son illərdə Azərbaycanda quş ətinə tələbat çoxalır. Toyuq əti digər ət məhsulları ilə müqayisədə daha ləqətan qiymətə satıldığı üçün hom şəhər əhalisinin, həm də regionlarda yaşayan ailələrin əsas istehlak məhsullarından birinə çevrilmiş. **Qida Təhlükəsizliyi Hərəkətinin rəhbəri, sağlam qidalanma mütəxəssisi Məhsəti Hüseynovan** vurğuladığı kimi, yerli istehlak bazarının tələbatını tam qarşılaya bilmədiyi üçün idxala zəruri ətil kimi yanaşılıb. İndiyədək idxalın əsas hissəsi Ukrayna, Braziliya və digər quşçuluq sənayesi inkişaf etmiş ölkələrdən həyata keçirilib.

Burada mühüm məqam həm də odur ki, daxili istehsalın artması yalnız iqtisadi

dirilməsi nəticəsində bu sahədə nəzarət mexanizmləri xeyli təkmilləşib. **Sağlam qidalanma mütəxəssisi Arzu Qonbərovanın** tövsiyələri bu baxımdan xüsusi əhəmiyyət daşıyır. O, istehlakçıların dondurulmuş toyuq alarkən qablaşdırmanın zədəsiz və məhsul üzərində buz qatının olmasına diqqət yetmələrini zəruri hal sayır. Lakin məhsul üzərində iri buz kristallarının müşahidə edilməsi təkrar dondurulma ehtimalı yaratdığından bu məsələdə alıcının fikrindən daşınmasının vacibliyini önə çə-

dirilməsi nəticəsində bu sahədə nəzarət mexanizmləri xeyli təkmilləşib. **Sağlam qidalanma mütəxəssisi Arzu Qonbərovanın** tövsiyələri bu baxımdan xüsusi əhəmiyyət daşıyır. O, istehlakçıların dondurulmuş toyuq alarkən qablaşdırmanın zədəsiz və məhsul üzərində buz qatının olmasına diqqət yetmələrini zəruri hal sayır. Lakin məhsul üzərində iri buz kristallarının müşahidə edilməsi təkrar dondurulma ehtimalı yaratdığından bu məsələdə alıcının fikrindən daşınmasının vacibliyini önə çə-

Ekspert rəyi

Asim VƏLİYEV,
qida mütəxəssisi

“Salmonellyoz” qida zəncirində ən təhlükəli patogenlərdən biridir. Ukraynadan gətirilən dondurulmuş toyuqlarda bu bakteriyanın aşkarlanması birbaşa qida təhlükəsizliyi qaydalarının istehlak mərhələsində pozulduğunu göstərir. Hər bir istehlakçının marketədən toyuq alarkən yalnız brenda deyil, soyuq zəncirin qorunmasına, məhsulun rənginə, sertifikatlarına diqqət yetməsi zəruridir.

“Salmonellyoz” bağırsağ traktında yaşayan və fekal-oral yolla ötürülən bir bakteriyadır. Toyuq ətində bu xəstəliyin olması kəsim zamanı gigiyena qaydalarının pozulması və ya quşların saxlanma

sonra dondurulur və qablaşdırılır, uzaq məsafəyə daşınır, sərhəd prosedurlarından keçir, anbarlarda saxlanılır, nəhayət, topdan-satış və pörəkəndə şəbəkəyə ötürülür.

Bu mərhələlərin hər biri temperatur rejiminə əməl edilməməsi, məhsulun təkrar dondurulması və ya gigiyenik qaydaların pozulması təhlükəsini artırır. Xüsusilə də dondurulmuş məhsulların əridilib yenidən əvvəlki vəziyyətə gətirilməsi ən təhlükəli hallardan biridir.

Bəs xarici dövlətlərdə idxal məhsullarının ticarət müəssisələrində təqdim olunması necə tənzimlənir? **Qida eksperti Cümşüd Qafarovun** sözlərinə görə, inkişaf etmiş ölkələrdə qida təhlükəsizliyi daha çox “fermadən sifrayə qədər” prinsipinə əsaslanır. Yəni məhsul yalnız sərhəddə yoxlanılır, həm də onun bütün istehlak zənciri izlənilir. Bu ölkələrdə idxal olunan məhsullar üçün sertifikatlaşdırma və istehlakçı müəssisələrin əvvəlcədən qeydiyyatı alınması, mütamədi auditlər və beynəlxalq inspeksiya, ciddi laborator nəzarət və risk analizi əsas yanaşmalar kimi diqqətdə saxlanılır.

Bu zaman məhsulun izlənilməsi, yəni hansı müəssisədə istehlak olunması, uyğunsuzluğun müəyyənəndirildiyi halda isə dərhal geri çağırılması ilə bağlı sistemin qurulmasına da prioritet istiqamətlər kimi yanaşılır. Bu çərçivədə yaradılmasına Avropa İttifaqı və ABŞ-da daha çox önə çəkilir, ona görə də məhsulda təhlükəli bakteriya aşkarlanması, həmin partiya dərhal dövriyyədən çıxarılır və istehlakçılara rəsmi xəbərdarlıq edilir. Bəzən istehlakçı şirkətə böyük məbləğdə cərimələr təbiiq olunur, ixrac hüququ məhdudlaşdırılır.

İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə isə problem daha çox nəzarətin qeyri-bərabər aparılması və laborator imkanların məhdudluğu ilə bağlı olur. Bəzi dövlətlərdə idxal mallarının yoxlanılması sonad üzərində aparılır, real laborator nəzarət isə bütün partiyalar üzrə deyil, yalnız seçmə üsulla həyata keçirilir. Bu isə bazara təhlükəli məhsulun daxil olması riskini

artırır. Digər tərəfdən, pörəkəndə satış şəbəkələrində temperatur rejiminə tam əməl edilməməsi, məhsulların düzgün saxlanılmaması və nəzarətin zəif olması qida zəncirində əlavə təhlükə yaradır. Azərbaycanda isə son illərdə qida təhlükəsizliyi sisteminin yenilənməsi, laborator imkanların genişləndirilməsi və Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin norma və prosedurlara əsaslanan sistemli fəaliyyətinin güclən-

dirilməsi nəticəsində bu sahədə nəzarət mexanizmləri xeyli təkmilləşib. **Sağlam qidalanma mütəxəssisi Arzu Qonbərovanın** tövsiyələri bu baxımdan xüsusi əhəmiyyət daşıyır. O, istehlakçıların dondurulmuş toyuq alarkən qablaşdırmanın zədəsiz və məhsul üzərində buz qatının olmasına diqqət yetmələrini zəruri hal sayır. Lakin məhsul üzərində iri buz kristallarının müşahidə edilməsi təkrar dondurulma ehtimalı yaratdığından bu məsələdə alıcının fikrindən daşınmasının vacibliyini önə çə-

dirilməsi nəticəsində bu sahədə nəzarət mexanizmləri xeyli təkmilləşib. **Sağlam qidalanma mütəxəssisi Arzu Qonbərovanın** tövsiyələri bu baxımdan xüsusi əhəmiyyət daşıyır. O, istehlakçıların dondurulmuş toyuq alarkən qablaşdırmanın zədəsiz və məhsul üzərində buz qatının olmasına diqqət yetmələrini zəruri hal sayır. Lakin məhsul üzərində iri buz kristallarının müşahidə edilməsi təkrar dondurulma ehtimalı yaratdığından bu məsələdə alıcının fikrindən daşınmasının vacibliyini önə çə-

dirilməsi nəticəsində bu sahədə nəzarət mexanizmləri xeyli təkmilləşib. **Sağlam qidalanma mütəxəssisi Arzu Qonbərovanın** tövsiyələri bu baxımdan xüsusi əhəmiyyət daşıyır. O, istehlakçıların dondurulmuş toyuq alarkən qablaşdırmanın zədəsiz və məhsul üzərində buz qatının olmasına diqqət yetmələrini zəruri hal sayır. Lakin məhsul üzərində iri buz kristallarının müşahidə edilməsi təkrar dondurulma ehtimalı yaratdığından bu məsələdə alıcının fikrindən daşınmasının vacibliyini önə çə-

şəraitinin qeyri-sanitar olması ilə bağlıdır. Bəzi insanlar elə bilir ki, dondurma bakteriyaları öldürür. Əslində, belə deyil. Dondurma bakteriyaları məhv etmir. Sadəcə, onun inkişafını ləngidir. Məhsulun donu açılan kimi bakteriya sürətlə çoxalmağa başlayır.

Dondurulmuş toyuq alarkən paketdə buz kristallarının olub-olmadığına da diqqətə baxmalıyıq. Əgər bu, varsa, deməli, məhsul əridiyindən yenidən dondurulub. Belə vəziyyət riskli hal sayılır. Vakuumu pozulan, sızmıtsı olan paketlər alınması məsləhət görülür. Təzə toyuq əti çəhrayı-ağ rəngdə olmalıdır. Bozarmış, ya tünd sarı ləkələri olan toyuqlardan uzaq durmaq istehlakçının riskdən yayınadır. Bütün məhsullarda olduğu kimi, etikətdə istehlak və son istifadə tarixlərinə diqqət yetirilməlidir. Həm də partiya nömrələrinə baxılması zəruridir.

Digər məsələ toyuğu mətbəxdə yumaq da bakteriyaların ətrafa yayılmasına səbəb ola bilər. Toyuq kişilən taxta və bıçaq dərhal dezinfeksiya edilməlidir. Həmin taxtada çiy tərəvəz doğranılması isə çarpaz çirklənmə ilə nəticələnə bilər. Toyuğun donu otaq temperaturunda deyil, soyuducunun alt rafında tədricən açılmalıdır.

Mütəxəssis bütün bunlarla yanaşı, məhsulun saxlanma temperaturunun (-18°C) təmin olunması, onun rəng və qoxusunun yoxlanılması, ətin yüksək keyfiyyətdə bişirilməsi ilə bağlı amillərə də diqqət yetirməsinin vacibliyini xüsusi əhəmiyyət verir.

Bu hadisə bir daha göstərir ki, qida təhlükəsizliyi yalnız istehlakçı seçimi ilə məhdudlaşmır. Burada dövlət nəzarəti, idxal prosedurları, sərhəd laboratoriyası, anbar və satış şəbəkələrinin məsuliyyəti eyni dərəcədə vacibdir. Əgər 4,9 ton məhsulda “salmonellyoz” aşkarlanıbsa, bu, o deməkdir ki, həmin məhsul dövriyyəyə buraxılısa, minlərlə ailənin sifarişinə çıxsa, nəticədə isə kütləvi zəhərlənmə, xəstəxanalara mürciətlərin artması, hətta ölüm kimi hallar baş verə bilər. Bu baxımdan, AQTA-nın laborator yoxlamalar nəticəsində təhlükəni vaxtında müəyyənəndirilməsi həm əhalinin sağlamlığının qorunması, həm də qida bazarında etimadın saxlanması baxımından mühüm addımdır.

Beləliklə, respublikada quş ətinə tələbat artmaqda davam edir və idxal hələlik qəçilməz görünür. Lakin bu proses təkə iqtisadi yanaşma deyil, həm də ictimai sağlamlıq məsələsi kimi dəyərləndirilməlidir. “Salmonellyoz” kimi təhlükəli bakteriyalarla bağlı risklər daim mövcuddur və bunun qarşısını yalnız sərhəddə yoxlama ilə yanaşı, bütün tədarük zəncirinin ciddi nəzarəti sayəsində almaq mümkündür.

İnkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsi də göstərir ki, təhlükəsiz qida bazarı üçün istehlakçılardan məsuliyyəti, dövlət nəzarətinin sərtliyi, ticarət şəbəkələrinin qaydalarına əməl etməsi və istehlakçının maarifləndirilməsi əsas şərt sistemli yanaşmadır. Bir sözlə, qida təhlükəsizliyi təsadüfi yox, planlı şəkildə qorunmalıdır. Çünki söhbət təkə bir məhsul partiyasından deyil, insanların sağlamlığından və dövlətin sosial təhlükəsizlik sistemindən gedir.

Vaqif BAYRAMOV
XQ

3 May Türkcülük Günüdür

Türk dünyası vahid ailəyə çevrilib

Müstəqillik illərində Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü, Novruz kimi əlamətdar milli-məfkurəvi günlər sırasında 3 May Türkcülük Günü də yer alıb. Bu bayram əvvəllər ölkəmizdə gizli şəkildə, sonra məhdud çevrədə qeyd etdiyimiz halda, artıq bu təntənə böyük coşqu və kütləvi bayram əhvali-ruhiyyəsi ilə keçirilir.

Azərbaycanda 3 May Türkcülük Günü qeyd edilməsi “Azərbaycanlıların və Digər Türkdilli Xalqların Əməkdaşlıq Mərkəzi” İctimai Birliyinin (ATXƏM) adı ilə bağlıdır. Bu yola ilk çıxan biz olmuşuq. Tarixə nəzər yetirsək, görürük ki, 3 May Türkcülük Günü qeyd olunması ötən əsrin 40-cı illərinə təsadüf edir. XX əsrin ortalarında Türkiyədə baş verən müəyyən proseslər, kommunist ideologiyasının baş qaldırması fonunda türk milliyətçiliyi ideyalarının açıq şəkildə ifadəsinə qarşı dövlət təzyiqləri müşahidə edilirdi. Bu dövrdə türkçü ziyalılar, xüsusilə Nihal Adsız bu ideyaların müdafiəçiləri kimi önə çıxmış, həbslərlə üzləşmişdilər.

Onların başladığı mübarizəni Alparslan Türkeş, Vəli Zəki kimi türk aydınları davam etdirmişlər. Həmin dövrdə baş verən ləkə repressiya nümunəsi olsa da, türkcülük ideyasının daha geniş yayılmasına və cəmiyyətin müxtəlif təbəqələrində kök salmasına təkən vermişdir.

Beləliklə, 3 May türkcülüynün ideoloji dirənisi və özünüdərk günü kimi qeyd olunmağa başlanmışdır. Bu gün həm də milli kəsimin kommunistlər üzərində qələbəsinin təəcəssümüdür. Türkcülük ideyasının nəzəri əsasları daha əvvəl formalaşmışdır. Bu prosədə Ziya Göybal xüsusi rol oynamışdır. O, türkcülüynü yalnız etnik kimlik kimi deyil, həm də mədəni və mədəni birlik modeli kimi təqdim edirdi. Göybalın fikrincə, dil, mədəniyyət və ortaq tarix türk xalqlarını birləşdirən əsas sütunlardır.

Sevindirici haldır ki, günümüzə 3 May Türkcülük Günü türk xalqlarının milli şüurunda xüsusi yer tutan əlamətdar günlərdən birinə çevrilib. Artıq ümumtürk coğrafiyası bu günü böyük qürur və şəərəflə qeyd edir.

Bu gün həm bir qorxu hissi keçirmədən, təzyiqlə üzləşmədən bu bayramın qeyd edilməsi türk kimliyinə bağlılıq hissini gücləndirir.

İlham İSMAYILOV,
ATXƏM-in sədri

Gələcəyin tibb işçiləri aktyor libasında

Qarabağ Universitetinin səhnəsində irland pyesi

Çox da böyük olmayan tamaşanın zalında anlaşıqdır. Lojalar da daxil bütün yerlər dolub. Bir azdan işıqlar söncək, Xankəndədə ilk dəfə hansısa səhnə əsərinin ilk izləyicisinə çevriləcəyik. Əslində, tamaşa haqqında təəssürlər də bundan sonra yaranmalıdır. Ancaq indidən heyrət içindəyik.

Qarabağ Universitetinin Beynəlxalq Dil Mərkəzində (BDM) hazırlanmış tamaşaya dəvət alanda çox sevinirdik. Daha çox həyata keçirilən bərpə-quruculuq fəaliyyəti və qaydışla gündəmə gətirdiyimiz işğaldan azad olunmuş ərazilərdə mədəni tədbirlərin təşkilinə gərəklə olduğu qədər də qürurvericidir. Odur ki, böyük həvəslə davət qəbul edib “hadisə yerinə” yollananda səhnədə universitetin incəsənət fakültəsinin tələbələrini izləyəcəyimiz güman edirdik. Lakin tamaşa haqqında

aldığımız ilk məlumat bizi təəcəbləndirdi: görkəmli irland yazıçısı və şairi, son Viktoriya dövrünün ən məşhur dramaturqlarından, estetikə və Avropa modernizminin əsas simalarından biri olan Oskar Uayldın “Dorian Qreyin portreti” adlı əsəri əsasında hazırlanmış tamaşanın aktyorları incəsənət sahəsində təhsil alan gənclər deyil, tibb və sağlamlıq elmləri fakültəsinin birinci kurs tələbələri idilər. Üstəlik, gələcəyin hakimi təamaşanı elə müəllifin yazdığı dildə – ingilis dilində təqdim edirdilər.

Sən demə, peşəkar yaradıcı kollektiv və teatr səhnəsi, xüsusi səs, işıq effektləri, proyektorlar və toplar olmadan da yaxşı tamaşa hazırlamaq, izləyənləri təsirləndirmək mümkün imiş. İstər aparıcıların təqdimatlarında, istərsə də tələbə-aktyorların monoloq və dialoqlarda ingiliscə səliss danışıqları, hiss və emosiyaları çatdırmaq bacarıqları tamaşaçıları elə ilk andan ovsunladı.

Hadisələrin finala doğru yaxınlaşdıqca artan alqışlardan da görünürdü ki, Qarabağ Universiteti BDM-nin İngilis dili müəllimi və dilin dərəcədənən inkişafı üzrə bölmə rəhbəri, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Gülçöhrə Fərhədovanın quruluş verdiyi, arsoyo gətirdiyi “Dorian Qreyin portreti” tamaşası uğurlu alınıb.

Tamaşa ilə bağlı 2 məqama qısaca toxun-

maq istəyirik. Əvvəla, tibb təhsili alan gənclərlə ingilis dilində tamaşa hazırlamaq əsas olmadığı qədər, seçilən əsər də cəsarətli yanaşma tələb edir. Axı Oskar Uayldın insanın daxili dünyası ilə ətrafın təfərrüatları, öz mənimin portreti ilə psixoloji mübarizədə bəhs edən bir fəlsəfi əsərdir, belə demək mümkünsə, həvəskarların iştirakı ilə səhnə həyatı vermək bir çox peşəkarların belə risk etmədiyi qədər çətinidir.

Dorian Qrey yaşca özümdən böyük dostu lord Henrinin təsiri ilə həm bir sərhəd tanımayan prinsipsiz və pozğun bir gənec çevrilir. O, mədəniyyətin əbadi zahiri gözəlliyə dəyişir. Cismi dəyişməz qalır, ruhu isə çürüyür. Onun bütün daxili iyyəbcəlikləri, şöhrətpərəstliyi, cinayətləri, satqınlığı, təkəbbürlü rəssam Bezlilin çəkdüyü portretə hopur.

Dorian gənec aktrisa Sibil Veynə vurulur, amma bir az sonra ondan üz döndərir. Buna dözməyən qız zəhər içərək intihar edir. Öz mədəniyyətinin güzgüsü olan bu portretə görə Bezlilə nifrət edən Dorian Qrey bir gün onu qətlə yetirir və bir tanışının köməyi ilə cəsəddən qurtulur.

Mahir RƏSULOĞLU,
XQ-nin Qarabağ müxbiri

Xankəndi

Beyləqanda Təzəkəndin təzə ağartısı

Beyləqan rayonunun Təzəkənd kəndi bərəkətli Mil düzənliyində yerləşir. Bu yerlərin havası təmiz, suyu bol, torpağı bərəkətlidir. Bu kəndin adamları isə ata-babadan əməksevərdirlər, zəhmətə, torpağa qəlbən bağlıdırlar.

Təzəkəndin səriştəli, təşəbbüskar insanları hər zaman çox olub. 60 il əvvəl doğulub boya-başa çatdığı Təzəkənddə son illər ağartı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan **beyləqanlı sahibkar Novruz Əhmədov** da öz bacarığı, iş məsuliyyəti münasibəti və xeyirxahlığı ilə ad çıxarıb, bu yolla böyük bir el-obanın hörmətini qazanıb.

Novruz Əhmədovun rəhbəri olduğu "TəzəkəndSüd" süd emalı və qəbulu müəssisəsi son illər respublikanın adlı-sanlı müəssisələrindən birinə çevrilib. Müəssisənin ağartı məhsulları artıq brend kimi qəbul edilir. İstehlakçılar yaxşı bilirlər ki, bu müəssisənin təkiif etdiyi məhsulların keyfiyyəti daim yüksək olur.

Bu günlərdə müəssisənin rəhbəri Novruz Əhmədovla görüşüb söhbət etdik. Soruşduq ki, ölkəmizdə süd istehsalı və emalı sahəsində yüzlərlə irili-xırdalı özəl müəssisə var. Necə oldu ki, məhz Təzəkəndə yerləşən bu kollektiv paytaxtın istehlak bazarında özünə inam və etimad qazana bilib?

Bu sualın cavabında müəssisənin direktoru Novruz Əhmədov gülümsündü. Sada, düz, mehriban insan olduğuna üçün səmimi də cavab verdi. Dedi ki, "ağartı məhsullarının istehsalı düzülüyü, halallığı sevir. Burada zərrə qədər nəfsinə uyub haramçılığa yol vermək olmaz. Bəzən deyirlər ki, düz düzdə qalır. Allah haqqı, elə deyil, düzlük, halallıq hər şeyi üstələyir!"

Bəli, "TəzəkəndSüd" süd emalı müəssisəsinin daimi müştəriləri yaxşı bilirlər ki, burada hər şeyin mayası halallıqla yoxulub. Halallıq isə sahibkar Novruz Əhmədov və sadə traktorçu olan atası İldırım kişidən, bir vaxtlar respublikamızda adlı-sanlı, çox hörmətli pambıqçılıq briqadirlərindən biri kimi tanınan Sosialist Əməyi Qəhrəmanı Əhməd Əhmədovdan irsən keçib.

Novruz Əhmədovla söhbətdən öyrəndik ki, hazırda "TəzəkəndSüd" özəl müəssisəsində 50 nəfərdən çox işçi çalışır. Müəssisə bir neçə il əvvəl fəaliyyətə başlayandan bu günə qədər burada işləyənlərin sayı bir neçə dəfə artıb. İstehsalın və satışın həcmi artdıqca, müəssisənin gəliri yüksəlib.

"TəzəkəndSüd" süd emalı müəssisəsi hər gün əhalidən 5-7 ton süd alaraq 15 adda məhsul istehsal edir. Paytaxtın "ən bərkədən" marketləri bu müəssisədən aldığı məhsulların keyfiyyətinə görə alıcılardan birçə dəfə də olsun giley-güzar eşitməyiblər, əksinə, müştərilər razılıq ediblər.

Novruz Əhmədov əldə olunan uğurlarla kifayətlənən iş adamlarından deyil. O, doğma kənddə yeni istehsal sahələri yaratmağa çalışır. Təzəkənddə ayda 50-55 min cüce istehsal edən inkubator sexi açılıb. Bu, isə həm yeni iş yerləri, həm də əlavə gəlir deməkdir.

Beyləqanlı sahibkar başa düşür ki, həyat gör-götür dünyasıdır. O, daim öz bilik və bacarıqlarını artırmağa, süd emalı sahəsində yenilikləri rəhbərlik etdiyi müəssisədə də tətbiq etməyə çalışır. 2012-ci ildə qeyri-hökumət təşkilatlarının xətti ilə Gürcüstan və Türkiyədə süd məhsulları emalı üzrə təlim kurslarında olub, 2016-cı ildə İqtisadiyyat Nazirliyinin dəstəyilə qardaş Türkiyənin Bursa vilayətinin "Süttaş" firmasında seminarla iştirak edib.

Novruz Əhmədov 2023-cü ildə Rusiyanın Stavropol diyarının "Mineralniye Vodi" şəhərində keçirilən XII Azərbaycan-Rusiya regionlararası forumuna qatılıb. Beyləqanlı iş adamı adlarını sada-

ladığımız təlim və seminarlarda müxtəlif sertifikatlar, o cümlədən Azərbaycan Respublikası Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin sertifikatını qazanıb.

Novruz müəllim insanlara təmənnaş yaxşılıq etməyi sevən iş adamlarından. Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı kəndlərdəki xəstəxana hərbi hospitala çevrildə yarıllı döyüşçülərə çörək çatmadığını bilən kimi Novruz Əhmədov hər gün öz həyatında təndirdə çörək bişirdirib hospitala aparıb. Təzəkənddə və rayon mərkəzində bir çox xeyriyyə tədbirlərinin icrasına yardımlar göstərib. 44 günlük Vətən müharibəsində cəbhə bölgəsinə təmənnaş zəruri ərzaq məhsulları göndərib. Kəndin bir çox infrastruktur layihələrinin həllində də əlindən gələni edib.

Novruz Əhmədov hesab edir ki, hər bir insanın tam xoşbəxtliyi üçün onun şanlı, şərəfli ölkədə yaşaması əsas şərtidir. Bu gün insanlarımızın arzu və diləkləri çin olub, qəlbləri sevinc içindədir. Ona görə ki, Azərbaycanın igid əsgər və zabitləri 44 günlük şanlı savaşda tarix yazıblar. Dövlətimizin başçısı, Müzaffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev torpaqlarımızı 30 illik işğaldan azad edərək qururumuzu özümüzdə qaytarıb.

Beyləqanlı sahibkar söhbətin sonunda belə dedi:

– Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev Azərbaycanı qalib dövlət kimi bütün dünyaya tanıtdırdı. Ölkəmiz hazırda çox sürətlə inkişaf və tərəqqi edir. Bu günlərdə böyük həvəslə ziyarət etdiyim Şuşanın, Laçın və Kəlbəcərin timsalında bunu aydın gördüm. Buna görə də bu doğma məmləkətin bir vətəndaşı olaraq çox sevinirəm. Ürəkdən inanıram ki, müstəqil Azərbaycanın sabahı daha işıqlı və parlaq olacaqdır.

Qusarda arıçılarla görüş

Bu günlərdə Qusar rayonunda arıçılıq sahəsində problemlərin aradan qaldırılması məqsədilə görüşlər keçirilib. Qusar Dövlət Aqrar Mərkəzinin (DAİM) direktoru Rauf Mincəv telefonla XQ əməkdaşlarına bildirdi ki, görüşlərin əsas məqsədi arıçıların üzvlüyü, çətinliklərin dinlənilməsi, onların həlli istiqamətində tədbirlərin müəyyən edilməsi və gələcək risklərin qarşısının alınması olub.

Qeyd edək ki, Qusar DAİM-in mütəxəssisləri rayonun Şirvanlı, İmamquləkənd və Həzrə inzibati ərazi dairələrində fəaliyyət göstərən arıçılar və təsərrüfat rəhbərləri ilə görüşüblər. Görüşlər zamanı arı ailələrinin sağlamlığının qorunması, xəstəliklərin qarşısının alınması, düzgün

Eyni zamanda, arıçıların əsas problemləri – arı ailələrinin tələf olması, yem bazasının zəifliyi, dərman təminatı və satış çətinlikləri dinlənilib, bir qismi yerində həll olunub, digər məsələlər isə qeydiyyata alınıb.

Rayonda arıçılığın inkişafı ilə bağlı

qulluq və yemləmə qaydaları, eləcə də pestisidlərin istifadəsi zamanı arıçılığa zərərini minimuma endirilməsi məsələləri izah olunub, qarşılıqlı əməkdaşlığın vacibliyi vurğulanıb.

ümumi tövsiyələr verilib və dövlət dəstəyi barədə məlumat təqdim edilib.

Arıçılar görüşlərdən razı qaldıqlarını bildirdilər.

Astaranın qocaman həsirçisi

Tanınmış həsir ustası Rüşət Rzayev ömrünün 73-cü baharını yaşayır. Astaraya doğma Kakalos kənd məktəbində oxuyarkən qardaşının ömür-gün yoldaşı Arəstə xanımdan həsir toxumağı öyrənib. Beləcə, hələ uşaq yaşlarından bu sənətin sirlərinə yiyələnib.

"Uzaq keçmişdən həsir məhsulları mənzillərimizdə döşmələrin əvəzində örtüyü olub. Keçən əsrin 70-ci illərinə kimi gəlin köçən qızlara çehiz kimi həsir də verirdi", - deyir Rüşət Rzayev söhbətə başlayır. "Arəstə xanım evimizə gəlin gələndə 7 həsir gətirmişdi. Bizim bölgə rütubətli olduğundan yerə həsir, üstünə də xalça sərilir. Həsir həm nəmişliyi çəkir, revmatizmin, digər xəstəliklərin qarşısını alır, həm də yayda mənzilərin, qışda isti

həsir, zənbil, papaq, çanta, tərəzi və digər məişət əşyaları toxuyur. Çox vaxt müxtəlif naxışlı həsirlərin toxunmasında həndəsi fiqurlardan istifadə edir. Bir həsirin toxunması ölçü və naxışlarından asılı olaraq 3-5 günə başa gəlir.

Həsirçi Rüşət Rzayevin cənub rayonlarında və Bakı şəhərində keçirilən festivalalarda, mədəni-kültüvi tədbirlərdə dəfələrlə fərdi sərgisi nümayiş olunub. Yerli və xarici turistlər onun əl işlərini yüksək qiymətləndiriblər. O, hazırda Kakalos kənd diyarşünaslıq muzeyində el sənətini böyük həvəslə gənclərə öyrədir. "Təki ulularımızdan qalmış sənət nümunələri unudulmasın, onları gələcək nəsillərə ötürmək, yaşatmaq borcumuzdur", - deyir.

Rüşət Rzayev cənub bölgəsində həm də havaskar aktyor, gözəl səsə malik müğənni kimi də tanınır. O, Kakalos kənd mədəniyyət evinin Şəhriyar adına xalq teatrının səhnəsində dəhi bəstəkar Üzeyir

saxlayır. Dədə-babadan ərzaq məhsullarını saxlamaq, çəltiyi qurutmaq üçün həsir materialından hörülmüş zənbil və səbətərdən istifadə olunur".

Ağsaqqal sonra sözüünə davam edərək bunları dedi:

– Yadımdadır, bir vaxtlar dükən-bazara zənbillə gedərdilər. Zarafatla zənbilə "sən bil" də deyirdilər. Çünki aldığı zənbillə heç kim görə bilmir. Arəstə xanımdan 20-dən artıq çeşiddə həsir, yun corab, xalça, palaz, ustad sənətkar Səmid kişidən isə zənbil toxumağı öyrəndim.

Rüşət Rzayev o vaxtdan yay aylarında sahələrdən qamışın bu tərəflərdə geniş yayılan növü olan pizəni yığır, onu qurudaraq

Hacıbəylinin "O olmasın, bu olsun" və "Arşın mal alan" operetllərində baş rolları məharətlə oynayıb.

Yeni il və Novruz bayramı şənliklərində Şaxta baba, Keçəl və Kosa rollarının ifa edib. O, bu günün özündə də Astaraya rayonunu kəndbəkənd gəzərək unudulmaqda olan el nəğmələrini, rəqslərini, digər folklor nümunələrini toplayıb təbliğ edir.

Sonda qeyd edək ki, Rüşət Rzayevin gərgin əməyi Mədəniyyət Nazirliyi, Astaraya Rayon İcra Hakimiyyəti, Lənkəran-Astaraya Regional Mədəniyyət İdarəsi tərəfindən dəfələrlə diplom, fəxri fərman və qiymətli hədiyyələrlə mükafatlandırılıb.

Şəhəri hazırladılar:
Məsim ABDULLAYEV,
Əlisəfa HƏSƏNOV
XQ

Faraş Cəlilabad çiyələyi

650 hektar çiyələk sahəsindən 18 min 390 ton məhsul istehsal olunub.

Ölkəmizdə ən böyük çiyələk plantasiyaları Cəlilabad rayonunda yerləşir. Respublikamızda ilk dəfə olaraq 2022-ci il mayın 29-da Cəlilabad şəhərinin Heydər Əliyev Seyrəngahında çiyələk festivalı keçirilib.

Çiyələkçiliyin inkişafı rayon rəhbərliyinin diqqət mərkəzindədir. Cəlilabad Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Rafiq Cəlilov fermerlərlə tez-tez iş başında görüşür, mövcud vəziyyətlə yaxından tanış olur. Rayonda fermerlərin çətinliklərinin həllinə qayğı göstərilir.

Qabaqcıl fermer Vüqar Musayev Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin məzunudur. Əvvəllər doğma Göytəpə kəndində taxıl, kartof əkib-becərib. 15 ildir ki, çiyələkçiliklə məşğul olur. 6 hektar çiyələk plantasiyası vardır. Bunun 4 hektarı perefol örtük altındadır. Mövsüm ərzində hər hektardan 25-30 ton məhsul götürür.

Vüqar Musayev söhbət zamanı dedi: – Yaxşı becərdəndə, aqrar texniki qaydalara düzgün əməl edəndə məhsuldarlıq daha yüksək olur. Zəhməti, xərcləri heç də az deyil. Dərman və gübrələrin qiymətləri, işçi qüvvəsi, nəqliyyat xərcləri ildən-ilə artır. Çiyələkçilikdə ilboyu iş var. Bir həftədir ki, yığım başlanıb. İndiyə kimi sahələrdən 5 ton məhsul yığılıb. Kilosunu 2,5-3 manata satmışıq. Kifayət qədər məhsulumuz var. İnanıram ki, yüksək nəticə əldə edəcəyik.

Fermer sonra qeyd etdi ki, dövlətimizin aqrar sektora diqqət və qayğısı sahibkarlara stimül, ruh verir. Bunun nəticəsidir ki, yeni iş yerləri yaranır, məhsul istehsalı artır. Mövsüm ərzində təkcə onun rəhbərlik etdiyi təsərrüfatda 60 fəhlə çalışır. Qazancları da yaxşıdır.

Cəlilabad Rayon Dövlət Aqrar İnkişaf Mərkəzinin bitkiçilik sektorunun aparıcı məsləhətçisi Fərid Mansurov çiyələkçiliyə marağın artdığını vurğulayaraq dedi:

– Son illər cəlilabadlı fermerlər Türkiyə və İtaliya təcrübəsi əsasında çiyələk təsərrüfatlarının yaradılmasına üstünlük verirlər. Çiyələk kolları yerdə deyil, istixana şəraitində xüsusi qaydada hazırlanmış yerüstü yataqlarda əkilir. Ənənəvi üsulla bir hektarda 60 min şitil, yeni metodla eyni sahədə 200 minə yaxın şitil əkilir.

Fermerlər daha çox "murano", "montere", "azia" kimi məhsuldar çiyələk sortları yetişdirirlər. Müasir texnologiyaların tətbiqi nəticəsində həm əkin yerinə qənaət edilir, həm də məhsuldarlıq yüksək olur. Bir hektar çiyələk sahəsindən 70 ton məhsul götürmək mümkündür. Rayonda çiyələk istehsalının 20 min tona çatdırılması planlaşdırılır.

Mövsüm başlanandan plantasiyalardan 1965 ton çiyələk yığılıb. Məhsulun 1488 tonu 114 "tur" yükdəşiyən nəqliyyat vasitələrlə xarici ölkələrə yola salınıb. Məhsulun yığımı, satışı və vaxtında daşınması təmin olunur.

Göytəpə şəhərindən Cəlilabad rayonunun mərkəzinə uzanan yolun hər iki tərəfində çiyələk sahələri göz oxşayır. Gəlirli bitki olduğundan rayonda çiyələkçiliyə maraq getdikcə artır. Statistik rəqəmlər mövcud dinamikanı aydın əks etdirir.

Dövlətimizin dəstəyindən yararlanan fermerlər bu il çiyələk əkinlərini 920 hektara çatdırıblar. 5 il əvvəl isə bu rəqəm cəmi 490 hektar olub. O vaxt sahələrdən 12 min 440 ton çiyələk yığılıb. Ötən il isə

Qubada güclü yağışların fəsadları aradan qaldırılır

Bu il aprelin ortalarında ölkəmizin şimal bölgəsinə, eləcə də Quba rayonu ərazisinə yağan aramsız yağışların fəsadlarının aradan qaldırılması, sakinlərin sosial vəziyyətinin diqqətdə saxlanması üçün zəruri addımlar atılır.

Quba-Qonaqkənd-Muçu avtomobil yolunun 42-ci kilometrində torpaq sürüşməsindən sonra, çəkilən yeni alternativ yolun tikintisi ilə tanış olan rayon rəhbərliyi, işlərin daha sürətli və keyfiyyətli aparılması üçün icraçılarla səmimi söhbət etmiş, fikir mübadiləsi aparmışdır.

Quba Rayon İcra Hakimiyyətinin təş-

kilatçılığı ilə mövcud çətinliklərə baxmayaraq, Qonaqkənd qəsəbəsinə 12 tondan artıq ərzaq və gündəlik tələbat məhsulları çatdırılıb. Rayon rəhbərliyi ərzağın və

gündəlik tələbat məhsullarının birbaşa sakinlərə çatdırılmasında iştirak etmişdir.

Qəsəbə sakinləri ilə görüş zamanı onların gündəlik qayğıları dinlənilmiş, problemlərin həlli üçün tapşırıqlar verilmişdir. Ərzaq mağazasında təminatın vəziyyəti, qiymətlərin sabitliyi və insanların ehtiyaclarının qarşılanması ilə bağlı məsələlər də diqqətlə araşdırılmışdır.

Sakinlər görüş zamanı görülən işlərə, göstərilən diqqət və qayğıya görə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevə minnətdarlıqlarını bildirmişlər.

Qərbi Azərbaycana Qayıdış

İydəli kəndi də yer üzündən silinib

Qərbi Azərbaycan İcmasının mühüm tərkib hissələrindən olan Babacan kənd icmasının (Göyçə mahal, Basarkeçər rayonu) təşkil etdiyi tədbirlərdən birində iştirak etdik. Bu cümlədə "mühüm tərkib hissələrindən olan" ifadəsini işlətməyimiz təsadüfi deyil. Çünki tarixçi-alimlər Babacan kəndinin "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanında Baybican şəxs adı ilə bağlı olduğunu çoxdan sübut ediblər.

Xatırladığım tədbirdə adıçəkılən qurum sədri, ötən əsrin doxsanıncı illərində "Xalq qəzeti"ndə humanitar söhbətin müdiri vəzifəsində çalışmış Əziz Ələkbərlili ilə qısa söhbətimiz oldu. Əziz müəllim xatırladı ki, İttifaq Mirzəbəyli vaxtına "Ermənistan türklərinin odiseyası" rubrikasından olan bir neçə yazı qələmə almışdı. Mən həmin yazıların təxminən 30 il əvvəl qələmə alındığını deyəndə həmsöhbətim əlavə etdi ki, həmin yazıları indi daha aktualdır: "Qərbi Azərbaycan mövzulu yazılar heç zaman köhnəlməyən beləliklə, hörmətli oxuculara 1997-ci ilin avqustunda öz kəndimizdə qələmə aldığım bir müsahibəni təqdim edirəm. O vaxt həmsöhbətimdən nə barədə soruşsaydım, Aşıq Ələsgərin sözləri ilə cavab verirdi.

"Göyçədən Qutqasına atnan gəldim..." Bir əsrdən çox yaşasım Abdulla dayı öz təvəllüdüni unutsa da, Göyçədə eşitdiyi Ələsgər qoşmaları yadındadır.

...Obalar, oymaqlar talan olanda, yurda dirək oğullar al qanına qəndə, körpələr süngüyə, böyüklər gülləyə tuş gələndə, viran olmuş kəndləri, yerində kösən qaralan ev-çəşklərini görə bilməyən "göyçəlilər dağıldılar Göyçədən". Kimin yolu hara düşdü, Allah bilir. Azərbaycanın hər yerində maskunlaşdılar. Söhbət 1918-ci ilin yazından gedir. Abdulla kişi də – o zaman cavan oğlan idi – qədim Qəbələnin (əsrin əvvəlində Qutqasın adlanırdı) Çarxana (çahar xana – dörd ev), oradan isə indi də yaşadığı Mirzəbəyliyə köçmüşdü.

– Danış Abdulla dayı, o illər yadında necə qalıb?

– Göyçədən danışımmı?
– Göyçədən danış.
– O vada ki, gəldim siza, Müştəq oldum ala gözə. Zibilin qalxıbdı dize Küllündən xəbər varmı?
– Ələsgər qoşqusudur. "Göyçə" deyəndə Ələsgərdən başlanı.

– Əvvəlcə harada doğulub-böyüdüyünüzdən danışın.
– 99-cu ildə (XIX əsrin nəzərdə tutulmuş) İydəlidə doğulmuşam. İydəli kəndimizin adıdır. Göyçədədir. 1918-ci ildə bura gəlmişik. Yazıydı. 1917-ci ildə dava oldu. Erməni – müsəlman davasını deyirəm. Bir il sonra da dağılışdıq. Gəldik, qaldıq Çarxanada. Sonra da gəldik Mirzəbəyliyə.

– Sizin qohumlardan davada ölənlər varmı?
– Bəs necə? Atam öldü. Səngərdə güllə sinəsindən keçmişdi. İydəlidə basdırdıq. Güllə dəyəndən sonra heç bir saat yaşamadı.

– Göyçədə təhsil almışdını?
– Qurban oxumaq məktəbinə gedirdim.
– Kiminlə?
– Qardaşım Nağdəliyanın.
– Bəs Nağdəli necə oldu?
– Burdan 41-ci ildə mühəribəyə apardılar. Qayıtmadı.
– Siz özünlə də mühəribəyə getmişdinizmi? Sovet – alman mühəribəsini deyirəm.
– Bəs necə? 42-də də mən getdim. Qara çayda nemeslər gəlmimizi batırdılar (Qara dəniz ola bilər – İ.M.). Bir ağdamlı Həsən vardı. Yaman qoçaq adam idi. Onnan mən sağ qaldıq. Mühəribədən sonra bir urusnan evləndik gəldim.
– Yenə də Ermənistan keçən günlər

dən danışın.

– Mənim yaşım yütədən çoxdur. İndiyə qədər yadında nə qala bilərdi?
– Heç olmasa. Bacı-qardaşlarımızı necə götürdiyinizi danışın.

– Fatma da, Salatın da böyük uşaqlar idi. Özləri gəldilər. Böyük qardaşım İboş da gəlmişdi. Rəhmətlik Temirin atası. Onu tanırdını?
– Kəlimiz, arabamız, kotanımız var idi. Qızlar böyüdü, burda ora getdilər. Sonralar kolxozçuluq dövrü oldu. Çox adamı "kulak" eliyib tutdular. Qalanlar da daha heç yerə getməyib burada yaşadılar.

– Yenə də Göyçə barədə danışın...
– Gözəllər endilər çaya, Camalın oxşatdım Aya. Qatardan ayrılmış maya, Nərinədən xəbər varmı?
– Göyçə budu dana.

– Abdulla dayı, özü də şeir yazmışam mı?
– Nə vaxt?

– Elo qaçqınlıq illərində.
– Yox əşsi. Qaçqınlıq illərində mən böyük uşaq idim. Şeirə uşaqlıqdan başlayırdım. – Amma çətin günlərinizdən danışmadınız.

– Çətin günlərimiz Sibirdə keçib. Beş il sürgündə olmuşam. İrkutskda. Mühəribədən əvvəlki illər idi.

– Günahınız nə idi?
– Günahım olsaydı buraxmazdılar da. Rəhmətlik Molla Alcanı da İrkutskda gördüm. O, qaçqın deyildi, bu kənddən idi.

– Bəs ananızdan danışmadınız.
– Atam İydəlidə öldü. Onu dedim. Anam isə burada öldü. Mirzəbəylidə basdırdıq. Bu tərəfdə (əli ilə bir az cənub tərəfi göstərir), çayın qırağında qaçqınlar qəbiristanlığı var. Anamı da orda basdırmışdıq, qardaşım İboşu da. Sonra da ki, kənddi dana, o qədər ölənlər ki. Gəlmələri deyirdim.

– Qaçqınlar çox idimi?
– Əvvəl o qədər də çox deyildik. Biz gələndən otuz il sonra yenə də bu kəndə Ermənistan qaçqınları gəldilər.
– Çarxanada ilk günlər kimin evində qaldınız?
– Hacıməmməd kişigildə, Dursun gildə. İndi ölüblər.

– Bu kənddə Məşədi İsmayıl kişi deyilən qaçqın da var idi. O da sizin qohumlardan idi?
– O mənim dayım idi. Çoxdan ölüb. Əmim Məşədi Ələkbər, atamın bacısı oğlu Ələsgər... çox idik. Onlar da burda ölüblər.

– Burda ilk vaxtlar kimlərlə münasibətiniz oldu?
– Qısacasını deyim. Qaçqanda, at belində bura gələndə mal-qaramızı da gətirmişdik. Torpağımız, ev-çəşimimiz erməniyə qalsın deyər mal-qaramızı götürməyə mane olmamışdılar. Əkin-biçinnən məşğul olurduq. Burda bir İsmayıl vardı.

– O, mənim babam idi.
– Hə, şivərək, hündürboy oğlan idi. Gedib ondan mal alırdım, kəl alırdım.
– Yəqin baha satırdı.
– Yox. Əvəzində buğda, saman, ot verirdim. Mal-qarası çox idi. İsmayılın üç oğlu vardı. Mayıl, Məmmədan, Məjimi. Bu Məmmədanın bir anası vardı ki, mənim deyən kişilərdən həm qeyrətli, həm də qüvvətli idi. Bir dəfə kəl arabasıyan buğda-

nı aparıb tökdüm həyata. Bu qadın dolu çuvalı götürüb bir-bir dama çıxartdı. Çünki uşaqları çuval qaldıra bilməzdi. Gözümün gördüm, mən imanım.

– Siz dostluq edəndə İsmayıl kişinin uşaqları böyük deyildi?
– Mayılın 12 yaşı olardı. Məmmədanın isə doqquz, ya da on. İndi kənddə Abid kişi var. Ağsaqqal deyirdi. Yaşı doxsandan çoxdu. O mənə xeyli cavandı. Mən onun atasından kəl arabası alıb işlətmişəm. Atasını Manaf kişi ban bağlayan usta idi.

– İstəyirəm yenə Göyçədən danışsınız.
– Nə danışım? Keçmiş illərin söhbətidir. Mən də qoca adamam. Yadımda qalan odur ki, camaatı məscidə yığıb, məscidi yandırmışdılar. Adamları nizədən keçirirdilər. Ermənilər bizimkilərin qanını içirdilər. Atam Kərbəlayi Kəram songərdə yatıb ermənilərin qabağını kəsmişdi. Yaşxı atırdı. Xeyli atışmadan sonra ermənilərin səsi kəsilib. Bu kişi də gözəlyib, görüb ki səs yoxdur. Durub ayağa. Sən demə, namərd oğlu pusuşmuş. Kişi ayağa duran kimi sinəsindən vurmışdılar. Güllə sinəsindən keçsə də hələ bir saat can verməmişdi. Çox möhkəm kişi idi. Sonra gördük bacarmaq mümkün deyil, onda qaçdıq.

– Burdakı kolxoz illərindən danışın.
– Kolxoz illərində kəl arabasıyan Ağdaşa tadarük daşıyırdıq. Bir səfərdən söz açım. Kolxoz hələ təzə idi. Demək olar ki, otuz arabağan getmişdik. Ağdaşa çayxanada oturmşduq. Çay içirdik. Gördük ağ köynəkli iki adam gəlir. Gəlib dedilər ki, salamməleyküm. Dedik ələykiməsalam. Dedilər ki, bizim atlara bir-iki girvankə saman verə bilərsinizmi? Savalanla Molla Əzim kişi də orada karvansara sahibi idi. Molla Əzim saman istəyənlərə dedi:

– Sizdə günah yoxdur. Ağ köynək tikənin dödəsinin... Çıxıb getdilər.
– Kişini niyə söydü ki?
– Yarım kilo saman almağa gücü çatmayan adam ağ köynək geyinib o qədər fors eliyərdi?

– Ağdaşa nə aparırdınız?
– Fındıq. Burda fındığın kilosu 5-6 qəpik idi, Ağdaşda 25-30 qəpiyə gedirdi. Kolxoz satırdı.

– İndi bu Nəsinib, İbrahim müəllimin anasıyla evlənməyinizi danışın.
– Düzüb-qoşmasan, danışaram.
– Düzüb-qoşmaram.

– Bunların anası mənim doqquzuncu arvadım idi. Allah rəhmət ələsin. Adı Güldən idi. İndi uşaqların hamısının ailəsi, ev-çəşiyi var. Mən də böyük oğlumnan, İbrahim müəllimnən yaşayıram.

– Hansısa kənd işinə, təsərrüfatla bağlı işə gedirsənmi?
– Gedirəm ey, amma yüz yaşda nə iş... Onu deyim ki, gözüm yaxşı görse, işləyə bilərəm. Yenə də malları açırım, bağlayıram. Naxıra süsürəm. Belə daaa.

– Hərdən Göyçə yadınıza düşürmü?
– Düşür. Düşəndə də deyirəm ki: Abbas deyər bu sözləri sərdən, Arxın işlə, suyun gəlsin dərinəndən. El bir olsa, dağ oynadar yerindən. Söz bir olsa, zərbi kəran sındırar.

...Cığırılar kəşmişir, "qucaqlaşdırdılar". Abdulla dayı ilə (ələ familiyası da Abdullayevdir) çox söhbət elədik. Daha çox Göyçə barədə eşitmək məqsədi ilə tez-tez uşaqlıq, gənclik illərini yadına salırdım. Mən söhbəti o səmtə yönəldən kimi Aşıq Ələsgərdən, Aşıq Abbasdan, Tahar Mirzədən (Tahir Mirzə) qoşmaları dedim, bayatları söylədim. Təvəllüdüni unutmşu bu adam (özü deyir ki, 1899-cu ildə doğulmuşam, uşaqlarının dediyinə görə isə yaşı 110-dan çoxdur) Göyçə havalı çoxsaylı şeiri-sözü unutmur.

... Abdulla dayıdan qayıdanda fındıq bağlarının arası ilə gedən cığırın başqa bir cığırda kəşidiyini – "qucaqlaşdığını" gördüm. İkinci cığır da Abdulla dayıdan otuz il sonra Ermənistanın, həm də Göyçədən köçüb gəlmiş Əliş dayımın həyatından çıxırdı. Ermənistan deyəndə bu adamların doğulub böyüdükləri yurd, yurd deyəndə isti ocaq, ocaq deyəndə isə isti kül yadına düşdü. Çevrilib soruşmaq istədim: "Küllündən xəbər varmı?".

İttifaq MİRZƏBƏYLİ

Qəbələ, 25 avqust 1997-ci il

P.S. Bu yazı qələmə alınandan 30 il sonra müəllif Qərbi Azərbaycan İcmasının fəxri üzvü seçilib.

Ali məktəbdə "bir günlük xəlifə"lik həyəcanı

Azərbaycan Dillər Universitetində ənənə halını alan, lakin hər dəfə fərqli qarşılanan "Bir günlük xəlifə" layihəsi universitet həyatının axarını tamamilə dəyişir, təhsil mühitinə yeni nəfəs gətirir.

Akademik Kamal Abdullanın təşəbbüsü ilə 2017-ci ildə təməli qoyulan bu fərqli idarəetmə modeli tələbələrin vəzifə səlahiyyətlərini icra etməsinə və qərar qəbulu prosesində aktiv rol oynamasına şərait yaradır. Məqsəd gənclərdə dövlətçilik təfəkkürünü və idarəçilik məsuliyyətini formalaşdırmaqdır. Universitetin rektoru, prorektorlar və fakültə dekanları da daxil olmaqla, 32 rəhbər vəzifə bir gün ərzində tələbələrə etibar edilir.

Müvafiq rəhbər vəzifələri icra edən tələbələr universitetin "Kəlgə kabinetini" formalaşdırır və bu heyət növbəti "Xəlifə günü"ndə qədar öz fəaliyyətini davam etdirir. Tədrisin keyfiyyəti və səmərəliliyi keçirilməsi, daxili qayda-qanuna gənclər tərəfindən köntüllü riayət edilməsi və müxtəlif sosial layihələrin təməlinin qoyulması prosesində gənclərin birbaşa iştirakı və qararverici sima kimi çıxış etmələrinə meydan verilir. Magistrantların da böyük maraqla qoşulduğu bu proses elmi biliklərlə təşkilatçılıq bacarığının vədətini yaradır.

Beləliklə, bir günlük verilən səlahiyyət gənclərin çiyinində böyük məsuliyyət yükü qoyur, onlara həm rəhbər olmağın çətinliyini, həm də düzgün qərar verməyin qürurunu yaşadır.

Xəlifə

TƏBLİGAT MƏRHƏLƏSİ

1 GÜNLÜK XƏLİFƏ LAYİHƏSİ

28 APREL - 07 MAY

tarixləri arasında

hər bir namizəd öz PR fəaliyyətini həyata keçirə bilər.

Təbliğat yalnız **TGT VƏ THİK QURUQLARI XARICİNDƏ** bütün qruplarda aparıla bilər.

Dünyanı gətir, liderliyini sübut et!

HƏMƏLƏT SEÇKİ KOMİSSİYASI

"Bir günlük xəlifə" layihəsinə hazırlıq prosesi davam edir. Bu münasibətlə yolumuzu Azərbaycan Dillər Universitetindən saldıq. Tələbələrə yeni idarəçilik modeləri ətrafında fikir mübadiləsi aparıldıq.

Beynəlxalq münasibətlər və regionşünaslıq fakültəsinin 4-cü kurs tələbəsi Emin Qəlimiyevin sözlərinə görə, seçki komissiyasında fəaliyyət göstərən heyət hər il yenilənir:

– Seçkilərin şəffaflığını və obyektivliyini qorumaq məqsədilə universitet tarixində ilk dəfə olaraq tamamilə tələbələrədən ibarət müstəqil Seçki Komissiyası formalaşdırılıb. Əvvəllər bu seçki prosesi tamamilə fərqli qaydada həyata keçirilirdi. Seçki komissiyasının heyəti universitetin inzibati işçilərindən ibarət olurdu. Kamal müəllim bu məsələyə xüsusi həssaslıqla yanaşaraq qeyd etmişdi ki, şəffaflıq pozulursa, bu qəbul ediləməzdir. Bu səbəbdən əvvəlki sistem ləğv edildi və hazırda biz tələbələr seçki komissiyasının üzvü kimi fəaliyyət göstəririk.

Gənclər artıq, sadəcə, iştirakçı deyil, həm də prosesin əsas qurucusu və tənzimləyicisi qismində çıxış edirlər. Komissiya üzvləri seçilərkən heç bir ayrı-seçkiliyə yol verilmir. Burada məqsəd sadəcə akademik göstəriciləri deyil, həm də gənclərin idarəçilik və liderlik qabiliyyətlərini üzə çıxarmaqdır.

İngilis-fransız dilləri fakültəsinin 4-cü kurs tələbəsi Vilənaz Rəfizadənin sözlərinə görə, universitetin üç korpusunda da seçki bülletenləri ilə təchiz olunmuş xüsusi kabinetlər qurulacaq, magistratura pilləsində təhsil alanların belə səsvermə hüququnu nəzərə alan konkret saatlar müəyyənləşdiriləcək:

– Seçki komissiyasının üzvləri prosesə müdaxilə etmir. Əsas qararverici qüvvə tələbələrdir. Layihənin ən yaddaqalan məqamı isə rektorluğa iddialı olan namizədlərin geniş səhnədə qurulacaq debatu olacaqdır. Bu debatda rəqiblər bir-birinin platformasına argumentlərlə cavab verəcək, layihələrinin real əsaslarını izah edəcəklər.

Debat mərhələsi həlledici məqamdır. Sona qalan ən güclü 2 tələbə-rektor namizədi burada üz-üzə gələrkən öz platformalarını tələbə auditoriyasına və münəfiqlərə təqdim edəcəklər. Debatların əsas mahiyyəti namizədlərin rəqibin irəli sürdüyü layihələrə qarşı tutarlı əks-argumentlər

götürmək bacarığını göstərməkdir.

Komissiyanın digər üzvü, ingilis-fransız dilləri fakültəsinin tələbəsi İlkanə Tağızadə debat prosesinin incəliklərindən bəhs etdi:

– Bir namizəd universitet daxilində yeni quruculuq işində və ya genişmiqyaslı sosial layihədən bəhs etdikdə, digər rəqib dərhal bu təklifin icra mexanizmini, onun hansı zərurətəndə doğduğunu və tələbələrə vəd etdiyi real faydanı sorğulayacaq. Müzakirələr zamanı gənclərin analitik düşüncə tərzini, təhqidi baxışı və ən əsası, kəskin suallar qarşısında öz təminatlarını necə qoruyub saxlayacağını sorğulayacaq.

Debat zamanı toxunulan mövzular olduqca genişdir. Tədrisin keyfiyyəti, tələbənən əsasında vaxtın təşkili, universitetin beynəlxalq əlaqələrinin gücləndirilməsi, rəqəmsal yeniliklərin tətbiqi kimi mövzular müzakirə obyektinə olub. Bu açıq və şəffaf fikir mübadiləsi həm də seçki qismində çıxış edən tələbələrin son qərarına birbaşa təsir göstərir.

İndiyədək xəlifəlik kürsüsünə əyləşən tələbə-rektorların irəli sürdüyü təşəbbüslərin və verdiyi qərarların 70 faizi rəsmi səkildə öz təsdiqini tapıb. Maraqlı bir məqam da odur ki, layihə çərçivəsində rəhbər vəzifələrə təyin olunan tələbələr həmin vəzifədə çalışmaları birgünlük məşafını alırlar. Lakin burada bir sual yaranır: görəsən, gəncləri bu gərgin seçki marafonuna qoşulmağa, gecə-gündüz öz platformalarını üzərində çalışmağa sövq edən birgünlük məşafdır, yoxsa bu marağın kökündə daha ali məqsədlər dayanır?

Təhsil fakültəsinin tələbəsi Mehriban Hüseynova sualımıza belə aydınlıq gətirdi:

– Tələbələrin gözlərindəki o alov, rəqəbat əzmini və debatdakı kəsərlə arqumentləri müşahidə etdikdə anlayırsan ki, maddi mükafat burada, sadəcə, xoş təəssüfatdır. Onları hərəkətə gətirən əsas qüvvə özüni təsdiq etməkdir, səhəni idarəçisi kimi sınaqdan çıxmaq və universitetin tarixində iz qoymaq istəyidir. Bu ildən etibarən layihənin nizamnaməsinə daha bir yenilik əlavə ediləcək. Belə ki, universitet tarixində ilk dəfə olaraq, seçkilərdə qalib gələn tələbələr üçün rəsmi rektor imzalı xüsusi sertifikatlar hazırlanacaq.

Müasir əmək bazarının tələblərini nəzərə alsaq, bu sertifikatların gənclər üçün "yaşıl işiç" olacağını əminliklə söyləməyə olar. Gələcəkdə işə qəbul prosesində namizədlərdən, ilk növbədə, təcrübə və liderlik keyfiyyətləri soruşulduqda tələbənən öz CV-sində universitet miqyaslı bir idarəetmədə iştirak etdiyini rəsmi sənədlə sübut etməsi onun digər namizədlərdən bir addım öndə tutacaq.

Magistr tələbəsi Zeynəb Əliyeva bildirdi ki, seçki prosesini daha rəngarəng və dinamik etmək məqsədilə xüsusi bir tələbə qrupu fəaliyyət göstərəcək:

– Texnologiya və sürət əsasında yaşamağımız sosial medianın gücündən yararlanmağı bizim üçün zərurətə çevirir. Tələbələr seçkinin hər bir mərhələsinə geniş auditoriyaya çatdırmaq üçün maraqlı videolar çəkər, diqqətçəkən posterlər hazırlayırlar.

Namizədlərə gəlinə, onlar öz təbliğat kampaniyalarında tamamilə sərbəstdirlər. Hər bir namizəd öz ideyalarını həm sosial media platformalarında, həm də universitet daxilində tələbələr arasında canlı şəkildə təbliğ edə bilər.

Bəs hansı halda tələbənən namizədləri ləğv olunur? Tərcümə fakültəsinin tələbəsi Nailə Nəsirova sualımıza belə cavablandırdı:

– Hər bir namizəd bacarıqlarını və gələcək planlarını əks etdirən şəxsi portfoliosunu hazırlayıb komissiyaya təqdim edir. Lakin burada dürüstlük ən əsas meyardır. Həqiqətən namizəd portfoliosunda özünü haqqında haqqqəət uyğun olmayan məlumatlar qeyd edərsə, onun namizədliliyi dərhal ləğv olunur.

Əgər bir tələbə bilərək, yaxud ehtiyatsızlıqdan digər rəqibinin hazırladığı layihəni və ya ideyanı öz adına çıxarsa həmin şəxs seçkidən kənarlaşdırılır. Bu kimi mübahisəli məqamlarda "ilk kim yazıbsa, onun ideyası qüvvədədir" prinsipi rəhbər tutulur.

Mayın 8-də yekunlaşacaq seçki prosesi həm də birliliyin və dürüstlüyün gücünü nümayiş etdirəcək. Hər bir namizəd uğurlar arzulayır və bu ənənənin davam yaşamasını diləyir.

Fidan ƏLİYEVƏ
XQ

Şirvan və Manisa qardaşlığına növbəti töhfə

Şirvan şəhərinin nümayəndə heyəti Türkiyədə keçirilən 486-cı Beynəlxalq Manisa Mesir Macunu Festivalında iştirak edib.

UNESCO-nun Qeyri-maddi mədəni irs siyahısına daxil edilmiş bu çal-çağır hər il beynəlxalq səviyyədə geniş qeyd olunur. Festival çərçivəsində müxtəlif mədəni proqramlar, konsertlər, sərgilər və ənənəvi mesir macununun paylanması mərasimi təşkil olunub. Şirvan heyəti yerli və beynəlxalq qonaqlarla çoxsaylı görüşlər keçirərək şəhərin mədəni potensialı və beynəlxalq əlaqələri barədə məlumat verib.

Şirvanlıların bu festivalda iştirakı təkcə rəsmi səfər deyil, iki qardaş xalqın ortaq dəyərlərinə verilən növbəti töhfə kimi yadda qalıb.

Xatırladaq ki, Şirvan və Manisa şəhərləri arasında "Qardaşlıq və dostluq protokolu" 2023-cü ilin 8 sentyabrında imzalanıb. Sənədə əsasən, hər iki şəhər arasında qarşılıqlı səfərlər, təcrübə mübadiləsi, mədəniyyət, incəsənət və digər sahələrdə əməkdaşlıq nəzərdə tutulub. Türkiyə ilə Azərbaycan

arasında əsrlərdən süzülüb gələn qardaşlıq bağları bu dəfə Manisa şəhərində keçirilən Mesir Macunu Festivalı çərçivəsində bir daha öz tənənəsini yaşayıb.

M.NƏRİMANOĞLU,
XQ-nin bölgə müxbiri

3 May Ümumdünya Mətbuat Azadlığı Günüdür

Əkrəm Qafıanoğlu – 75

Azad və doğru söz cəmiyyətin işığıdır

Tarix göstərir ki, bəzən sadə bir sözlə ifadə edilmiş çağırış inqilablara, üsyanlara və dəyişikliklərə səbəb olub. Qütblərin kəsə bilmədiyini, savaşı söz kəşib: Divarları, sədləri doğru söz firkirlər aşır keçib.

İnsanın düşüncəsi azad olanda cəmiyyət rahat nəfəs alır, söz azad olanda isə haqiqət hər yərə yol tapır. Elə buna görə də söz və fikir azadlığı insanlığın ahəngdar şəxsiyyətini formalaşdırır və cəmiyyətin gələcəyini müəyyən edən demokratik dəyərlərdən biridir. Haqiqətin gizlədilməsi, azad sözün boğulması isə xalqın gələcəyini susdurulması deməkdir. Bu gün azad sözün dəyəri artırmaq üçün onun olmadıq zamanlara baxmaq kifayətdir.

3 May Ümumdünya Mətbuat Azadlığı Günü ərəfəsində, söz və fikir azadlığının dəyəri mövzusunda Mətbuat Şurasının sədri, Yazıçılar Birliyinin sədri müavini Rəşad Məcidli həmsöhbət olduq.

**AZƏRBAYCAN
PRESS COUNCIL**

–Rəşad müəllim, sizcə söz və mətbuat azadlığı anlayışı əvvəlki illərlə müqayisədə necə dəyişib?

–Ümumdünya Mətbuat Azadlığı Günü jurnalistslərinin həmrəy olmaqları deyə bilərdim. Amma ümumən, hazırda dünyada jurnalist həmrəyliyi ilə bağlı normaların bir o qədər gözəldiyi düşünürəm. Çünki mətbuat və media siyasəti, daha doğrusu, global siyasi məqsəd və məramların alətinə çevrilib. Bu, bəzən bilərəkdən, bəzən isə bilməyərək baş verir. Görünür, dövr belədir.

Bu baxımdan, hazırda Azərbaycan mediasının qarşısında duran əsas çağırışlar fikrimcə, beynəlxalq media məkanına inteqrasiyadır. Hesab edirəm ki, mövcud şəraitdə Azərbaycan mediası öz yolunu müəyyənləşdirməlidir. Yol isə milli maraq və mənafehlərin qorunmasına xidmətdir. Dünyada da durum belədir.

Dövlət və cəmiyyət nə qədər güclüdirsə, media da bir o qədər güclüdür. Beynəlxalq media məkanına inteqrasiya isə gücün idarə olunması baxımından müstəsna əhəmiyyətə malikdir.

Nəzərə alaraq ki, Azərbaycan mühüm regional aktorur və cəmiyyətin mənafehlərini rəhbər tutan bu dövlətin beynəlxalq müstəvidəki dayanıqlığı üçün peşəkər mediaya ehtiyacı var. Deməli, başlıca çağırış peşəkərlikdir. Peşəkərlik həm də inkişafa aparır yoldur. O inkişaf ki, özündə texnologiyə yeniliklərin səmərəli tətbiqini də birləşdirir.

–Media haqqında yeni qanunvericilik və reyestr sistemi söz və ifadə azadlığından sui-istifadənin qarşısını ala bilirmi?

–“Media haqqında” qanun və qanunun tələbi olan Media Reyestrinə media cəmiyyəti, ilk növbədə, nizam-intizam gətirirdi, həmçinin bəlli məsuliyyət meyarları müəyyənləşdirirdi. Eyni zamanda, hazırda sahəyə yeni anlayışların daxil olduğunu da söyləmək mümkündür. Məsələn, “Media savadlığı”ni götürürük. Bu anlayış özündə bir çox komponentləri birləşdirir, cəmiyyətin media və informasiya amili ilə iç-içə durumunu vurğulayır. Axı media həm söz və ifadə azadlığının, həm də azadlıqdan sui-istifadənin platformasıdır. Cəmiyyətdə isə mənfə hallerindən siqorta immuniteti formalaşdırılır.

“Media savadlığı”ni bu immuniteti yaranan anlayışdır. Bu səbəbdən ona əhatəli yanaşmaq şərtdir.

Bundan əlavə, başlıca məqam ondan ibarətdir ki, qanun Azərbaycan dövlətinin media siyasətinə abəng qatır, ümumən, mediasının sağlam təməllər üzərində inkişafı üçün hüquqi baza rolunu oynayır. Sənd, eyni zamanda, ölkəmizdə media sahəsində aparılan islahatların ruhuna adekvatdır. Şübhəsiz, gələcəkdə daha dolğun nəticələr görcəyik. Ümumən, bir çox məsələlər var ki, onları zaman özü yoluna qoyur. Düşünürəm ki, müəyyən vaxt keçdikdən sonra “Media haqqında” qanunun faydalarını daha çox görcəyik.

–Mətbuat Şurasına daxil olan şikayətlərdə ən çox hansı problemlər vurğulanır?

–Başlıca problem medianın və jurnalistlərin qarşı tərəfin, yəni tənqid hədəfinin mövqeyinə etinasızlığıdır. Bir çox şikayət məktublarında bundan narazılıq ifadəsinə tapırıq. Əlbəttə, əvvəlki illərdəki kimi, açıq təhqir və böhtan halları, demək olar, yox səviyyəsinə düşüb. Bununla belə, bir şəxs hədəfə götürülməsi kimi tendensiya qalmaqdadır. Digər məqam budur ki, məsələn, bir media orqanı yoxlanılmayıb, daqiqləşdirilməmiş bilgi yayır. Başqa media orqanları araşdırma aparmadan həmin bilginin informasiya kimi tirajlayırlar. Bir çox hallarda sosial şəbəkədə yayılmış hansısa yanlış bilginin olduğu kimi, mediaya gətirilməsi də problem yaradır.

Qarşı tərəfin mövqeyinin öyrənilib bildirilməsindən söz düşmüşkən, məlumdur ki, bu, həm “Media haqqında” Qanunun tələbi, həm də “Azərbaycan Jurnalistlərinin Etik Davranış Qaydaları”nın. Çox vaxt jurnalistlər və media hansısa şəxs haqqında bilgi əldə edir və həmin bilginin yayır, mətnin altında isə

şikayət tələfin mövqeyinin işıqlandırılmasına hazırlıq əksini tapır. Halbuki, belə yanaşma düzgün deyil.

Bu gün həmin məlumatı oxuyan şəxs, səhər qarşı tərəfin mövqeyindən xəbərsiz ola bilər və onda birtərəfli münasibət formalaşar. Yaxşı olar ki, medianız və jurnalistləriniz bu məqama ciddi yanaşsınlar.

Əlbəttə, Mətbuat Şurasına şikayətlərin həm də hamısının haqlı olduğunu söyləyə bilmərik. Bəzən kimlərsə Şuraya jurnalistləri cəzalandıran struktur kimi görünür. Bu onların tələblərində əksini tapır. Adətən, bu cür tələb qoyanlar haqlı olmayırlar.

MŞ-nin Katibliyi fəaliyyəti narazılıq doğurmuş media orqanı ilə tomas yaradanda, həmin media orqanının qarşı tərəflə əlaqə saxlamaq üçün bütün vasitələrdən istifadə etdiyi müəyyənləşir. Məlum olur ki, şikayət etmiş şəxs və ya qurum jurnalistlə ünsiyyətə, nəyəsə aydınlıq gətirməkdən yayınır. O zaman, gərəksə, yazı yayıldıqdan sonra da şikayət etməsin. Amma edir. Bəzən belələri medianın vəziyyətinə nəzərən yazmaq, işıqlandırmaq olduğunu anlatmaq çətinlik törədir. Yəni, problem bir çox hallarda yalnız mediada yox, medianın şikayət edənlərdə də olur.

–Sosial şəbəkələrdə ədəbi medianın rolunu necə dəyişdi?

–Ədəbi medianın, yəni qəzet, jurnal və informasiya agentliklərinin rolu internet media çıxanda dəyişdi. O anlamda ki, internet media xəbər yayıcılığı baxımından daha çevik idi və bu amil qəzet və jurnalları yaradıcılıq kontentlərində dəyişiklik aparmağa vadar etdi. Əlbəttə, oxucu aqşam hansısa saytda gördüyü xəbəri səhər qəzetdə oxumaq istəməz.

O ki qaldı, sosial şəbəkələrlə müqayisə müstəvisinə, düşünürəm ki, ümumən, müqayisə yanlışdır. Çünki medianın peşə prinsipləri və meyarları var. Sosial şəbəkələr isə bir növ qaydasız məkandır. Hər şey bu məkanda təmsil olunan şəxsin öz təfəkküründən və yanaşmasından, insanlara münasibətindən və fərdi məsuliyyətindən asılıdır.

–Sosial şəbəkələr media üçün informasiya mənbəyi ola bilərmi?

–Bəli, bu mümkündür. Yalnız o halda ki, media sosial şəbəkələrdə yayılmış bilginin doğruluğunu müəyyənləşdirsin. Media da, sosial şəbəkələr də cəmiyyətə ifadə azadlığının dərinləşməsi baxımından mühüm platformalardır. Ancaq birinci, bir növ, keşikçidir. Yəni media ifadə azadlığının sui-istifadə mahiyyəti daşıyır-daşmadığını müəyyənləşdirən indikatorur. Taəsüf ki, bir çox hallarda jurnalistlərin və media orqanlarının sosial şəbəkə profilərinin yaydıqları bilgiləri olduğu kimi icmalıləşdirdiyini görürük.

Ümumiləşdirmə apararaq deyə bilərdim ki, sosial şəbəkələrin təsiri fonunda medianın rolu dəyişməyib. Əksinə, bir çox hallarda medianın sosial şəbəkə üçün istinad mənbəyi olduğunu da görürük. Belə paylaşımlar daha populyar olur.

Başlıca məsələ medianın cəmiyyəti düşündürən məqamlara daha çox nüfuz etmə-

sindədir. Əgər bu iş peşəkər səviyyədə aparılsa, cəmiyyət də fayda götürəcək, üstəlik, sosial şəbəkə seqmenti də dezinformasiya təmayüllərindən xilas olacaq.

Cəmiyyətin mediaya inamı nəticəsində sosial şəbəkələrdə yayılmış yanlış bilgi təsirsiz qalacaq. Zaman keçdikcə isə yanlış bilgi yayımlar bu yolla insanlara təsirini mümkün-süzülməz anlayacaqlar. Deməli, medianın ictimai məsuliyyətini dərinləndirərək etməsinə, həssaslığına ehtiyac var.

–Süni intellektin jurnalistikaya təsirini necə qiymətləndirirsiniz?

–Mənim nəzərimdə süni intellekt jurnalistika üçün bir növ, köməkçi vasitədir. Əgər media nümayəndəsi ondan səmərəli şəkildə bəhrələnsə, işi asanlaşacaq. Yeni süni intellektin hansısa mənfə təsirini görmürəm, əksinə, xeyrinin olduğu qənaətimdəyəm. Mənfə təsir və risk daha çox, informasiya amilinin yanaşmalarındadır. Yanaşmaların fəsadlı tərəflərini görürük. Məsələn, dezinformasiyalar, yəni məqsədsiz şəkildə yanlış xəbər yayıcılığı adı ala bilər. Bu, daha təhlükəlidir, çünki süni intellektin varlığı.

Həç bir halda, süni intellekt ayrı-ayrı hadisə və proseslərə insanın, peşəkər jurnalistin baxışını formalaşdırır, onun kimi həssas düşüncəyə bilməz. Əgər media və jurnalist süni

intellektin mənfə təsiri ilə üzlaşsə, deməli, nəyisə düz etməyib. Üzləşməyənlər və işi nə səmərəli qurular üçün isə yaradıcılığın üfüqləri genişdir.

–Bu gün Azərbaycan mediasında peşə etikası ilə bağlı problemləri aradan qaldırmaq üçün hansı addımlar atılmışdır?

–Əlbəttə, peşəkərlik səviyyəsini artırmaq üçün, ilk növbədə, jurnalistlərin öz üzərində işləmələri, daha çox mütləli etmələri şərtdir. Digər tərəfdən, jurnalist peşəkərliyi məsələsinə institusional yanaşma müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Azərbaycanda jurnalistika təhsili tələblər səviyyəsindədir. Amma peşənin sahələr üzrə diferensiallaşması hədəf götürülməlidir. Buna ixtisaslaşma, daha doğrusu, ixtisaslaşmanın dərinləşdirilməsi də demək mümkündür.

Jurnalistika təhsilinin institusional səviyyəyə çatdırılması zamanın tələbidir. Çünki global informasiya əsri yaşayırıq. İndiki durumda informasiya təhlükəsizliyi həm də milli təhlükəsizliyimizə ayrılmaz tərkib hissəsidir. Ona konseptual yanaşma mütləqdir. Bu yanaşma isə özünü təhsildə göstərməlidir. Deməli, jurnalistika təhsilinin komponentləri genişləndirilməlidir. Məsələn, yaxşı olar ki, jurnalistika və informasiya işi ilə bağlı ayrıca ali məktəb olsun. Nəzərə alaraq ki, bu, strateji baxımdan da vacibdir.

Mütləli jurnalist dünyagörüşü zəngin şəxsiyyətdir, ziyalıdır. Deməli, o, həm də həssasdır. Jurnalist həssas olmalıdır ki, cəmiyyətdə fayda versin.

Jurnalistikada hər dövrün öz çətinliyi var. Fikrimcə, müstəqilliyin ilk illəri daha çətin mərhələ idi. O anlamda ki, media və jurnalist üçün azadlıq mühüm amildir. 1998-ci ilədək isə senzura hökm sürürdü. Təsəvvür edin, yazı yazırsan, səhər qəzetə baxırsan ki, yazının hansısa hissələri yoxdur...

–Ümumdünya Mətbuat Azadlığı Günü münasibətilə jurnalistlərə və cəmiyyətə sözlünüz, istəyiniz...

–Arzum budur ki, cəmiyyət və media bir-biri ilə daha sıx olsun. Hesab edirəm ki, bu, tandem bir xalqın və dövlətin inkişafı baxımından son dərəcə vacibdir. Jurnalist nə qədər cəmiyyətin ahaşını duyub cəmiyyətə göstərsə, bir o qədər peşəkərdir. Cəmiyyət nə qədər mediaya inanırsa və ona etimadla yanaşırsa, bir o qədər tərəqqipərvərdir. Medianız və cəmiyyətimizə xalqımızın və dövlətimizin inkişafı, rifahı naminə müstəqil fəaliyyətdə uğurlar arzulayıram.

–Maraqlı söhbət üçün təşəkkür edirik.

**Söhbəti yazdı:
Ləman TƏHMƏZ
XQ**

Ukrayna şairinə Azərbaycan sevgisi

Görkəmli Ukrayna şairinin anadan olmasının 155 illiyi münasibətilə Kiyevdə “Lesya Ukrainka Azərbaycan mədəniyyət məkanında” adlı beynəlxalq ədəbi-bədii məclis keçirilib.

Məclis çərçivəsində şairin mədəni irsinin ilk dəfə Azərbaycanda hərtərəfli tədqiqi, o cümlədən Bakının Qaradağ rayonunun Lökbatan kəndindəki Lesya Ukrainka abidəsinin tarixi, eləcə də şairin Azərbaycan dilinə tərcümə olunmuş əsərlərinin icmalı, nəşrləri, məqalələri və onun yaradıcılığı ilə bağlı Azərbaycan müəlliflərinin tədqiqatları təqdim olunub.

“Lesya Ukrainka Azərbaycanın mədəniyyət məkanında” layihəsinin müəllifi və kuratoru, Ukrayna-Türk Mərkəzinin direktoru

toru Marina Qonçaruk qeyd edib ki, layihə mədəni diplomatiyanın qarşılıqlı əlaqəsinə və onun Ukraynaya humanitar dəstəyə təsirini nümayiş etdirir. “Tərəzi” Ukrayna-Azərbaycan Biznes Assosiasiyasının prezidenti Cəlal Hüseynov isə vurğulayıb ki, bu məclis təkcə tərəfdaşlıq səviyyəsini deyil, həm də onun bütün əhatə dairəsini əks etdirir.

Bödi hissədə Ukrayna sənətçilərinin ifasında Azərbaycan xalq mədəniyyətini təmsil edən xoreoqrafik və vokal çıxışlar səsləndirilib.

XQ

Ziyalılığın Vətən ünvanı

İllər o illər idi ki, kənd uşaqları papağını götürüb bir-bir çıxıb gedirdi kənddən. O isə boya-başa çatdığı Qubanın Səbətərlər kəndindən tək papağını deyil, səsinə də götürüb getdi.

O səs dolanıb-dolanıb onu Asaf Zeynalı adına musiqi məktəbinə – xanəndəlik məbədinə gətirdi. Burada muğam xiridarları olan ustalardan dərs aldı, sonralar şən-şöhətli xanəndələr olacaq kəslərlə bir sınıfa oxudu. Gün o gün oldu ki, Bakının küçələrində onun konsertini xəbər eşləyən afişalar vuruldu. Və onun arzuladığı belə bir məqamın yetişdiyini zamanda birdən-birə həyatında sərt dönüş etdi; Azərbaycan Yazıçılar İttifaqında işə düzəldi və xanəndəlikdən uzaqlaşdı. Bura onun həyatında ikinci və daha böyük məbəddir.

Şəxsiyyəti və qələmi ilə xalq arasında böyük şöhrət qazanmış Mirzə İbrahimovun diqqətini çəkdi və sədr onu özünə köməkçi təyin etdi. Uzun illər birgə işlədilər, ata-oğul münasibətində oldular və bu xətir-hürmət itməz-silinməz qaldı. Daha sonra burada kimlərlə işləmədi: Elçin, İmran Qasimov, İsmayıl Şıxlı, Cabir Novruz, Balas Azər oğlu, Hüseyn Abbaszadə, İsaq İbrahimov və başqaları. Həm də hamıyla xətir-hürmət və qarşılıqlı anlayışla.

Daha sonra tale onun həyatında növbəti dönüşünü sərgilədi. “Vətən” cəmiyyəti yarananda və böyük yazıçımız Elçin ora sədr göndərildə onu da özü ilə apardı. Bura tamam ayrı bir məbəddir: xaricdə yaşayan həmvətənlərlə əlaqələr qurmaq, onların Vətənə səfərlərini təşkil etmək. Təsəvvür edin, uzun illərin

ayrılığından sonra indi doğma Vətən onları axıtır. Bu cəmiyyətdə işlə o qədər uğurlu alınır ki... Və günün bir günü baş nazirin müavini təyin olunan Elçin müəllim heç bir tərəddüd etmədən onu da növbəti məbəddə – Nazirlər Kabinetinə apardı, az sonra onu özünə köməkçi təyin etdi. Uzun illər birgə işlədilər...

Elçin müəllimin onun haqqında yazdığı çerki oxuyanda bu insanların köksündə nə boyda böyük ürəyin döyündüyünü hiss edərsən. O yazı pilləcə aşağıda dayanar işçi haqqında deyil, hər cür hörmətə layiq düşən, məbəddə sədəqət və sevgiyə xidmət edən insan haqqındadır. Bu məbəddə Vətəndir – Azərbaycanıdır! O insan isə bu gün 75 yaşını qeyd etdiyimiz saqqar səsi xanəndə, istedadlı yazıçı (o bir neçə nəsr kitabının müəllifidir), işinə sədəqətli məmur, elini-xalqını ürəkdən sevir Əkrəm Məmmədov – Əkrəm Qafıanoğludur!

Təbrik edirik, əziz dost!

**Tofiq NURƏLİ,
həkim, şair**

Sumqayıt səhnəsində “Gəlinlərin savaşı”

Yazıçı Mirzəəğa Atəşin “Şərəfin sandığı” pyesinin motivləri əsasında “Gəlinlərin savaşı” tamaşası Sumqayıt Dövlət Dram Teatrının (SDDT) səhnəsində uğurla oynanılıb.

Tamaşanın quruluşçu rejissoru Xalq artisti Firudin Məhərrəmov, rejissorlar Ümid Abbaszadə və Ləman Məmmədli, quruluşçu rəssam Osman Salmanov, musiqi tərtibatçısı Telman Qəniyev, rejissor assistenti isə Fazilə Rzayevadır.

Xatırladaq ki, bu, əsər tamaşaçı auditoriyasına əvvəlcədən də tanış idi. Hələ 2002-ci ildə rejissor Məhərrəm Bədirzadənin quruluşunda pyesin motivləri əsasında tammetrajlı bədii televiziya filmi çəkilib. Sumqayıt teatrının səhnəsində də illər öncə eyniadlı tamaşa oynanıb. O zaman gəlinlərdən birinin rolunu oynamış Əməkdar artist İlahə Səfərova bu dəfə artıq Qayınanə obrazını ustalıqla canlandırdı. İndi isə gəlinlərdən birini onun gənc adası və həmsəyidi İlahə Səfərova oynayır.

Eyni əsərə təkrar mürciətin əsas səbəbi mövzunun bu gün də aktual olmasıdır. Buna görə də tam əsas olmasına baxmayaraq, yeni quruluşda “Gəlinlərin savaşı”nın premyerası da, növbəti tamaşası da anlaşla keçdi.

Qayınanə-gəlin münasibətindən bəhs edən əsərdə gəlinlər Şərəf xanıma aşkar sayməzlik göstərirlər. Onların əqosu və qayınanəyə qarşı sət davranışları ailedə gərginlik yaradır. Qadınlar arasındakı psixoloji qarşıdurma güclənir. Lakin müdrik və təmkinli qayınanə

vəziyyəti nəzarətə alaraq ailedaxili harmoniyanı bərpa edir. Arvadlarının öhdəsindən gələ bilməyən oğullar da Şərəfin “sərəvət dopdolu sandığı” fəndinin sayəsində rahatlıq tapırlar.

Beləliklə, ailə dramına yumor prizmasından yanaşan, ərkeşin gəlinlərlə sülhsevər qayınananın qarşıdurması üzərində qurulan komediya maraqla izlənilir. Səhnədə məişət münasibətlərinin doğurduğu vəziyyətlər tamaşaçını həm ayələndirir, həm də düşündürməyə vadar etdi.

Maraqla baxdıqımız tamaşanın rol bölgüsü də uğurlu aparılıb. Əməkdar artist İlahə Səfərova (Şərəf), aktyorlar Şəvket Süleymanlı (Fikrət), Kamran Muradlı (Nahid) və Emil Həmidov (Akif), eləcə də Məryəm Hüseynli (Əsmər), İlahə Səfərova (Xəyər), Aynur Hüseynova (Dilbər) ifaları səhnə əsərinə təbii və dinamik qatdı.

**Əli NƏCƏFXANLI
XQ**

Ölkəmizin mədəni irsə qayğısı beynəlxalq mükafata layiq görüldü

Mədəni İrsin Qorunması, İnkişafı və Bərpası üzrə Dövlət Xidməti “Mədəni irsin qorunması və innovasiyası üzrə global liderlik” nominasiyasında beynəlxalq müsabiqədə 2026-cı il üzrə qalib elan olunub.

Mükafat İngiltərənin paytaxtı Londonda fəaliyyət göstərən və global brendlər üzrə ən son yenilikləri, analitik baxışları işıqlandıran nüfuzlu onlayn media platforması “Brands Review Magazine” jurnalı tərəfindən təqdim olunub.

XQ

Azərbaycan musiqisi ABŞ mediasında

ABŞ-da nəşr olunan “Bukharian Times” qəzetində və saytında “Azərbaycan musiqisinin dünya mədəniyyətində rolu” sərəlvəholi məqalə dərc edilmiş.

Alman Azərbaycan Mədəniyyət Evinin sədri Ağa Ağayev və “Diaspor Fəaliyyətinə Jurnalistlərin Dəstəyi” İctimai Birliyinin sədri Fuad Hüseynzadə qəzetə təqdim etdikləri yazıda Azərbaycan musiqisinin zəngin tarixi, çoxqatlı inkişaf yolu və global mədəniyyətə verdiyi töhfələrdən ətraflı söhbət açıblar.

Yazıda muğam sənətinin bəşəri dəyəri barədə məlumat verilir. Qeyd edilir ki, muğam duyğuların dərin fəlsəfi və emosional ifadə formasıdır. 2003-cü ildə UNESCO tərəfindən “bəşəriyyətin qeyri-maddi mədəni irsi” siyahısına daxil edilməsi bu sənətin beynəlxalq səviyyədə tanınmasını göstəricisidir.

Məqalədə görkəmli bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin Şərqdə ilk opera olan “Leyli və Məcnun” əsəri vasitəsilə Şərq və Qərb musiqi ənənələrinin uğurlu sintezini yaratdığı vurğulanır. Yazıda aşıq sənəti, xalq mahnıları və milli rəqslərin də dünya musiqi mədəniyyətinə təsirindən bəhs olunur.

Müəlliflər dövlətin musiqi sahəsində

göstərdiyi diqqətə də geniş işıqlandırılıb. Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Şuşada keçirilən “Xarıbülbül” festivalı, eləcə də beynəlxalq muğam festivalları və digər mədəni tədbirlərin Azərbaycan musiqisinin dünyada tanıtılmasına xidmət etdiyi vurğulanır. Sonda vurğulan ki, Azərbaycan musiqisi Şərq və Qərb arasında mədəni körpü rolunu oynaya-raq müxtəlif musiqi ənənələrini birləşdirir və bəşəri dəyərlərinin təbliğinə xidmət edir.

XQ

Autizmlə uşaqlara həssas və əlverişli təhsil imkanı

Müsahibimiz pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, Azərbaycan Dillər Universitetinin psixologiya və pedaqogika kafedrasının baş müəllimi, təhsil eksperti Samira Həsənovadır.

– Bu ayın 1-dən 1-ci sinif elektron qəbul başlayır. Autizmlə uşaqlar üçün bu mərhələdə əsas qərar necə olmalıdır?

– Ən vacib məsələ uşağın, sadəcə, məktəbə başlaması deyil, pedaqoji mühitəndən real fayda götürə bilməsidir. Təəssüf ki, əksər valideynlər qərarı yalnız yaş meyarına əsasən verirlər. Halbuki autizmlə uşaqlar üçün məktəbə hazır olmaq fərdi inkişaf göstəriciləri üzərindən qiymətləndirilməlidir. Məqsəd uşağı sistemə uyğunlaşdırmaq deyil, mövcud bacarıqları ilə həmin sistemə nə dərəcədə funksional ola biləcəyini düzgün analiz etməkdir.

– Valideynlər hansı meyarlara diqqət etməlidir ki, uşağın məktəbə hazır olub-olmadığını müəyyən edəsin?

– Uşağın ünsiyyət bacarıqları, davranışını tənzimləmə səviyyəsi və müstəqil fə-

aliyyət göstərə bilməsi əsas göstəricilərdir. Uşaq sinif mühitində qalmağa, yaşadları ilə kommunikasiya qurmağa, sadə göstərişləri yerinə yetirməkdə, fəaliyyətini davam etdirməkdə və diqqətini cəmləndirməkdə çətinlik yaşayarsa, deməli, məktəbə uyğunlaşmada da ciddi problemlər yarana bilər. Həmçinin bir fəaliyyətdən digərinə keçid, özünü-tənzimləmə və gözləmə bacarığı da məktəbə başlamaq üçün önəmli göstəricilər sırasındadır.

– Bəzən valideynlər düşünürlər ki, məktəbə getmək uşağın inkişafını sürətləndirəcək. Bu yanaşma nə dərəcədə doğrudur?

– Ümumtəhsil müəssisəsi strukturlaşdırılmış mühitdir və həmin strukturdan faydalanmaq üçün uşaq məktəbə hazır olmalıdır. Əks halda, məktəb mühiti inkişafdan çox stres və həddindən artıq yüklənmə yarada bilər. Yəni məktəbə hazır olmayan uşaq üçün ümumtəhsil müəssisəsinin yeni bacarıqlar qazandırmaqdan çox, mövcud davranış çətinliklərini daha da gücləndirən mühitə çevrilməsi riski var.

– Məktəbə hazır olmayan autizmlə uşağın ümumtəhsil müəssisəsinə cəlb edilməsi hansı problemlər yarada bilər?

– Ən çox müşahidə olunan problemlər emosional yüklənmə, aqressivlik və ya gərişkilmə davranışlarının artması və öyrənməyə qarşı mənfi münasibətin formalaşmasıdır. Uşaq mühitə uyğunlaşa bilmədikdə, tez-tez uğursuzluq hissi yaşayır və nəticədə motivasiya azalır. İlk uğursuz təcrübə yalnız cari mərhələyə deyil, sonrakı təhsil və ümumi olaraq özünəinamın formalaşmasına da mənfi təsir göstərə bilər.

– Ümumtəhsil müəssisələri və müəllimlər xüsusi uşaqlarla işləməyə nə dərəcədə hazırdır?

– Son illərdə inklüziv yanaşma ilə bağlı

müəyyən işlər görülmüşdür. Lakin müəllimlərin böyük hissəsi hələ də sahə üzrə əlavə metodiki dəstəyə ehtiyac duyur. Buna görə autizmlə uşağın məktəbdə uğuru adətən müəllimin yanaşmasından, dəstəkləyici sinif mühitinin mövcudluğundan və resurs imkanlarından asılı olur. Sistemli dəstək verilmədikdə xüsusi şagirdin inklüziv təhsildən yararlanmasında ciddi maneələr yaranır.

– Bəs hansı hallarda ümumtəhsil məktəbi üçün seçim hesab oluna bilər?

– Beynəlxalq təcrübəyə əsaslanaraq, ölkəmizdə də uşağın məktəbə hazır olduğunu müəyyən etmək məqsədilə xüsusi testlər həyata keçirilir. Əgər uşaq minimum səviyyədə ünsiyyət qurursa, sadə akademik və ya funksional tapşırıqları yerinə yetirərsə və davranışını müəyyən çərçivədə tənzimləyirsə, ümumtəhsil müəssisəsi onun üçün inkişafetdirici mühitə çevrilə bilər. Sadə formada desək, uşaq çətinliklə qarşılaşdıqda, əsas, yaxud kölgə müəllimlərdən kömək istəyəcəkmi, diqqətini dərs müddətində - 45 dəqiqə mərkəzləşdirməyi, təlimatları dinləməyi bacaracaqmı? Uşaqlara fərdiləşdirilmiş yanaşmanın tətbiqi optimal variantdır.

– Valideynlər bu mərhələdə tövsiyələr nə olardı?

– Valideynlər qərarı tələsmədən və müqayisə aparmadan verməlidirlər. Digər uşaqlara bəxş, müqayisələr aparmaq əksər hallarda yanlış nəticələrə gətirib çıxarır. Hər uşaq fərqlidir, inkişaf yolu da özünəməxsusdur. Valideyn özlüyündə bu sualı cavablandırmaqlıdır: “Övladım məktəbdə, sadəcə, iştirak edəcək, yoxsa real şəkildə öyrənə biləcək?” Məhz cavab qərarın keyfiyyətini müəyyənləşdirir. Doğru qərar, sistemli dəstək effektiv nəticə verə bilər.

R.AMİN

AMEA-da “Heydər Əliyev Ensiklopediyası” hazırlanacaq

AMEA Rəyasət Heyətinin iclasında “Heydər Əliyev Ensiklopediyası”nın çapa hazırlanması haqqında müzakirələr aparılıb.

Məsələ ilə bağlı çıxış edən AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, Rəyasət Heyəti tərəfindən ödəndirildikdən sonra “Elm” nəşriyyatı tərəfindən yüksək keyfiyyətli çap olunaraq ictimaiyyətə təqdim ediləcək.

XQ

Dünyadan gələn soruşumuz

Ulu “Dədə Qorqud” sözü Lütfi Zadə zəkası işığında

Kamal Abdulla və Rafiq Əliyevin kitablarının Türkiyədə təqdimatı

Türkiyənin Ankara Universitetində Azərbaycanın görkəmli elm xadimləri – Xalq yazıçısı, akademik Kamal Abdulla və dünya şöhrətli alim, “Zadə irsi və süni intellekt” Assosiasiyasının prezidenti, AMEA-nın müxbir üzvü, professor Rafiq Əliyevin ortaq zəka ilə ərsəyə gətirdikləri “Kitabi-Dədə Qorqud” və qeyri-səlis məntiq və dil-nitq” və soydaşlarımızın qardaş ölkənin keçmiş təhsil naziri, professor Ziya Selçuk ilə birgə yazdıqları “Uşaqlar üçün qeyri-səlis məntiq” kitablarının təqdimatı və müzakirəsi keçirilib.

Ankara Universitetinin rektoru, professor Necdet Ünüvar elmi ictimaiyyət nümayəndələrinin və tələbələrin iştirak etdiyi mərasimdə təqdim edilən nəşrlərin çəkdə elmi düşüncəyə yeni bir anlayış gətirdiyini söyləyib. Dünya şöhrətli türk Lütfi Zadənin qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsinin ədəbi-badii əlmdə də doğruluğunu isbat etmiş bu araşdırmalar insan düşüncəsinin yeni hüdudlarını əks etdirir.

Mərasimə Almaniyadan gəlmiş görkəmli riyaziyyatçı, Dünya Azərbaycanlı Alimlər Birliyinin sədri, professor Məsud Əfəndiyev təqdim olunan nəşrləri elmi ictimaiyyət və intellektual auditoriyanın böyük maraqla qarşıladığını vurğulayaraq bildirib ki, “Kitabi-Dədə Qorqud” və qeyri-səlis məntiq” əsərində qədim türk eposunun semantik strukturu qeyri-səlis məntiq prizmasından təhlil edilmiş. “Qeyri-səlis məntiq və dil-nitq” kitabında dilin dinamik və elastik təbiəti, mənanın məntəqə əsli olaraq dəyişməsi kimi məsələlər ilk dəfə elmi dövrüyyəyə gətirilib.

“Uşaqlar üçün qeyri-səlis məntiq” tədqiqatında isə elmi biliklərin sadə və anlaşılq şəkildə təqdim olunmasının gənc nəslin məntiqi və analitik düşüncə qabiliyyətinin inkişafına tökməsinə isbat etdirilib. Müəlliflər uşaqlara dünyanı yalnız sort kateqoriyalar çərçivəsində deyil, çoxmənalı və dinamik proses kimi dərk etməyin yollarını göstərirlər.

Sonra müəlliflər yeni əsərlərin yaranma ideyası, metodoloji əsasları və əldə edilən elmi yeniliklərdən danışdıqlar, sualları cavablandırdılar.

Tahir AYDINOĞLU
XQ

Minnətdarlıq

Mənə yeni həyat bəxş edənlər

Hörmətli redaksiya, ötən günlərdə kəskin ürək ağrıları ilə respublikamızın ürək-damar cərrahiyyəsi üzrə qabaqcıl tibb ocaqlarından olan Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Cərrahiyyə Klinikasına müraciət etməli oldum. İlk olaraq, direktor, tibb elmləri namizədi, dosent Əsədulla Sultanov ilə tanış oldum. O mənə diqqətlə dinləyərkən lazımı kömək göstərəcəyini bildirdi.

Klinika rəhbərinin göstərişi ilə aparılan müayinələr nəticəsində ürəyimə stend yerləşdirilməsinə ehtiyac olduğunu bildirdi. Bundan sonra Əsədulla həkim mənə söhbət müdiri, invaziv kardioloq Qalib İmanovun yanına göndərdi. Bu həkimin nəzarətində peşəkər tibb heyəti ürəyimə stend əməliyyatı apardı. Bununla ikinci həyat qazandım. İndi özüm də sağlam və güm-

rah hesab edirəm. Zətiniz vasitəsilə klinikanın direktoru Əsədulla Sultanova, əməliyyatda iştirak edən həkim və tibb işçilərinə göstərdikləri diqqət və bəxş etdikləri səfaya görə təşəkkürümü çatdırıram.

Sabir MİRZƏYEV,
Azərbaycan Boks Federasiyasının fəxri vitse-prezidenti

Masallıda kitab festivalı

Masallı Rayon İcra Hakimiyyətinin qarşısındakı meydan-da qələbəlik hökm sürürdü. Ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 103-cü ildönümünə həsr edilmiş “Masallı Kitab Festivalı-2026” adlı möhtəşəm kitab, bilik bayramına rayonun rəhbərləri, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət işçiləri, ziyalılar, qonaqlar, rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri toplaşmışdı.

Masallı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Araz Əhmədov festivalı rayonun mədəni həyatında əlamətdar hadisə kimi dəyərləndirərək maarifçilik ənənələrinin uğurla davam etdirildiyini, gənc nəslin dünyagörüşünün formalaşmasında kitabın, mütalənin mühüm rol oynadığını bildirdi. Rayon sakinlərini üçgünlük kitab bayramında fəal iştirak etməyə çağırırdı.

Milli Məclisin üzvlərindən Məşhur Məmmədov müasir texnologiyaların sürətli inkişafı ilə yanaşı, kitabın əvəzsiz bilik mənbəyi olduğunu, Cavanşir Paşazadə cəmiyyətinin mədəni səfərlərində kitabın rolunun artdığını qeyd etdi.

Bütün ömrünü ədəbiyyata həsr etmiş görkəmli şair Rüstəm Behrudü sözün və fikrin ucalığından, festivalın mədəni əhəmiyyətindən söhbət açdı. Kitabın insanı öz köklərinə və tarixinə bağlayan güclü vasitə olduğunu vurğulayaraq “Dar ağacı” seyrini ifa etdi. Şairin təsirli çıxışı tədbir iştirakçılarına duyğulu, qürurlu anlar yaşatdı.

Folklorşünaslıq, dil tarixi, təsviri ədəbiyyatı sahəsində tanınmış alim, filologiya elmləri doktoru, professor Füzuli Bəyat mütalənin və elmi araşdırmaların xalqın mədəni yaddaşını qoruduğunu, kitablarda türk ruhunun qədim kodlarının gizləndiyini və gənclərin bu xəzinədən yararlanmasının vacibliyini bildirdi. Festivalı rayonun intellektual potensialının göstəricisi kimi dəyərləndirdi.

“Regional Hüquqi və İqtisadi Maarifləndirmə” İctimai Birliyinin

sədrü Arzu Bağirova, Masallı Dövlət Regional Kollecinin direktoru Rövşən Qurbanov keçirilən festivalın müasir Azərbaycanın memarı və qurucusu Heydər Əliyevin kitabına, təhsilə və ziyalılığa verdiyi yüksək dəyərini nümunəsi olduğunu, gənclərin hüquqi və iqtisadi biliklərə yiyələnməsində və mədəni inkişafında mütalənin xüsusi əhəmiyyət daşıdığını bildirdi.

Ulu öndərin zəngin ömür yoluna, çoxşəxli dövlətçilik fəaliyyətinə həsr olunmuş kitablardan ibarət stend, çoxsaylı nəşriyyatların buraxıldığı geniş çeşiddə kitablardan təşkil olunmuş sərgilər iştirakçılarda böyük maraq yaradı.

Festival çərçivəsində respublikamızın tanınmış yazarları ilə görüşlər, imza saatları təşkil olundu.

Əlisəfa HƏSƏNOV,
XQ-nin bölgə müxbiri

Paytaxt nəqliyyatında “sürpriz” ödəniş xidməti

Son günlər metro və avtobuslarda bank kartı ilə NFC ödənişi zamanı vəsaitin dərhal çıxılmaması, daha sonra isə ardıcıl şəkildə tutulması ilə bağlı narazılıqlar artır. Ödənişlərdə əlavə gedişəqatı tutulması ilə bağlı “K Group” MMC (Bakikart), “Bakı Metropoliteni” QSC və “BakuBus” MMC birgə açıqlama yayıb. Bildirilib ki, hazırda müşahidə olunan “ardıcıl vəsait çıxılması” halları 24, 25, 26 və 27 aprel tarixlərində həyata keçirilmiş gedişlərə görə ödənişlərin gecikmə ilə qeyd alınması ilə bağlıdır. Yəni kartdan hazırda çıxılan məbləğlər cari günə aid deyil, qeyd olunan tarixlərdə istifadə olunmuş gedişlərə aiddir.

Bəribəşdən deyək ki, kağız üzərində bu, texniki əsaslandırma kimi görünə bilər. Lakin praktikada sənədin nəyə nə zaman ödəniş etdiyini bilmək istəyir. Ən azından bu onun haqqıdır. Pulun sonradan çıxılması, ən yumşaq desək, çətinlik yaradır. Məsələn bir az aydın təsvir edək. Siz mağazadan çörək alırsınız, kassir isə deyir ki, “İndi aparın, pulunuzu bir neçə gün sonra hesabdan tutacağım”. İlk baxışda bu, rahatlıq kimi görünə bilər. Amma bir neçə gün sonra hesabdan bir neçə alış-verişin pulu birlikdə çıxılmaqla artıq sual yaranır: mən hansı məhsula nə vaxt pul vermişəm? Eyni prinsip ictimai nəqliyyatda da tətbiq olunducaq sənədin öz xərclərinə nəzarət itirir. Şəffafliq da məhz burada zədələnilir.

Ödənişin dərhal çıxılmaması, texniki gecikmə bir sistem xüsusiyyəti ola bilər. Ancaq sistem xüsusiyyəti ilə sənədin rahatlığı arasında tarazlıq pozulanda məsuliyyət yənə operatorun üzərinə düşür. Çünki xidmət göstərən həm də ödənişin aydın, izlənilə bilən və etibarlı işləməsinə cavabdehdir. Sənədin bank kartını turniketa toxandıranda “Görərsən, mənə nə zaman pul çıxılacaq?” kimi hissi yaşamaq deyil.

İkinci məqam daha ciddi narahatlıq yaradır. İstifadəçilər bəzi hallarda tutulan

məbləğin daha artıq olduğunu, həttə ictimai nəqliyyatdan istifadə etməyən sənədlərdən belə gedişəqatı çıxıldığını bildirirlər. Sözsüz ki, bu iddialar sistemə inamı sarsıdır. Çünki ictimai nəqliyyatda ödəniş mexanizmi tərəzinin gözü kimi işləməlidir. Əgər sənədin “mən bu gedişi etdimmi, etmədimmi?” sualını verirsən, deməli, sistemin şəffafliq pəncərəsi bulanıqdır.

Bir digər nüans isə artıq texniki çətinliyə əsasən birbaşa münasibət məsələsinə çevrilir. “K Group” MMC-nin (Bakikart) redaksiyamızın sorğusuna verdiyi “bəs niyə pul çıxılmıyadı şikayət etməsini, indi çıxılmaqla edirsiniz?” cavabı izahdan daha çox irad,

cavabdan daha çox ittiham təsiri bağışlayır. Bu, məsuliyyəti vətəndaşın üzərinə yıxmaqdır. Belə yanaşma həm də istehlakçıya qarşı hörmətsizlikdir. Çünki vətəndaşın narazılığı “niyə indi danışırdın?” sualı ilə qarşılanmamalıdır. Problem gecikmiş ödənişdirsə, etiraz da onun məntiqi nəticəsidir. Mahiyyəti ört-basdır etməklə, ritorik müdafiə cəhdləri ilə bunu aydınlaşdırmaq məqsəduyğun deyil. Xidmət göstərən qurum unutmamalıdır ki, sənədin müttəhim deyil ki, ona sual verilsin, o, müstəqildir və cavab gözləyir.

Bildiyiniz kimi, Bakı yaxın günlərdə Beynəlxalq Şəhərsalma Forumuna ev sahibliyi edəcək. Həmin günlərdə də bu cür ödəniş gecikmələri səhnəyə çıxacaq. WUF13 ərsəsinə xarici bank kartları ilə təməssiz ödəniş imkanının yaradılması, əlbəttə, şəhər üçün müsbət addımdır. Əgər sistemin özündə gecikmə, qarışıqlıq və sonradan çıxılan vəsait problemi yaranarsa, onda turistə göstərilən bu rahatlıq kağız üzərində qalmaz. Ümid edək ki, sözügedən nəqliyyat ödənişləri qonaqlar öz vətənlərinə qaçıdıqdan sonra onlardan çıxılmaz...

Vətəndaşlara “ödəniş tarixçənizə baxsanız, hər şey sizə aydın olacaq” izahı isə yerdində deyil. İlk olaraq, gecikmə bildirilənlərin tarixi ödəniş olunan günə aid deyil. Yəni ödənişin çıxıldığı tarix ilə nəqliyyatdan istifadə vaxtı fərqlidir.

Ələküsüs, sistem nə qədər müasir görünür-görünürsən, əgər ödəniş vaxtında və aydın şəkildə əks olunmursa, biz artıq rahatlıq yox, sual yaranan mexanizmə çevrilirik. Sənədin üçün əsas olan etdiyi gedişin haqqını nə vaxt və nə qədər ödədiyini dəqiq bilməkdir.

Nurlan ABDALOV
XQ

İDMAN

“Heydər Əliyev kuboku-2026”

Bu gün 17 yaşadək (U-17) oğlan və qız boksçular arasında “Heydər Əliyev kuboku-2026” beynəlxalq turnirinin start verilib. Bakı Boks Mərkəzində keçiriləcək.

Bu gün 17 yaşadək (U-17) oğlan və qız boksçular arasında “Heydər Əliyev kuboku-2026” beynəlxalq turnirinin start verilib. Bakı Boks Mərkəzində keçiriləcək.

Azərbaycan Tennis Federasiyasında seçki

Dünən “Azərbaycan Tennis Federasiyası” İctimai Birliyinin ümumi yığıncağı keçirilib. Gənclər və İdman Nazirliyinin inzibati binasında təşkil olunan mərasim Dövlət Himninin səsləndirilməsi ilə başlayıb. Yığıncaqda çıxış edən gənclər və idman naziri Fərid Qayıbov iştirakçıları salamlayaraq onlara uğurlar arzulayıb. Nazir həmçinin 22 il federasiyaya rəhbərlik etmiş Qəytay Əsədova və bütün üzvlərə fəaliyyətlərinə görə minnətdarlığını bildirib.

İclasın gündəliyi təsdiq edildikdən sonra 2022–2026-cı illər ərzində federasiyada görülən işlərə dair hesabat təqdim edilib.

Ardınca federasiyanın rəhbərliyinə seçkilər keçirilib. Səsvərmonin nəticələrinə əsasən, Ənvər Ənvərli 4 il müddətinə federasiyanın yeni prezidenti seçilib. Əliəğa Fətullayev federasiyanın birinci vitse-prezidenti, Amal Əlili, Orxan Manaflı vitse-prezidentlər, Ramiz Həməzə-Zadə, Ləman Əliyeva, Elvin Məsimov İdarə Heyətinin üzvləri seçiliblər.

Daha sonra Nəzarət-Təftiş Komissiyasına da seçkilər keçirilib. Fəzli Əzizov sədr, Faiq İsmayılov və Azər İsmayılov isə üzvlər seçiliblər.

Ənvər Ənvərli çıxış edərək ona göstərilən etimada görə təşəkkürünü bildirib.

İdmançılarımızın yeni reyting cədvəli

Azərbaycan idmançılarının 2026-cı ilin may ayı üçün reyting cədvəli açıqlanıb. Gənclər və İdman Nazirliyindən verilən məlumata görə, siyahıya ötən ay Albaniyanın paytaxtı Tiranadakı Avropa çempionatında qızıl medal qazanan yunan-Roma güləşçisi Həsərət Cəfərov (480 xal) başçılıq edir.

Yarışın digər qızıl mükafatçısı, sərbəst güləşçi Giorgi Meşvildzivi (460 xal) ikinci pillədə yer alıb. Qitə birinciliyində gümüş medal qazanan sərbəst güləşçi Arseniy Djiyeyev (420 xal) ilk üçlüyü qapayıb.

Növbəti sıralarda Zelim Kotsoyev (cüdo, 390 xal), Elcan Hacıyev (cüdo, 370 xal), Səidcəmşid Cəfərov (boks, 350 xal), Murad Əhmədov (yunan-Roma güləşi, 330 xal), Zelim Tçkayev (cüdo, 320 xal), Ülvü Qənzadə (yunan-Roma güləşi, 300 xal) və Murad Əhmədov (yunan-Roma güləşi, 270 xal) qərarlaşıb.

Millimiz 6-cı dəfə Avropa çempionu olub

Qabil YUSİFOĞLU
XQ

✓ 2017-ci il sentyabrın 30-da Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin Silahlı Qüvvələrinin Təlim və Tədris mərkəzi tərəfindən Abdullayev Ariz Adışirin oğlunun adına verilmiş SQ seriyalı, 0020646 nömrəli şəxsi vəsiqə idiyi üçün etibarlı sayılır.

✓ “Bakışəhərtikintimexanikləşdirmə” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti nominal dəyəri 2 manat olan 20694 ədəd adlı, adlı səhmlərinin ləğv olunduğunu elan edir.

Tərcümə sənətinin ustad tərcümanı

MOLLA NUR (olmuş əhvalat)

O vaxt idi ki, Hindustan padşahı əyləşib, məclisində ali ziyafət var idi; neçə şahzadələr, neçə pahləvanlar, neçə vəzirler, neçə üləmələr dəsti-rast dəsti-rastdan, dəsticəp dəsti-çəpədən əyləşib məşğul idilər.

Cax daşı, çaxmaq daşı, Allah versin yağışı!
Nəqərat.

Axşam azanı həzin-həzin səslənir, elə bil ötüb keçən günəşli gün üçün matəm qurulub.

– Dərbənd yaman istidir, adamın nəfəsi kəsilir! Qasım, bir dama qalx, gör dağların o tayında günəş nəcə batır; məğrib qızarırmı, göyün üzünə bulud gəlirmi?

– Xeyr, əmi! Məğrib bacımın gözəlindən də mavidir. Günəş onun yaxasındakı qızılqul kimi bərk vura-vura batdı, birəcə söləsi də sönmədi – dumandan əsər-ələmət yoxdur.

Gecə ulduzlu yelpiyini səmaya sərdi. Har yan qaranlıqdır. – Qasım, bir dama qalx, gör təzə ayın üzündə şəh damısları seçilirmi, mərəncəni bağrıma qışılın mirvarı kimi ay da gecənin qoynuna sığıbmı?

– Xeyr, əmi! Ay dumduzu səmanın mavi ənginliklərində üzür, dənizə göz yaşları yox, iti oxlar səpələyir! Damlar Muğan düzü kimi qupqurudur, orada oynasın əqrəblər sabah da bürköləcəni xəbər verir!

Qoca əmi mürgüləyə-mürgüləyə:

– Yağışsız müsibət kəçirik, – deyir. Şəhər isə haqandı ki, şirin yuxudadır. Qədim bərilərin arasından yalnız bir-birini haylayan keşikçilərin səsi gəlir, bir də dənizin xəffiləpələri səhli yalayır... Düşünə bilirdiniz ki, mərəhmlərin ruhu ölümlü dünyası ilə dərədləşir, çünki hayana üz çevirsən qəbiristan mənəzəsi ilə rastlaşsın!

Dəniz qırağı sanki od tutub yanır. Qaranlıqların şəh civiltisi məscidin minarasında azan verən molla qabaqladı; amma molla da gecikən qışılardan deyil; o, başını ovucları arasına alıb günbəzin dövrəsinə dolana-dolana səsinə güc verir: “Oyanın, ey allahın mömin bəndələri! Oyanın, qalxın ayağa! Çünki ibadət yuxudan əfzəldir”. – Qasım, bir dama çıx, gör Lazğıstan dağlarından duman gəlirmi? Dəniz qaralımı, ağılları tapdeyən daşların üstündən çapıb keçirmi?

– Xeyr, əmi! Dağlar ilahidən qızılı

Azərbaycan mətbuatının tanınmış simalarından biri, dərin analitik təfəkkürü malik publisist, nüfuzlu ziyalı, tərcüməçi, Əməkdar jurnalist, professor Tofiq Rüstəmovun bu il 90-cı ildə

rəngə boyanıb; dəniz güzgü kimi parıldayıb. Narişaladək bayraq sux gözəlin qamətini qucan çadra kimi ağaca dolanıb qalıb. Birəcə ləpə də inci dənələrinə dönüb səhli səpələnmir; xəffil yel də olsa əsib yolda toz qoparmır. Dənizin ağuşunda dinclik, torpağın qoynunda sakitlik, göyün üzündə aydınlıq qərar tutub!

Qoca əmi qəm dəryasına qərq oldu. O, dastamaz alıb namaz qılmaq üçün yastı dama çıxdı, xalçanı yumşaq qırın üstünə sərib diz üstə oturdu və çoxdan əzbərlədiyi namazı qurtarandan sonra ürəyinin ən dərin guşələrindən qopub gələn atəşin sözlərlə bir də dua elədi.

– Bismillahlil-rəhmanir-rəhim! – O, qəmgin nəzərlərlə yan yörəsinə göz gəzdirib dedi. – Sözümlü mərhəmətli və rəhmli allahın adı ilə başlayıram. Ey bahar buludları, ey dənizimizin övlədləri! Neçin sirtlərin başında halay vurub dərələrdə gizlənmirsiniz? Yoxsa ləzgi qəçəqləri kimi sıldırım qayalarda qənimət axtarmaq, zirvələrin şiş uclarında mürgü vurmaq eşqinə düşməmişsiniz? Neçin bəyənəklərimizin rütubətini sorub ağına-bozuna baxmadan çılpaq qayalara əndərsiniz, incilərinizi keçilməz meşələrin qıvrım hörtükələri spirsiniz, dağ çaylarını köpüb partlayanaqan içirirsiniz? Onlar da dərələrimizə hücum çəkib gah səhlləri viran qoyur, gah da öz qurbanlarının gömürülmüş sümüklərinə oxşayan daş-çinqilla doldurur.

nümeüdür. Sözsə məsuliyyətlə yanaşan, publisistikamı düşünmə və mövqeyin platforması kimi dəyərləndirən, zəngin yaradıcılığı ilə milli mətbuat tariximizdə özünəməxsus iz qoyan Tofiq Rüstəmov “Xalq qəzeti”nin baş redaktoru olduğu illərdə ölkəmizdə gedən ictimai-siyasi proseslərin operativ şəkildə işıqlandırılmasına, mətbuatın cəmiyyət həyatındakı rolunun möhkəmlənməsinə böyük önəm vermişdir. Onun bədii-publisistik irsində xüsusi yer tutan “Molla Nur” əsərinin tərcüməsi isə müəllifin həyat müşahidələrinin, ictimai proseslərə həssas münasibətinin və insan xarakterlərinə dərinlən nüfuz etmə bacarığının bariz nümunəsidir.

Bu il “Molla Nur”un 190, onun tərcüməçisi, professor Tofiq Rüstəmovun isə 90 yaşını tamam olur. Yüzbiləy ərəfəsində povestini ikinci nəşri oxuculara dəyərli hədiyyədir.

Nankor övlədlər! Görtün ananız torpağın dodaqları necə cadar-cadar olub... o, susuzluqdan yanır, təşnəsinə söndürmək istəyir! Görtün balaca qardaşlarını, yarıq sünbüllər küləksiz də necə titrəyib əsir, adıca çəyirtkənin ağırlığına davam gətirməyib qırılır, boyunlarını uzadıb havadakı rütubəti udmaq istəyir, amma qızmar günəşin şöləsinə tuş olur, o da közməmiş dəryaz kimi hamısını biçib tökür. Quraqlıq, arkların suyuna qənim kəsilib, indi orada bildirçinlər yuva qurur, hörtümçək bütün şırımlara, tor çəkib. Qızmar külək gül-çiçəyin atını vaxtsız-vadasız uçurub, yarpaqlarını çöldən düzünə yayıb. Ağaclar quruyub əldən gedir, ot-ələf yanib külə dönür, boyaqotu saralıb-solur. Camışlar nohur qırağında buynuz-buynuz gəlir; ac atlar dırnaqları ilə ürəyən torpağı eşir; oğul-uşaq çəmə başında bir damcı su üstündə dava-qırğınə çıxır... Pərvərdigara, bizim axırımız necə olacaq! Quraqlıq aqlığın anası, aqlıq da azar-bezarın atası, qada-qırğının qardaşdır! Dağların küləyi, sərin külək! Allahın nemətini qanadlarına alıb biza gətir. Buludlar! Göylərin südüni yerə sağın, tufan qoparıb, torpağın sinəsindəki qara ləkələri yuyub təmizləyin, quraqlığı yox eləyin. – Oxurlarını günahkarların bağrına sancın, günahsızları sevdinir... axı bu dünyada hamı günahkar deyil. Qoynunuzda təkə ildırımlar yatmayıb:

“Prezident kuboku–2026”da 9 medal

Mayın 1-də ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 103-cü ildönümünə həsr edilən avarçəkəmə və kanoe üzrə “Prezident kuboku-2026” beynəlxalq rəqətası başa çatıb. “Kür” Olimpiya Tədris-İdman Mərkəzində keçirilən son yarış günündə idmançılarımız 1 qızıl, 1 gümüş, 2 bürünc olmaqla 4 medal qazandı.

Azərbaycan Su İdmanı Növləri Federasiyasından verilən məlumata görə, ikinəfərlik kayak qayığında 2008–2009-cu il təvəllüdü idmançılar arasında 200 metr məsafəyə yürüşdə Tengiz Qaqnidze – Qiyas Əhmədov cütü qızıl medalə layiq görüldü. Eyni yürüşdə Niyaz Məlikov – İvan Vorobyanski cütü ikinci yer tutub. Sənan Cəfəzadə ilə Tahir Mövsümov 2010–2011-ci il təvəllüdü idmançılar arasında ikinəfərlik kayakda 1000 metr məsafəyə yarışda üçüncü yerə layiq görüldü. Komandamız daha bir medal ikinəfərlik akademik avarçəkəmədə 1500 metr məsafəyə yürüşdə Azər İlyasov – Tunar Məmmədov cütü qazandı. Onlar 2008–2009-cu il təvəllüdü idmançılarının münasibətində fəxri kürsünün üçüncü pilləsinə qalxıblar.

Beləliklə, Azərbaycan komandası “Prezi-

dent kuboku–2026” beynəlxalq rəqətasını 2 qızıl, 3 gümüş, 4 bürünc olmaqla, 9 medalla başa vurub.

20-dək ölkədən 100-dən artıq idmançının münasibətində aparıldığı rəqəatda komanda hesabında Gürcüstan həm akademik, həm də kanoe növlərdə kuboka sahib olub.

Xatırladaq ki, “Prezident kuboku–2026” beynəlxalq rəqətası Prezident İlham Əliyevin tapşırığı ilə ilk dəfə Sərsəng su anbarından başlayıb. Yarışlar Suqovuşan və Mingəçevirdə davam edib.

XQ

HAVA

Aranda yağmursuz, dağlarda yağış və dolu...

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən verilən məlumata görə, bu gün Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişən buludlu olacağı, arabir tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi proqnozlaşdırılır. Lakin səhər bəzi yerlərdə qismiddəti az yağış yağacağı ehtimal var. Mülayim cənub-qərb küləyi axşama doğru arabir güclənən şimal-qərb küləyi ilə əvəzlənəcək. Havanın temperaturu gecə 10-13, gündüz 16-20 dərəcə isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 760 millimetr cıva sütunu, nisbi rütubət isə 60-70 faiz təşkil edəcək.

Azərbaycanın əksər rayonlarında havanın əsasən yağmursuz keçəcəyi, lakin gündüz bəzi dağlıq və dağətəyi rayonlarda yağintılı olacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə yağintının qismiddəti intensiv olacağı, şimşək çaxacağı, dolu düşəcəyi ehtimal var. Ayrı-ayrı yerlərdə arabir duman müşahidə ediləcək. Mülayim

qərb küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 9-13, gündüz 21-26, dağlarda gecə 3-8, gündüz 13-18 dərəcə isti olacaq. Havanın temperaturu gecə 7-12, gündüz 20-25, dağlarda gecə 3-8, gündüz 13-18 dərəcə isti təşkil edəcək.

Q.ƏLİYEV
XQ

“Sumqayıt Şirniyyat” ASC səhmdarlarının nəzərinə!

5 iyul 2026-cı il saat 12.00-da “Sumqayıt Şirniyyat” ASC səhmdarlarının növbəti illik ümumi yığıncağı keçiriləcəkdir.

İclasın gündəliyi:

1. “Sumqayıt Şirniyyat” ASC-nin idarəetmə orqanının 2025-ci il üçün maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin nəticələrinin müzakirəsi və təsdiqi.

2. Digər məsələlər.

Bütün səhmdarların iştirakı vacibdir.

Telefon: 050-210-68-38.

Ünvan: Sumqayıt şəhəri, Lermontov küçəsi 13.

Şahbuz rayonu “Şahşərab” ASC səhmdarlarının nəzərinə!

3 iyun 2026-cı il saat 11.00-da Şahbuz rayonu “Şahşərab” ASC səhmdarlarının növbətdənəkar ümumi yığıncağı keçiriləcəkdir.

Ünvan: Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Həniyə Ələsgərov küçəsi 35, Fairness Vəkil Bürosu.

Gündəlikdəki məsələlər:

1. Vərəsəlik əsasında səhmdarlıq hüququnun tanınması.

2. İdarə heyətinin sədrinin təyin edilməsi.

Qeyd: Cəmiyyətin əsas səhmdarı Kazımov Faiq Feyzulla oğlu olduğu üçün yığıncaq onun iştirakı ilə keçiriləcəkdir.

İmza Kazımov Faiq Feyzulla

“ELİT” ASC səhmdarlarının nəzərinə!

20 iyun 2026-cı il saat 12.00-da, Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, Ağa Nemətulla küçəsi 51 nömrəli ünvanda “ELİT” ASC səhmdarlarının növbəti illik ümumi yığıncağı keçiriləcəkdir. Cəmiyyətin səhmdarları yığıncağa dəvət olunurlar.

Gündəlikdəki məsələlər:

1. “ELİT” ASC-nin 2025-ci il üzrə maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin müzakirəsi və təsdiqi.

2. Digər məsələlər.

Telefon: 051-355-76-33.

Rəhbərlik

DİREKTOR – BAŞ REDAKTOR

ƏFLATUN AMAŞOV

TELEFONLAR:
Reklam və elanlar: 493-82-21

Qəbul şöbəsi: 493-24-75 Mühəssisatlıq: 498-85-29
Məsul katib: 493-61-02 Email: xalqqazeti@gmail.com
Texniki şöbə: 493-59-64 info@xalqqazeti.az

+994 (51) 280-16-44

“Xalq” qəzeti redaksiyası MMC-nin kompüter mərkəzində yığılıb və səhifələnilib, “Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunub.

ÜNVANIMIZ:
AZ-1000, Bakı şəhəri, Bülbül prospekti, 30.
Şəhadətnamə 022273

İNDEKS 0282
TİRAJ 3183
SİFARİŞ 546
QİYMƏTİ 60 qəpik

Növbətçi redaktor
Səbuhi MƏMMƏDOV
Çapa imzalanmışdır 00:00